

GOSPODARKA MATERIAŁOWA

CZASOPISMO DLA SPRAW ZAOPATRZENIA
I ZAGADNIENI GOSPODAROWANIA MATERIAŁAMI
D W U T Y G O D N I K

SPIS TREŚCI

O WŁAŚCIWE OPRACOWANIE PLANU	449	Z PRAC PTE	470
MICHAŁ WOLSKI — Plan zaopatrzenia materiałowo-technicznego na rok 1955	451	ZARZĄDZENIA I INSTRUKCJE — Planowanie zaopatrzenia na rok 1955	475
OLGIERD CZERNIEWICZ — Zasady normowania zapasów na rok 1955	455	OKAZUJE SIĘ ŻE...	510
EDWARD CICHECKI — Planowe bilanse surowców w przedsiębiorstwach przemysłu włókienniczego	462	PUBLIKACJE I WYDAWNICTWA	512

O WŁAŚCIWE OPRACOWANIE PLANU

Na wszystkich szczeblach organizacyjnych administracji naszej gospodarki narodowej przebiegają wzmożone prace nad ustaleniem planu na rok 1955, ostatniego roku wielkiego 6-letniego planu budowy podstaw socjalizmu.

Opracowanie N. P. G. — to niezmiernie ważna sprawa dla całokształtu naszego życia gospodarczego i politycznego. Sprawa opracowania prawidłowego planu, zapewniającego możliwie największą produkcję, najtańsze koszty we wszystkich dziedzinach — to zagadnienie olbrzymiej wagi.

Narodowy Plan Gospodarczy ustalający zadania we wszystkich dziedzinach życia społecznego — jest wielkim i ważnym narzędziem działania w ręku Państwa, jest olbrzymią siłą organizacyjną i wyrazem roli Państwa w realizacji gospodarczo-politycznych zadań stawianych przed Narodem przez Partię na okres objęty planem.

Narodowy Plan Gospodarczy ustalający podział produktu globalnego decyduje w równej mierze o dalszym rozwoju gospodarki narodowej, jak i o zakresie zaspokajania potrzeb materialnych i kulturalnych społeczeństwa; decyduje zatem o tym co i ile przeznaczamy na cele konsumpcyjne dnia dzisiejszego, jak i o tym ile będziemy mogli na te cele przeznaczać w przyszłości.

Szczególnie w świetle zadań, wynikających z uchwał II Zjazdu Partii wyraźnie widzimy, jak zagadnienie opracowania mobilizującego planu wiąże się z bezpośrednim, osobistym interesem każdego obywatela, jak wpływa na jego osobiste sprawy życiowe. Im większa produkcja, tym więcej materiałów i towarów; im mniejsze koszty,

tym większa możliwość wzrostu nakładów na nowe budownictwo, nakładów na rozwój urzędów i instytucji socjalnych, na rozwój szkolnictwa i placówek kulturalno-oświatowych, tym większa możliwość poszerzenia indywidualnych dochodów mas pracujących bądź drogą regulacji płac, czy też obniżki cen na artykuły masowego spożycia.

Szczególnie doniosłą rolę w planowaniu narodowym odgrywa realne i oszczędne planowanie zaopatrzenia materiałowo-technicznego.

Przeważający udział nakładów materiałowych w ogólnych kosztach produkcji decydująco wpływa na ostateczny koszt wytworu. Z drugiej strony sprawne i terminowe zaopatrzenie — to jeden z kardynalnych czynników, zabezpieczających rytmikę pracy przedsiębiorstw, to podstawa do uzyskania prawidłowej wydajności pracy i pełnego wykonania, czy nawet przekroczenia planów produkcji.

Plan zaopatrzenia materiałowo-technicznego stanowi zatem niewątpliwie doniosłe ogniwo w ogólnym planowaniu gospodarczym, wymaga przeto szczególnej troski o możliwie najbardziej realne i mobilizujące jego opracowanie.

Niezmiernie ważną rzeczą jest, by każdy z pracowników zaopatrzenia czy zbytu, opracowujący choćby częściowe, czy fragmentaryczne materiały, służące jako podstawa przy planowaniu potrzeb materiałowych, w pełni doceniał gospodarczą i polityczną rolę swej pracy, by wszelkie materiały analityczne były sumiennie opracowywane, by były bezwzględnie realne i by w najszerszym zakresie umożliwiały wykrycie istniejących rezerw i przerostów.

Tylko pełne zrozumienie przez wszystkich pracowników doniosłej roli planu może zagwarantować jego opracowanie w sposób zapewniający realizację aktualnych zadań.

Plan zaopatrzenia materiałowo-technicznego powinien zagwarantować ustalenie realnych potrzeb gospodarki, umożliwić zabezpieczenie wykonania planowych zadań, zapewnić najbardziej ekonomiczne wykorzystanie stojących do dyspozycji zasobów materialnych, w pełni umożliwić realizację celów wytyczonych przez Partię.

Plan zaopatrzenia materiałowo-technicznego ujęty jako całość, na szczeblu władz centralnych służy jako podstawa do sporządzenia ogólnopństwowych bilansów materiałowych i planu rozdziału oraz do bardziej precyzyjnego nastawiania produkcji w stosunku do właściwych potrzeb społecznych.

Plan zaopatrzenia opracowany w skali przemysłu czy przedsiębiorstwa stanowi podstawę do sporządzenia planu kosztów, do zawierania umów planowych i organizacji, realizacji potrzeb materiałowych, stanowi kryterium do organizacji kontroli i oceny gospodarki materiałami w procesach produkcyjnych, jak też do zapewnienia prawidłowej gospodarki zapasami.

Powyższe czynniki zatem stanowią zasadnicze przesłanki do prawidłowego prowadzenia polityki gospodarowania materiałami zarówno w skali całej gospodarki narodowej, jak i jej poszczególnych ogniw.

Opracowanie planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego wymaga zatem olbrzymiej wnikliwości, znajomości istotnych potrzeb gospodarczych, technicznych warunków produkcji zarówno u odbiorcy, jak i dostawcy, możliwości dostaw w zakresie danych materiałów, sprzętu czy maszyn. Tylko głęboka znajomość całokształtu niemal sytuacji gospodarczej na danym odcinku materiałowym umożliwia planistom opracowanie planów, zgodnie z aktualnymi możliwościami i potrzebami gospodarki, planów odpowiadających aktualnym celom gospodarczym i politycznym.

Jakim wymogom winien odpowiadać plan zaopatrzenia materiałowo-technicznego?

Plan zaopatrzenia powinien być realny, ale jednocześnie w pełni mobilizujący; plan — to nie przewidywanie, a konkretna dyrektywa, zadanie, które powinno zawierać bodźce do dalszej walki o postęp techniczny, o bardziej sprawną organizację pracy, o lepsze wykorzystanie maszyn i urządzeń.

Plan zaopatrzenia powinien być możliwie najbardziej oszczędny, powinien zakładać progresywne normy zużycia i zapasów możliwe do osiągnięcia w drodze usprawnienia procesów technologicznych produkcji, jak też podniesienia stylu pracy na odcinku realizacji drogą jej usprawnienia, jak i pogłębienia wzajemnej współpracy służb zaopatrzenia i zbytu.

Plan zaopatrzenia powinien ujawnić wszelkie istniejące rezerwy, umożliwić wykorzystanie nadmiernych czy zbędnych zapasów, umożliwić wykorzystanie lokalnych źródeł materiałowych czy

surowcowych, zapewnić maksymalne wykorzystanie odpadów produkcyjnych.

Plan zaopatrzenia powinien w szerokim stopniu uwzględnić możliwości stosowania materiałów zamiennych, miast materiałów ostro deficytowych, zapewnić maksymalne eliminowanie trudnych do uzyskania materiałów importowanych.

Plan zaopatrzenia powinien uwzględnić w pełni wprowadzenie do ruchu nowoczesnych agregatów czy urządzeń i ich wpływ na zmniejszenie zużycia, zakładać dalsze możliwości racjonalizacji produkcji i stały wzrost aktywnej postawy mas pracujących, wzrost ich kwalifikacji zawodowych, jak i świadomości politycznej, a zatem i coraz większą troskę o poszanowanie dobra społecznego.

Walka o realny plan, o plan maksymalnie oszczędny — to jednocześnie walka o zwiększenie produkcji. Obniżenie bowiem nakładów materiałowych jest nie tylko ważnym czynnikiem obniżenia kosztów produkcji, ale jednocześnie czynnikiem zwiększenia rozmiarów produkcji, a zatem i możliwości szerszego i lepszego zaspokajania potrzeb obywateli.

Należy pamiętać o tym, że zagadnienie opracowania planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego — to nie tylko czynność planistów czy komórek zaopatrzenia; takie potraktowanie sprawy na jakimkolwiek bądź odcinku naszego życia gospodarczego byłoby formalnym, bezdusznym i biurokratycznym podejściem do niezmiernie ważnej czynności państwowej wagi.

Wysoki poziom planu może zagwarantować jedynie szeroka współpraca wszystkich służb i pionów; poważną rolę powinny odegrać przy opracowaniu planu służby techniczne, a to zarówno przez opracowanie progresywnych norm zużycia, jak też przez czynny udział przy ustalaniu właściwej jakości potrzebnych materiałów, odpowiednich sortymentów, przy zajmowaniu decydującego stanowiska w sprawie stosowania materiałów bardziej ekonomicznych, niższych gatunków czy materiałów zastępczych, gospodarczego wykorzystania wszelkich odpadów.

Do prac nad planem w przemysłach powinien również szeroko włączyć się aparat zbytu, Aparat zbytu, opracowujący bilanse ogólnopństwowe, jest zorientowany w najszerszym zakresie w danej branży, w możliwościach materiałowych i surowcowych, zna konieczność i celowość eliminowania z zużycia pewnych materiałów, gatunków czy sortymentów, powinien umieć zwrócić uwagę odbiorcom na możliwość stosowania właściwych i ekonomicznych sortymentów i profili, możliwość stosowania materiałów zamiennych, powinien informować odbiorców o nowych materiałach już produkowanych, jak i o produkcji zamierzonej, o jej właściwościach technicznych i możliwościach zastosowania.

Aparat zbytu, będący w stałym kontakcie z producentem i opracowujący bilanse szczegółowe, powinien informować odbiorcę o przyszłym rozwoju realizacji, co powinno znaleźć swój wyraz w możliwie najbardziej progresywnym i właściwym ustawieniu norm zapasów tak, by z jednej strony nie zamrażać zbyt wielkiej ilości materia-

tów w zapasach produkcyjnych, a z drugiej — w pełni zabezpieczyć rytmikę pracy przemysłu.

Plan zaopatrzenia materiałowo-technicznego powinien być zatem wynikiem zespołowej pracy tych wszystkich, którzy związani są z zagadnieniami gospodarki materiałowej zarówno w procesie obrotu, jak i zużycia.

Tylko głęboka współpraca tych wszystkich czynników może zagwarantować wysoką jakość planu, ekonomiczny jego charakter, pełne odzwierciedlenie potrzeb i możliwości gospodarki narodowej.

Mamy za sobą 10-letnią praktykę walki o realizację zadań odbudowy gospodarczej i wielkiej, dynamicznej rozbudowy naszej gospodarki narodowej. Przeszliśmy ciężkie etapy, twardą szkołę

życiową, wzrosło kolosalnie zrozumienie celów stawianych przez Partię, upowszechniliśmy zasady gospodarki planowej, spopularyzowaliśmy metodę planowania gospodarczego.

Dzisiaj, po 10 latach pracy w systemie planowej gospodarki, stać nas na opracowanie głęboko analitycznego i precyzyjnego planu zaopatrzenia. Niezbędna jest jednak pełna mobilizacja wszystkich sił.

Głęboka koncentracja wysiłków nad opracowaniem planu zaopatrzenia materiałowego powinna nam zapewnić zwycięską realizację ostatniego roku planu 6-letniego, powinna nam zagwarantować dalszą realizację uchwał II Zjazdu PZPR w zakresie przyspieszenia podnoszenia stopy życiowej mas pracujących.

PLANOWANIE I ORGANIZACJA

MICHAŁ WOLSKI

Plan zaopatrzenia materiałowo-technicznego na rok 1955

Metoda planowania gospodarczego na rok 1955 nie uległa zasadniczym zmianom w stosunku do metody przyjętej w roku ubiegłym. Jak wynika z uchwały Prezydium Rządu Nr 346/54 z dnia 29 maja 1954 r. w sprawie opracowania Narodowego Planu Gospodarczego, prace nad planem na rok 1955 charakteryzują się dalszym pogłębieniem współpracy ministerstw i prezydentów wojewódzkich rad narodowych z Państwową Komisją Planowania Gospodarczego oraz szerszym niż dotychczas wykorzystaniem inicjatywy przedsiębiorstw dla rozwiązania głównych zadań rozwoju gospodarki narodowej.

W ramach prac nad projektem Narodowego Planu Gospodarczego Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego przekazała ministerstwu i prezydentom wojewódzkich rad narodowych wstępne założenia do planu. Założenia te zawierają główne kierunki ekonomiczne rozwoju poszczególnych gałęzi gospodarczych. Na podstawie tych materiałów i własnych założeń ministerstwa oraz podległe im jednostki opracowują projekt planu.

Równocześnie Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego opracowuje we własnym zakresie projekt Narodowego Planu Gospodarczego.

Resortowe projekty planów opracowują ministerstwa przy udziale centralnych zarządów. Przedsiębiorstwa prowadzą w tym okresie prace w zakresie ustalonym przez ministerstwa i sporządzają wnioski do resortowego projektu planu. Uchwała zabrania żądania przez jednostki nadrzędne opracowania pełnych projektów planów przez przedsiębiorstwa.

Uchwała zobowiązuje ministerstwa do ustalenia przedsiębiorstw, które opracowywać będą wnioski do planu. Oznacza to, że nie wszystkie przedsiębiorstwa wnioski takie powinny opracować.

Termin opracowania i złożenia kompleksowych projektów planów przez ministerstwa

w Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego ustalony został na dzień 1 września 1954 r., a termin przedstawienia projektu Narodowego Planu Gospodarczego Radzie Ministrów przez Państwową Komisję Planowania Gospodarczego — do końca listopada 1954 r.

Po uchwaleniu Narodowego Planu Gospodarczego Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego przekaze ministerstwu zadania wynikające z planu, ministerstwa z kolei rozdziela je na centralne zarządy, te zaś na podległe im przedsiębiorstwa.

Przedsiębiorstwa w oparciu o powyższe zadania oraz prace wstępne opracują plany techniczno-ekonomiczne i przedłożą je do zatwierdzenia jednostkom nadrzędnym w terminie jednego m-ca od daty otrzymania zadań planowych.

Tryb planowania gospodarczego na rok 1955 ustala, że przedsiębiorstwa poza opracowaniem wniosków do resortowego projektu planu, niezwłocznie po otrzymaniu założeń do planu od ministerstwa, przystępują do opracowania planu techniczno-ekonomicznego, ze specjalnym uwzględnieniem szczegółowego planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego. Omawiana uchwała Prezydium Rządu podkreśla, że w zakresie zaopatrzenia materiałowo-technicznego prace nad planem techniczno-ekonomicznym powinny umożliwić przedsiębiorstwom złożenie zamówień na dostawy materiałów w pierwszych kwartałach 1955 roku.

W oparciu o powyższą uchwałę Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego wydał szereg zarządzeń wykonawczych w sprawie opracowania poszczególnych składników Narodowego Planu Gospodarczego na rok 1955. W zakresie zaopatrzenia materiałowo-technicznego zostało wydane zarządzenie Nr 149*) z dnia 6 lipca 1954 r. w sprawie planowania zaopatrzenia materiałowo-technicznego na rok 1955.

*) Patrz str. 475 niniejszego numeru.

Zarządzenie to ustala zarówno zasady planowania zaopatrzenia zawarte w instrukcji stanowiącej załącznik do zarządzenia, jak też i nomenklaturę materiałów zawartą w wykazie materiałów do projektu planu zaopatrzenia w ramach Narodowego Planu Gospodarczego na rok 1955 (wykaz Nr 30, wydany odrębnie drukiem).

W odróżnieniu od lat ubiegłych instrukcja o planowaniu zaopatrzenia materiałowo-technicznego na rok 1955 obejmuje, poza bilansowaniem materiałów, całokształt zagadnień zaopatrzenia i zawiera nie tylko zasady planowania zaopatrzenia na produkcję przemysłową i budowlano-montażową, ale i zasady planowania przez inwestorów niektórych materiałów przeznaczonych na cele inwestycji wykonywanych systemem zleceń i gospodarczym oraz zasady opracowania norm zużycia i zapasów materiałów.

Pozostawiając niezmiennione podstawowe zasady planowania, instrukcja ta dąży do zmniejszenia pracochłonności oraz do pogłębienia i usprawnienia planowania zaopatrzenia, co przejawia się w:

- zmniejszeniu ilości formularzy zbiorczego resortowego projektu planu do jednego wzoru ilościowo-wartościowego dla poszczególnych materiałów i jednego wzoru wartościowego, stanowiącego bilans zaopatrzenia resortu w układzie branżowym;
- zlikwidowaniu w formularzach zbiorczych projektów planu podziału na układ rodzajowy ramowego planu kont i kalkulacyjny kosztów własnych;
- zniesieniu dotychczasowej metody uzasadniania na specjalnych formularzach zużycia materiałów na cele inwestycji i kapitalnych remontów wykonywanych systemem gospodarczym i zastąpieniu ich opisowym uzasadnieniem w ramach analizy ekonomicznej projektu planu, ustalając obowiązek podania danych liczbowych, wyłącznie w odniesieniu do głównych obiektów;
- zniesieniu dotychczasowej metody uzasadniania zapotrzebowania odzieży służbowej i specjalnej według poszczególnych stanowisk pracy i wprowadzeniu formularzy uzasadnień, które mogą być wypełnione na szczeblu centralnym bez udziału przedsiębiorstw;
- zmianie zasad normowania zapasów materiałów likwidującej dużą ilość żmudnych obliczeń arytmetycznych;
- dalszym ograniczeniu ilości planowanych przez resorty pozycji materiałowych przez wprowadzenie zasady planowania rzeczowego wyłącznie tych materiałów, których przydział imienny dla ministerstw następuje w ramach planu rozdziału materiałów rozdzielanych przez Rząd, lub przez właściwych ministrów, oraz przez przyjęcie zasady zwiększenia w bilansach materiałowych i planach rozdziału materiałów ilości przeznaczonych dla tzw. „drobnych odbiorców“;
- wprowadzeniu indywidualnych wzorów uzasadnień zużycia na poszczególne rodzaje

działalności produkcyjnej i pozaprodukcyjnej, w zależności od rodzaju materiału, specyfiki procesu produkcyjnego i charakteru odbiorcy;

- wprowadzeniu cen średnio-ważonych dla poszczególnych grup materiałowych, uzgodnionych uprzednio z właściwą organizacją zbytu zaopatrującą w te materiały;
- rozszerzeniu listy materiałów planowanych przez inwestorów na cele inwestycji wykonywanych systemem zleceń i gospodarczym o następujące materiały:
pale wodoszczelne w grupie kontyngentowej 9,
szyny miedziane,
rury ołowiane,
blachy ołowiane,
rury kwasoodporne
płyty korkowe;
- wprowadzeniu zapotrzebowania jako końcowego wyniku bilansu zaopatrzenia wynikającego ze wzoru:
$$\text{zaopatrzenie} = \text{planowane zużycie} + \text{ilościowa norma zapasu na koniec roku} - \text{stan zapasu na początek roku planowego};$$
- wprowadzeniu do opisowej analizy ekonomicznej nowych elementów w zakresie zagadnień oszczędzania materiałów;
- włączeniu do prac nad planem zagadnień normowania zapasów materiałowych przez przyjęcie zasady ustalania projektów norm zapasów na formularzach planu.

Omówione powyżej zasady planowania zaopatrzenia nadadzą resortowemu planowi bardziej precyzyjną formę, przy jednoczesnym zmniejszeniu jego zakresu, co pozwoli ministerstwu na bardziej prawidłowe analizowanie potrzeb materiałowych.

Wykaz Nr 30 zawiera poza materiałami typu pozarynkowego także i podstawowe materiały typu rynkowego. Przy opracowywaniu tego wykazu przyjęto zasadę kumulowania asortymentów materiałów wytwarzanych na tych samych agregatach w grupy materiałowe. Wymienność w produkcji tych asortymentów umożliwia planowanie ich w grupach materiałowych.

Z uwagi na to, że instrukcja o planowaniu zaopatrzenia na rok 1955 jest instrukcją ramową, na podstawie której ministerstwa wydadzą instrukcje wykonawcze, wskazane jest naświetlenie w niniejszym opracowaniu w sposób nieco szerszy konstrukcji projektu planu oraz podanie właściwej interpretacji niektórych postanowień w niej zawartych.

Instrukcja o planowaniu zaopatrzenia materiałowo-technicznego na rok 1955 obejmuje postanowienia zawarte w omówionej powyżej uchwale Prezydium Rządu Nr 346 w sprawie opracowania Narodowego Planu Gospodarczego i w następujących zarządzeniach Przewodniczącego PKPG.

- Nr 93 z 1 kwietnia 1953 r. w sprawie opracowania przez jednostki gospodarki społecznej technicznych norm zużycia materiałów w ramach prac przygotowawczych do Narodowego Planu Gospodarczego na rok 1954;
- Nr 207 z dnia 29 lipca 1953 r. w sprawie wprowadzenia w życie norm jednostkowych zużycia energii elektrycznej w przemyśle;

- Nr 253 z dnia 11 września 1953 r. w sprawie przygotowania i zawierania umów planowych w zakresie zaopatrzenia materiałowego na rok 1954;
- Nr 20 z dnia 28 stycznia 1954 r. w sprawie zasad i trybu sporządzania bilansów konstrukcji stalowych, urządzeń do produkcji chemicznej, urządzeń hutniczych, taboru szynowego, urządzeń chłodniczych, urządzeń dźwigowych oraz maszyn i urządzeń elektrycznych na rok 1955;
- Nr 31 z dnia 20 lutego 1954 r. w sprawie zasad i trybu sporządzania bilansów maszyn, urządzeń technicznych i przyrządów na rok 1955;
- Nr 88 z dnia 1 kwietnia 1954 r. w sprawie stosowania łożysk tocznych;
- Nr 140 z dnia 30 czerwca 1954 r. w sprawie opracowania bilansu gazów mocnych na rok 1955;
- w piśmie okólnym PKPG Znak PN7C-09-10/53 z dnia 6 marca 1953 r. w sprawie zaopatrywania pracowników w odzież specjalną na zasadach pełnej odpłatności — oraz w zarządzeniach właściwych ministrów wydanych na podstawie uchwały Prezydium Rządu z dnia 10 stycznia 1952 r. w sprawie racjonalnej gospodarki opakowaniami.

Z wymienionych aktów normatywnych wynika, że prace nad projektem resortowego planu zaopatrzenia prowadzone są na przestrzeni kilku miesięcy, z terminem ich zakończenia, to znaczy złożenia planu w Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego, w dniu 1 września 1955 r.

Konstrukcja resortowego planu zaopatrzenia jest tego rodzaju, że potrzeby materiałowe na cele produkcyjno-eksploatacyjne, to znaczy na produkcję przemysłową, budowlano-montażową i inną działalność produkcyjno-eksploatacyjną oraz w niektórych wypadkach na cele działalności pozaprodukcyjnej, uzasadnia się w ujęciu ilościowym na zróżnicowanych formularzach zużycia materiałów, przystosowanych do specyfiki działalności poszczególnych działów gospodarczych; np. odrębne formularze zostały ustalone dla uzasadnienia:

- zużycia paliw płynnych dla celów bunkrowych w Ministerstwie Żeglugi,
- zużycia słupów teletechnicznych w Ministerstwie Poczty i Telegrafów,
- zużycia kopalniaków w Ministerstwie Górnictwa,
- zużycia tłuszczów przemysłowo-technicznych do produkcji mydła w Ministerstwie Przemysłu Rolnego i Spożywczego.

Instrukcja ustala, że ministerstwa dla których nie zostały ustalone indywidualne wzory uzasadnienia zużycia, a które mogą uzasadnić swoje potrzeby materiałowe za pomocą normy zużycia, wykorzystają ramowy wzór uzasadnienia RPZ-3.

Wielkość zużycia uzasadniona na omawianych formularzach wielkością produkcji i normami zużycia przenosi się na formularze planu zbiorczego wzór RPZ-1 opracowywane dla poszczególnych materiałów.

O ile na formularzach uzasadnienia zużycia ustalone zostało także zużycie materiałów na ce-

le działalności pozaprodukcyjnej, jak kapitalne remonty i inwestycje wykonywane w systemie gospodarczym, wielkości te przenosi się do poszczególnych rubryk formularza RPZ-1.

Przykładem tego rodzaju rozwiązania jest wzór ramowy uzasadnienia zużycia RPZ-3, który obejmuje pełne potrzeby jednostki planującej na poszczególne cele działalności produkcyjnej i pozaprodukcyjnej.

W instrukcji ustalona została zasada, że jeśli zużycie materiałów jest przeznaczone wyłącznie na cele działalności pozaprodukcyjnej, ilości te należy planować bezpośrednio na formularzu planu zbiorczego — wzór RPZ-1.

Po wprowadzeniu do formularzy RPZ-1 wielkości zużycia planowanego na rok 1955 i wykonanego w latach ubiegłych, w celu wprowadzenia zapotrzebowania należy nanieść brakujące elementy planu, a mianowicie stany zapasów w okresach ubiegłych i ilościową normę zapasu na koniec roku 1955. Wypełniony w powyższy sposób formularz wzoru RPZ-1 uzupełniony ceną średnią i wartością poszczególnych rubryk stanowi pełny bilans zaopatrzenia danego materiału.

Ponieważ instrukcja nie zawiera wyjaśnień, jak można wykorzystać formularz RPZ-1 w centralnych zarządach, podaje się jeden z przykładów rozwiązujących to zagadnienie (tabela 1).

Wzór RPZ-1 może być wykorzystany w CZP również przez zastosowanie odrębnego formularza do planowania ilościowego (podając kolejno nazwy materiałów w rubr. 1) oraz odrębnego formularza do planowania wartości, wymieniając ponownie nazwy materiałów w tym samym układzie co i w pierwszym formularzu.

Wartość potrzeb poszczególnych materiałów — wzór RPZ-1 — przenosi się następnie na formularz RPZ-2, stanowiący rekapitulację wartościową planu zaopatrzenia.

W § 12 instrukcji omówiony jest sposób wypełniania wzoru RPZ-2, wyjaśnić jedynie należy, że ministerstwa mogą dla celów limitowania zużycia i zapasów opracować dane dotyczące materiałów planowanych wyłącznie wartościowo w poszczególnych branżach.

Plan zaopatrzenia resortu skonstruowany w wyżej podany sposób winien być ponadto poparty ekonomiczną analizą opisową, określoną w § 28 instrukcji.

Podstawowymi założeniami opisowej analizy jest przedstawienie zasadniczych problemów ekonomicznych planu, charakteryzujących założenia resortu przyjęte do planu i uwzględniających postulaty w zakresie obniżki kosztów własnych.

Ekonomiczna analiza powinna przede wszystkim zawierać w ujęciu tabelarycznym i opisowym:

- progresywność norm zużycia ważniejszych wyrobów w grupie A i w grupie B przyjętych do planu na rok 1955 — na przestrzeni lat 1953 — 1955;
- progresywność norm zapasów ważniejszych materiałów masowego zużycia w ujęciu ilościowym i czasowym (wskaźniki w dniach) przyjętych do planu na rok 1955 na przestrzeni lat 1953 — 1955;

— omówienie rzeczywistego wykonania założeń do planu w roku 1954 norm zużycia i zapasów ważniejszych materiałów.

Ważnym zagadnieniem, które powinno być szczegółowo omówione w analizie opisowej, jest wprowadzenie do produkcji materiałów zastępczych, z wymienieniem zarówno ilości materiałów zastępczych, jak i zastąpionych, np. wprowadzenie do produkcji niektórych asortymentów kabli i przewodów aluminium w miejsce ostro deficytowej miedzi, oraz izoperlonu w miejsce ołowiu.

Tabela 1

Ministerstwo Górnictwa C.Z. Budowy Maszyn Górnictw		Projekt planu zaopatrzenia materiałowo- technicznego na rok 1955						
		Zestawienie potrzeb materiałowych						
		zużycie						
		Centralny Zarząd nazwa mater- iału	Rzeczywiste w okre- sach ubiegłych na wszystkie cele			Plan na 1955 r.		
1953	1954		Prze- mysł	Działalność produkcyjna				
	I—VI.			Przew. roczne	Ogółem	Budownictwo		Inna działalność produkcyjna
						Kap. rem. sy- stemem zlec.	inwestycje syst. zlec.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1) pręty grube ze stali klasa O— gr. kont. 12 jedn. miary — to- na ilość cena śred- nia— 500 war- tość	35 17500	23 11500	41 20500	52 26000	— —	— —	— —	— —
2) Wal- cówka ze stali klasa 5—9 gr. kont. 20—d jedn. mia- ry tona ilość cena średnia 1200 war- tość	10 12000	5 6000	15 18000	20 24000	— —	— —	— —	— —

Zagadnienia wymienione wyżej mają decydujący wpływ na obniżanie kosztów własnych w zakresie zaopatrzenia materiałowego.

W związku z wydaniem pisma okólnego Departamentu Koordynacji i Planów Gospodarczych Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego Nr 5 z dnia 5 lipca 1954 r. w sprawie stosowania cen, taryf i stawek płac przy opracowaniu Narodowego Planu Gospodarczego na rok 1955, wartość projektu planu zaopatrzenia powinna być oparta na następujących cenach średnio-ważnych:

- wykonanie w 1953 roku — według rzeczywistych cen, które obowiązywały w roku 1953;
- wykonanie pierwszego półrocza 1954 r. — według rzeczywistych cen, które obowiązywały przed 1 lipca 1954 r., a II półrocza — według cen obowiązujących od 1 lipca 1954 r.;
- przewidywane wykonanie 1954 r.: 1) wg cen obowiązujących przed dniem 1 lipca 1954 r. i 2) wg cen obowiązujących po 1 lipca 1954 r.;
- plan 1955 roku — według cen obowiązujących na dzień 1 lipca 1954 r.

Jak z powyższego wynika, dane dotyczące przewidywanego wykonania 1954 r. należy podawać na formularzach RPZ-1 i RPZ-2 w postaci ułamka, przy czym w liczniku należy podać przewidywane wykonanie obliczone w cenach obowiązujących przed 1 lipca 1954 r. a w mianowniku przewidywane wykonanie obliczone w cenach obowiązujących w dniu 1 lipca 1954 r.

Z uwagi na to, że podstawowym czynnikiem prawidłowego opracowania projektu Narodowego Planu Gospodarczego są ceny poszczególnych surowców i materiałów, konieczne jest ustalenie cen średnich dla odpowiednich grup materiałowych.

Istotnym problemem planowania zaopatrzenia jest jego powiązanie z pozostałymi częściami kompleksowego resortowego projektu planu, a przede wszystkim:

- z planem produkcji, w szczególności w zakresie produkcji towarowej i kooperacji oraz wskaźników techniczno-ekonomicznych;
- z planem rozwoju techniki;
- z planem inwestycji i budownictwa;
- z planem obrotu towarowego, a w szczególności w zakresie skupu;
- z planem zatrudnienia;
- z planem kosztów własnych, w szczególności w zakresie obniżenia kosztów własnych;
- z planem finansowym.

Dlatego też konieczne jest zapewnienie właściwej współpracy między poszczególnymi departamentami ministerstwa, umożliwiające szybki dopływ poszczególnych założeń planu do pionu zaopatrzenia.

Szczególny nacisk należy położyć na stronę organizacyjną prac nad planem, co w dużej mierze przyczynić się może do terminowego opracowania projektu planu.

Dominującą cechą planu zaopatrzenia powinna być pełna mobilizacja na odcinku obniżenia kosztów materiałowych oraz wykrycia wewnętrznych rezerw materiałowych resortów.

Osiągnięcie pozytywnych wyników niewątpliwie nastąpi, jeżeli zostaną uwzględnione zasady racjonalnego i oszczędnego gospodarowania ma-

teriałami. Oznacza to, że plany zaopatrzenia powinny wyrażać jak najbardziej oszczędne zapotrzebowanie materiałów oraz jak najpełniejsze i najwłaściwsze ich wykorzystanie.

Należy przeto rozszerzyć i pogłębić metody oszczędzania, kierując się postanowieniami uchwały Prezydium Rządu Nr 192 z dnia 10

kwietnia 1954 r. w sprawie oszczędzania materiałów w 1954 r. między innymi przez:

- stosowanie materiałów zastępczych, mniej deficytowych,
- wykorzystanie materiałów miejscowych,
- zmniejszenie i wykorzystanie odpadów produkcyjnych.

OLGIERD CZERNIEWICZ

Zasady normowania zapasów na rok 1955

(Komentarz do części IV Instrukcji o planowaniu zaopatrzenia materiałowo-technicznego na rok 1955 — „Zasady normowania zapasów“)

Zasady normowania zapasów materiałowych na rok 1955 dość poważnie odbiegają od dotychczas obowiązujących, a rozesłanie w teren projektu instrukcji spowodowało liczne zapytania i prośby o wyjaśnienie niektórych przepisów, co dowodzi, że zasady opracowania projektów norm zapasów ujęte w zwięzłą formę aktu normatywnego, nie dla wszystkich są dostatecznie jasne.

Często lakoniczny przepis wydaje się niezrozumiały, lub wręcz nielogiczny dlatego, że nie są znane przesłanki na których jest on oparty, względnie cel, któremu ma służyć. Dlatego w niniejszym artykule postaramy się nie tylko podać pewne sugestie co do możliwości właściwego i praktycznego rozwiązania niektórych zadań wynikających z przepisów, lecz również wskazać intencję ustawodawcy i cele którym mają one służyć.

Na wstępie zaznaczyć należy, że sama instrukcja zawiera szereg przepisów ramowych, pozostawiających szeroką możliwość ich interpretacji przez poszczególne ministerstwa, w zależności od ich specyfiki, organizacji oraz stopnia opanowania przez służbę zaopatrzenia zagadnień ekonomicznych.

Zasady normowania zapasów podane w omawianej instrukcji były przedmiotem długich rozważań. Nie tylko zresztą rozważań, lecz dla ich sprawdzenia dokonywano również całego szeregu doświadczeń i konsultacji w terenie, w zakładach produkcyjnych. Niemniej jednak dla zamknięcia całości brak jest jeszcze jednego, bodaj najważniejszego ogniwa, a mianowicie doświadczenia na szczeblu centralnym. Tym właśnie doświadczeniem będzie przyjęcie wniosków co do norm zapasów na rok 1955 i dlatego trzeba sobie w pierwszym rzędzie zdać sprawę, że od właściwego opracowania wniosków zależy będzie właściwe ustawienie zapasów materiałowych i normatywów w roku planowanym.

Omawiane przepisy wprowadzają zasadniczą zmianę w stosunku do poprzednio obowiązujących, a mianowicie, że na szczeblu centralnym (PKPG) zatwierdza się normy zapasów dla całego ministerstwa, a nie — jak to miało miejsce dotychczas — dla każdego centralnego zarządu branżowego oddzielnie. Ministerstwo tu bowiem jest gospodarzem, ono posiada lepszą niż PKPG orientację w zakresie indywidualnych potrzeb zakładów produkcyjnych i dlatego właśnie minister-

stwo powinno dysponować zapasem materiału, wydzielonym z ogólnej puli.

Dalszą zasadniczą zmianą jest połączenie prac nad projektami norm zapasów i pracami nad projektem planu zaopatrzenia. Stawiano sobie pytanie: czy zatwierdzone normy zapasu powinny wejść do projektu planu zaopatrzenia, czy też może będzie lepiej, gdy przy ustalaniu norm zapasu będzie się już dysponowało wielkością planowanego zużycia. Zapewne, że i jedna i druga alternatywa ma tu swoje racje, ale jedna jest zaprzeczeniem drugiej. Dlatego, wzięwszy pod uwagę element pracochłonności, wydaje się najsluszniejsze zastosowanie tego rodzaju rozwiązania: opracowania przebiegają równocześnie, a zmiany w planowanej wielkości zużycia rzutują na planowaną normę zapasu — i odwrotnie.

Tego rodzaju zasadniczych zmian jest znacznie więcej, jak na przykład odstępianie od układu rodzajowego, powiązanie norm ilościowych z projektem normatywu, zrezygnowanie z obszernego materiału liczbowo-statystycznego itp. — Zmiany te jednak i ich celowość omówimy kolejno przy komentowaniu poszczególnych przepisów instrukcji, gdyż forma taka będzie bardziej przejrzysta.

§ 1 ust. 2 — Jak już zaznaczono na wstępie, omawiana instrukcja ma charakter ramowy, a ministerstwa mogą — choć nie mają obowiązku — wydać w tym zakresie instrukcje szczegółowe. Potrzeba wydania instrukcji szczegółowej zależy tu oczywiście od oceny resortu i trudno określić z góry, które z nich mogą poprzestać na wprowadzeniu w życie instrukcji PKPG, które zaś powinny poczynić adaptacje i w jakim zakresie. Ogólnie stwierdzić należy, że z opracowania instrukcji szczegółowych mogą rezygnować tylko te ministerstwa, w których służba zaopatrzenia opanowała gruntownie zagadnienie normowania zapasów w ciągu poprzednich lat, w takim przypadku ministerstwo powinno zorganizować szkolenie dla zaopatrzeniowców centralnych zarządów i wyjaśnić różnice zachodzące pomiędzy zakresom opracowań ubiegłorocznych, a wprowadzoną na rok 1955 nową metodą. Natomiast opracowanie instrukcji szczegółowych powinno bezwzględnie nastąpić przede wszystkim w resortach różniących się swą specyfiką od większości resortów przemysłowych, a więc w obu ministerstwach budowlanych, Ministerstwie PGR i Ministerstwie Rolnictwa, ponadto w resortach skupiających w sobie różne gałęzie produkcji i usług, a nie objętych dotychczas ogólnie obowiązujący-

mi przepisami w tym zakresie, jak np. Ministerstwo Przemysłu Drobniego i Rzemiosła i Ministerstwo Gospodarki Komunalnej.

§ 3 ust. 4 — W ustępie tym zamieszczono zapowiedź, że sposób prawidłowego określenia zapasu bieżącego i rezerwowego podany jest w dalszej części przepisów. Otóż wiele osób, którym przesłano projekt instrukcji do zaopiniowania, doznało rozczarowania nie znajdując w dalszych paragrafach recepty na arytmetyczne wyliczenie potrzebnych wielkości. Sięgnijmy do wzorów Nz1, Nz2, Nz3 itd., kiedy to na szczęblu przedsiębiorstwa dokonywało się żmudnych wyliczeń w stosunku do poszczególnych pozycji materiałowej na podstawie roku ubiegłego: jaka była średnioważona, przeciętna cykliczność dostaw, jakie było średnie odchylenie od przeciętnej cykliczności dostaw i na tej podstawie uzyskiwało się materiał do planowania wielkości zapasu bieżącego i rezerwowego. Sugestywność tych wyliczeń była tak wielka, że poza nielicznymi przypadkami ustalano projekty norm bezkrytycznie, co najwyżej korygując otrzymane wyniki o pewien drobny procent założonego przyspieszenia rotacji. Przykładowo: wyliczono średnią cykliczność dostaw 60 dni, średnie odchylenie od cykliczności 20 dni, a więc norma zapasu planowana wynosiła 50 dni, a przy uwzględnieniu wymogów progresywności odejmowano jeszcze 2 dni, proponując wskaźnik czasowy w wysokości 48 dni.

To prawda, że wyliczenia te były dokładne i w założeniu swoim ścisłe, ale poza olbrzymią pracochłonnością nie dawały w wielu przypadkach pożądaných rezultatów, gdyż metoda kryła w sobie poważny błąd logiczny. Wychodzono bowiem z założenia, że warunki zaopatrzenia w poszczególne materiały ulegają z roku na rok tylko niewielkim zmianom. Tymczasem doświadczenie pokazało zupełnie co innego. Stwierdzono np., że przedsiębiorstwo, które w roku 1952 zrealizowało tylko 60% przydziału pewnego materiału, przy czym realizacja nastąpiła w III i IV kwartale 1952 r., w r. 1953, w czerwcu, otrzymało już dostawy, przewidziane na III kwartał.

Nowa metoda odstępkuje od stosowania ścisłej arytmetyki, opiera się na szacunku. Szacunek ten jednak jest oparty o logiczne przesłanki, o rzeczywiste potrzeby i możliwości zarówno odbiorcy, jak i dostawcy, o założenia oszczędnościowe, a przede wszystkim przewiduje zgodne współdziałanie odbiorcy z dostawcą.

Nie od rzeczy będzie tu jeszcze wspomnieć, że przy poprzednio obowiązującej metodzie i tak większość pozycji była oparta na szacunku, gdyż tylko niewielka ilość spośród materiałów wymienionych szczegółowo we wzorze Nz3 posiadała podbudowę w postaci prawidłowo wypełnionych wzorów Nz1 i Nz2; dla pozostałej reszty materiałów określano szacunkowo na szczęblu centralnego zarządu branżowego przeciętną cykliczność dostaw, przeciętne odchylenie itd.

Określenia zawarte w §§ 4 i 5 w zasadzie nie odbiegają od dotychczas stosowanych i nie powinny nastęrczać trudności. Powinny one wejść w całości do instrukcji szczegółowych, wydawanych przez poszczególne ministerstwa.

§§ 6 i 7 — Rzeczą całkowicie nową, wprowadzoną w życie omawianą instrukcją, jest typowym przez ministerstwa materiałów o zasadniczym znaczeniu dla wykonania przez podległe przedsiębiorstwa zadań planowych.

Podobną pracę wykonały już ministerstwa z końcem roku 1953 na podstawie pisma ókólnego Prezesa CUGM z dnia 25.11.1953 r. Ustalono wówczas listy materiałów, których normy zapasu ustalone na rok 1954 powinny być uwidocznione na kartach materiałowych przedsiębiorstw w celu szczególnego przestrzegania kształtowania się zapasów na poziomie normatywnym.

Sporządzenie list materiałów wytypowanych, wynikające z przepisów omawianej instrukcji, ma głębszy sens ekonomiczny. Chodzi tu bowiem o ustalenie z jednej strony potrzeb przemysłu stworzenia zapasu danego materiału, z drugiej zaś strony faktycznych możliwości stworzenia i utrzymania zapasu danego materiału. Dotychczasowy system planowania norm zapasów był jednostronny, to znaczy uwzględniał w zasadzie tylko potrzeby odbiorców, którzy sporządzali odnośne wnioski pod kątem widzenia zabezpieczenia harmonijnego przebiegu procesu produkcji. Gdybyśmy zsumowali zatwierdzone na rok 1954 normy w wyrazie ilościowym poszczególnych pozycji materiałowych np. niektórych metali niezbędnych, doszlibyśmy do przekonania, że ustalona norma zapasu przewyższa kilkakrotnie faktyczne możliwości zgromadzenia zapasów. Przedsiębiorstwa borykają się z trudnościami, wynikającymi z posiadania niedostatecznych zapasów, to prawda, ale skoro nie ma możliwości zapewnienia zapasów na słusznym poziomie — nie należy stwarzać fikcji, ustalając normę zapasu przekraczającą faktyczne możliwości, gdyż powoduje to zbędne zaangażowanie środków obrotowych i daje możliwość gromadzenia zapasów innych materiałów w ilościach nadmiernych i zbędnych.

Dlatego dla materiałów wytypowanych ustala się normy zapasów w wyrazie ilościowym, a nie czasowym. Norma bowiem czasowa nie jest w ścisłym znaczeniu normą, jest wskaźnikiem, na podstawie którego — znając wielkość zużycia — wylicza się dopiero normę. Metoda wskaźnikowa, która dotychczas była generalnie stosowana polegała na tym, że normę zapasu projektowało się i zatwierdzało w wyrazie czasowym (w dniach). A więc wskaźnik czasowy normy zapasu obowiązywał i był niezmienny, a norma zapasu w wyrazie wartościowym i ilościowym wahała się w zależności od zmian wartości i ilości planowanego zużycia danego materiału. — Metoda wskaźnikowa, w myśl przepisów omawianej instrukcji, obowiązuje nadal, ale tylko w odniesieniu do materiałów planowanych rzeczowo, lecz nie wytypowanych. W odniesieniu bowiem do materiałów wytypowanych nie może mieć miejsca wahanie w planowanej ilości zapasu. Metoda wskaźnikowa jest może łatwiejsza w stosowaniu, ale jest przy tym niedokładna i zawiera poważny błąd w założeniu. Metoda ta zakłada bowiem, że norma zapasu powinna stać w stosunku proporcjonalnym do wielkości zużycia, a tak przecież nie jest, gdyż przy wzrastającym zużyciu można zwiększyć częstotliwość dostaw,

nie powiększając zapasu ani ilościowo ani wartościowo. W takim przypadku ulegnie obniżeniu tylko wskaźnik czasowy. Zagadnienie to omówimy szerzej przy komentowaniu pojęcia ekonomicznej partii dostawy; na razie w podsumowaniu rozważań dotyczących §§ 6 i 7 należy zaznaczyć, że ustalone przez PKPG — przed rozpoczęciem prac nad sporządzeniem projektu planu zaopatrzenia — ilościowe normy zapasów materiałów wytypowanych w zasadzie powinny w ustalonej wysokości wejść do projektu planu zaopatrzenia; że przy tym wielkość planowanego zużycia może ulec zmianie, a tym samym i wskaźnik czasowy — nie należy uważać tego za błąd, lecz pamiętać należy, że decyduje tu wielkość normy zapasu w wyrażeniu ilościowym.

W roku bieżącym zostanie zastosowane pewne uproszczenie w zakresie opracowania projektu norm ilościowych dla materiałów wytypowanych. Uproszczenie to polega na tym, że projekty norm na wzorach PN i PNR będą składane do PKPG równocześnie z projektami planów zaopatrzenia materiałowo-technicznego, a więc bez przewidzianej instrukcją wyprzedzenia.

Tryb postępowania przedstawiać się zatem będzie następująco:

a) W połowie lipca ministerstwa otrzymują od PKPG uzgodnione listy materiałów wytypowanych.

b) Centralne zarządy zaopatrzenia na tej podstawie sporządzą i rozesłają listy materiałów wytypowanych dla podległych centralnych zarządów branżowych.

c) Centralne zarządy branżowe opracują wnioski na wzorach PN i prześlą je łącznie z projektami planów zaopatrzenia materiałowo-technicznego do centralnego zarządu zaopatrzenia.

d) Centralne zarządy zaopatrzenia sporządzą zgodnie z przepisami omawianej instrukcji wzory PNR, a do wzorów RPZ-1 wprowadzą p r o j e k t y norm ilościowych w odniesieniu do materiałów wytypowanych, przy czym należy podkreślić, że projekty ilościowych norm zapasu materiałów wytypowanych we wzorach PNR muszą być zgodne z odpowiednimi projektami we wzorach RPZ-1.

e) Przyjęcie opracowań na wzorach PNR odbędzie się na szczeblu PKPG w tym samym terminie i trybie co przyjęcie wzoru PU, MU oraz RPZ-1 w części dotyczącej norm zapasów (§ 26).

§ 6 określa jakie materiały należy typować do normowania ilościowego. Należy tu jeszcze dać ostrzeżenie przed zbytnią gorliwością, przejawiającą się w tendencji do nadmiernego rozbudowania listy materiałów wytypowanych. Resort o specyficznym charakterze produkcji, używający w dużych ilościach i w sposób ciągły materiały nie zużywane w innych gałęziach produkcji, bądź zużywane w niewielkich ilościach, powinien wytypować te materiały tylko w przypadku, gdy materiały te mają zasadnicze znaczenia dla gospodarki ogólnopañstwowej. Przykładowo: papierówka w Ministerstwie Przemysłu Drzewnego i Papierniczego, metale nieżelazne w blokach w przemyśle metali nieżelaznych, bawełna czy wełna w Ministerstwie Przemysłu Lekkiego. Nie jest nigdzie powiedziane, że k a ż d y m u s i mieć wy-

typowane materiały. Szereg mniejszych resortów o specyficznym charakterze produkcji może być w porozumieniu z PKPG — zwolniony od obowiązku typowania materiałów do normowania ilościowego. Dla uniknięcia wszelkich nieporozumień w tym zakresie, należy projekt listy materiałów wytypowanych uzgodnić z Departamentem Bilansów Materiałowych PKPG. Pamiętać również trzeba, że poza materiałami wytypowanymi istnieje szereg materiałów planowanych rzeczowo w projekcie planu zaopatrzenia, dla których ustala się również indywidualne, ilościowe normy.

Obowiązek opracowania projektów norm zapasów spoczywa w zasadzie na centralnych zarządach branżowych. Jednak omawiana instrukcja (§ 7 ust. 3) przewiduje, że centralny zarząd branżowy jest uprawniony zażądać określonych opracowań i wniosków od podległych przedsiębiorstw. Przepis ten pozostawia szerokie pole do interpretacji. Można przerzucić na przedsiębiorstwa obowiązek pełnego opracowania wzorów PN, można tylko wrywkowo zażądać fragmentarycznych opracowań lub wyjaśnień. Żądania te powinny być ograniczone do istotnie niezbędnych, ażeby nie obciążać personelu przedsiębiorstw nadmierną pracą. W instrukcjach szczegółowych ministerstwa powinny określić zakres prac przedsiębiorstw, przy czym powinny one kierować się zasadą, że im personel służby zaopatrzenia na szczeblu centralnego zarządu branżowego jest lepiej wprowadzony w zagadnienie, tym mniej opracowań powinien żądać od podległych przedsiębiorstw.

§ 10. W paragrafie tym jest mowa o ekonomicznej partii dostawy. Jest to pojęcie nowe i choć w omawianej instrukcji poświęcono mu dużo miejsca, tym niemniej należy się nad nim zatrzymać. Przede wszystkim należy wyjaśnić podnoszoną niejednokrotnie wątpliwość: czy zapas bieżący równa się wielkości ekonomicznej partii dostawy ustalonej zgodnie z przepisami § 10. Odpowiadamy: tak. Bo zapas bieżący, to właśnie wielkość ekonomicznie słusznej partii dostawy.

Nie będziemy tu powtarzać przepisów, dotyczących ustalania wielkości ekonomicznej partii dostawy, gdyż są one wystarczająco obszerne i zrozumiałe. Natomiast wyjaśnimy sobie na prostym przykładzie, dlaczego metoda wskaźnikowa jest niedokładna i dlaczego wielkość normy zapasu nie powinna stać w stosunku proporcjonalnym do wielkości zużycia.

Według dotychczas stosowanej praktyki, ustalano cykliczność dostaw na podstawie danych statystycznych z roku ubiegłego.

My jednak przeprowadzamy następujące rozumowanie:

zużycie materiału x w przedsiębiorstwie N wynosi w roku bieżącym $\frac{1}{2}$ tony dziennie. W momencie opracowywania wzorów PN, ani przedsiębiorstwo, ani centralny zarząd branżowy, ani ministerstwo nie mają jeszcze orientacji, jak kształtować się będzie zużycie w roku planowanym; według przypuszczeń pozostanie ono na tym samym poziomie. A więc: pełny wagon = 15 ton, to

znaczy jedna pełnowagonowa dostawa raz na miesiąc. Zapas rezerwowy (przykładowo, przy uwzględnieniu wszystkich wchodzących w grę czynników) 10 ton, a więc norma zapasu wynosi $\frac{15}{2} + 10 = 17,5$ ton. Nawiasem dodać można, że wskaźnik czasowy normy zapasu wyniesie w tym wypadku $\frac{30}{2} + 20$ dni = 35 dni, ale na wzorze PN tego nie uwidoczni się.

Przyjmijmy, że norma ilościowa została ustalona na poziomie proponowanym 17,5 ton i w tej wysokości wchodzi do projektu planu zaopatrzenia. Ale tymczasem zmieniły się zadania produkcyjne i przedsiębiorstwo w roku planowanym zużywać będzie nie $\frac{1}{2}$ tony dziennie, lecz 1 tonę, a więc dwa razy tyle niż przyjęto przy ustalaniu normy ilościowej. Według zasad metody wskaźnikowej, należałoby pierwotnie ustaloną normę ilościową podnieść dwukrotnie. Tymczasem wychodzimy tu zupełnie z innego założenia. Wielkość ekonomicznej partii dostawy nie zmieniła się przecież. Będzie to ten sam 15 tonowy wagon, tylko otrzymywany nie co miesiąc, lecz co 15 dni, a norma ilościowa pozostanie bez zmian.

Oczywiście, że zdarzyć się mogą przypadki, kiedy na skutek poważnych zmian w planowanej wielkości zużycia zmieni się również wielkość ekonomicznej partii dostawy. Może to nastąpić zwłaszcza wówczas, gdy z dostaw drobnicowych lub taborem samochodowym przejdzie się na dostawy pełnowagonowe — lub odwrotnie i wówczas nastąpi konieczność skorygowania pierwotnie ustalonej normy ilościowej, ale tego rodzaju przypadki w odniesieniu do materiałów wytypowanych będą należały raczej do rzadkości.

Sprawa wydaje się prosta, gdy opracowanie następuje na szczeblu przedsiębiorstwa, ale jak postąpić w przypadkach (które w zasadzie stanowią regułę), gdy opracowania dokonuje centralny zarząd branżowy?

Na to, by opracowanie nastąpić mogło na szczeblu centralnego zarządu branżowego, trzeba, by pracownicy, w których zakresie czynności leży ten obowiązek, posiadali dostateczną orientację co do wielkości zużycia danego materiału w poszczególnych przedsiębiorstwach. Wówczas wielkość ekonomicznie słusznej partii dostawy należy określać w odniesieniu do każdego przedsiębiorstwa z osobna, co nie jest zadaniem zbyt trudnym, gdyż — jak powiedziano wyżej — nie wymaga to żadnych żmudnych wyliczeń. Projekt normy ilościowej zapasu danego materiału na szczeblu centralnego zarządu branżowego jest sumą projektów norm poszczególnych przedsiębiorstw.

§ 11. Pojęcie zapasu rezerwowego w ujęciu omawianych przepisów nie różni się od obowiązującego dotychczas. Wątpliwości budzić może jedynie przepis zawarty w ust. 2, a mianowicie, że wielkość zapasu rezerwowego, jeśli służy on wyłącznie zabezpieczeniu na wypadek nieregularności dostaw, może być co najwyżej równa wielkości ustalonej ekonomicznej partii dostawy tzn. zapasowi bieżącemu. Intencją ustawodawcy było tu zabezpieczenie ciągłości produkcji w przypadku, gdyby nawet jedna z kolejnych dostaw uległa tak wielkiemu opóźnieniu, że w mię-

dzyczasie zdążyła już nadejść następna z kolei przesyłka. Jest to jednak górna granica; nie można jej stosować schematycznie w odniesieniu do wszystkich materiałów.

§ 12 ust. 3 i 4. Omawiana instrukcja nie podaje wzoru dla uzasadnienia opisowego. W instrukcjach szczegółowych mogą ministerstwa podać tego rodzaju wzory, ale naszym zdaniem jest to zbyt liczne. Wystarczy zwięzłe uzasadnienie, dla czego przyjęto taką a nie inną wielkość ekonomicznej partii dostawy oraz zapasu rezerwowego. Uzasadnienie opisowe na szczeblu centralnego zarządu branżowego powinno być odpowiednio obszerniejsze, gdyż w różnych przedsiębiorstwach mogą zachodzić różne przyczyny, wpływające na ustalenie wielkości normy.

§ 18 ust. 3 — Przez dostawę zewnętrzną należy rozumieć dostawę spoza przedsiębiorstwa, w przeciwieństwie do dostawy wewnętrznej, która oznacza zużywanie do produkcji materiału wytwarzanego w tym samym przedsiębiorstwie. Typowym przykładem jest tu celuloza, zużywana w fabrykach papieru. Jeżeli przedsiębiorstwo posiada własną celulozownię, zużywa wytwarzaną przez siebie celulozę do produkcji papieru. Jeżeli jednak ilość celulozy własnej nie wystarcza na pokrycie potrzeb produkcji, wówczas sprowadza się celulozę z innych przedsiębiorstw. Normę zapasu ustala się tylko dla materiału, otrzymywanego z zewnątrz, gdyż materiał własnej produkcji (półfabrykat) posiada odrębnie swój normatyw środków obrotowych w grupie „produkcja w toku“ i dlatego jego zapas nie może być objęty powtórnie normowaniem w grupie zapasów materiałowych.

§§ 21 i 22 — O ile wzory PN oraz PNR są proste i przerabianie przykładów nie wydaje się potrzebne, o tyle nad wzorem PU należy zatrzymać się dłużej i wyjaśnić sobie kilka podstawowych pojęć.

Przed wszystkim pada często pytanie: a gdzie części zapasowe maszyn i urządzeń? — Otóż zarówno części zapasowe maszyn i urządzeń jak i przedmioty nietrwale i opakowania pozostające w magazynie, normowane są bądź rzeczowo, bądź wartościowo, na wzorach RPZ i stamtąd przechodzą wartościowo do wzoru MU. Wzór PU służy do zaprojektowania normy wartościowej dla materiałów, które opuściły magazyn zaopatrzeniowy i przeszły do użycia, a więc nie dotyczy to części zapasowych maszyn i urządzeń, których wartość jest całkowicie spisywana z chwilą opuszczenia magazynu. Według przepisów omawianej instrukcji norm zapasów nie planuje się wg grup układu rodzajowego.

Wzór PU został sporządzony pod kątem widzenia optymalnych możliwości jego wykorzystania. Część pierwsza tego wzoru — tabela statystyczno-porównawcza jest na pozór zbyt szeroko rozbudowana. Nie wszystkie ministerstwa są w stanie wypełnić wszystkie kolumny. Niemniej ministerstwa te, które mogą — powinny to zrobić, zwłaszcza zaś te, które w podobny sposób (oddzielnie dla przedmiotów w magazynie i w użytkowaniu) planowały normę wartościową na rok 1954. Pozostałe ministerstwa, a więc więk-

zność, mogą wypełnić tabelę w części pierwszej tylko w odniesieniu do roku 1954, przy czym skreślą w nagłówku wyraz „plan“ a wpiszą w to miejsce „przewidywane“.

MINISTERSTWO
C.Z.P.
Przedsiębiorstwo

Wzór PU

Tabela Nr 1

Projekt
normy wartościowej zapasu
dla przedmiotów nietrwałych w użytkowaniu

I. Tabela statystyczno-porównawcza w tysiącach zł

Lp.	Treść	1952		1953		1954
		plan	wykon.	plan	wykon.	plan przew.
1	Stan na I.I.	(850)	(850)	(920)	(950)	950
2	Przychód z magazynu do użytkowania	(780)	(800)	(830)	(820)	840
3	Zużycie (amortyzacja)	(750)	(730)	(810)	(790)	850
4	Stan na 31.XII	(880)	(920)	(940)	(950)	940
5	Wskaźnik czasowy w dniach	(422)	(454)	(418)	(433)	398

II. Ważniejsze przedmioty (opakowania) i przec. okres ich użytkowania

Lp.	Określenie grupy przedmiotów	Przeciętny okres użytkow.	% wart. ogólnego stanu	liczby wyliczeniowe kol. 3xkol. 4	Uwagi
1	2	3	4	5	6
	a	180	15	2.700	
	b	240	25	6.000	
	c	360	30	10.800	
	d	720	20	14.400	
	Inne przeciętnie	360	10	3.600	
	Średnio-ważony wskaźn. czasowy	375	100	37.500	

III. Planowanie normy zapasu na 1955 rok

1. Stan na 1.I.1955 r.	940
2. Przychód z magazynu do użytkowania	816
3. Zużycie roczne (amortyzacja)	860
4. Stan na 31.XII.55 (norma zapasu przy wskaźn. czas. 375 dni)	896

W załączonej tablicy nr 1 podano przykład prawidłowego wypełnienia wzoru PU. W części pierwszej liczby ujęte w nawias, to dane statystyczne z roku 1952 i 1953, które znacząco ułatwiają orientację przy planowaniu wartościowej normy zapasu dla danej grupy materiałów (tab. nr 1).

W odniesieniu do części drugiej wzoru PU spotkaliśmy się również z zastrzeżeniami, wynikającymi z niedostatecznego zrozumienia jego założeń.

Na pytanie, jak podzielić na grupy przedmioty nietrwałe czy opakowania w użytkowaniu, odpowiadamy: według długości czasu ich użytkowania. W załączonym przykładzie poszczególne grupy materiałów oznaczono symbolami: a, b, c, d. Zrobiono tak umyślnie, aby pewnym przypadko-

wym podziałem nie wywołać sugestii, że taki właśnie podział należy stosować zawsze.

Grup powinno być niewiele — nie chodzi tu o dokładność aptekarską. Przykładowo: można stworzyć grupę mebli biurowych, grupę odzieży ochronnej, jedną, lub kilka grup narzędzi, w zależności od przeciętnego okresu ich użytkowania itd. zależnie od specyfiki danego przedsiębiorstwa czy zespołu przedsiębiorstw. Dla każdej z grup, jak również dla pozycji „inne przeciętnie“, która obejmuje pozostałe przedmioty nie zaliczone do żadnej z grup, podaje się w kolumnie 3 czasokres użytkowania w dniach. Ten czas użytkowania, to nic innego jak wskaźnik czasowy normy zapasu. Ażeby wyjść na ogólny, średnio-ważony wskaźnik dla całości przedmiotów (opakowań) w użytkowaniu, należy określić procentowo udział wartości poszczególnych grup do całej wartości przedmiotów (opakowań) w użytkowaniu. Ten udział w procentach wpisuje się do kol. 4 wzoru, której suma zawsze wynosić będzie 100. Następnie mnoży się dla poszczególnych grup wartości kolumny 3 przez wartość kolumny 4, a otrzymany wynik wpisuje się do kolumny 5. Po podsumowaniu tej kolumny i podzieleniu sumy przez 100 (suma kol. 4) otrzymuje się średnio-ważony wskaźnik czasowy normy zapasu przedmiotów nietrwałych (opakowań) w użytkowaniu. Według przykładu podanego w załączniku wskaźnik ten wynosi 375 dni.

Jak więc widać, opracowanie projektu grupowej normy przedmiotów nietrwałych (opakowań) w użytkowaniu oparte jest o metodę wskaźnikową i na części drugiej, to jest na wyliczeniu średnio-ważonego wskaźnika czasowego można by opracowanie zakończyć. Niemniej część trzecia została wprowadzona w celu możliwości porównania planowanego kształtowania się zapasu z (przynajmniej) przewidywanym w roku bieżącym. Dotychczas bowiem kształtowanie się stanu zapasów przedmiotów i opakowań w użytkowaniu odbywało się żywiołowo, a planowane normy zapasu wykazywały tendencję do uznawania stanu faktycznego za słuszny.

Część trzecia ma za zadanie wykazanie, w jaki sposób ze stanu przewidywanego na początek okresu planowego należy przejść na koniec tego okresu do stanu normatywnego. W tym celu należy zaplanować wartość rocznego zużycia przedmiotów nietrwałych (opakowań) — to znaczy wartość ich odpisu amortyzacyjnego. Po ustaleniu tej wartości i wpisaniu jej do poz. 3 wzoru, wylicza się normę zapasu (stan końcowy) na dzień 31.12.1955 r. W przypadku podanym we wzorze wyliczenie to przedstawia się w sposób następujący:

$$\frac{860}{360} \times 375 = 896$$

Pozostaje jeszcze do wyliczenia wartość przedmiotów (części), którą należy w ciągu roku oddać z magazynu do użytkowania. W omawianym przypadku dokonano wyliczenia następująco:

$$860 + 896 - 940 = 816$$

W stosunku do wzoru PU obowiązuje generalna zasada, że opracowanie jego powinno być dokonane — tak samo jak i innych wzorów — na

szczeblu centralnego zarządu branżowego. Z uwagi jednak na to, że centralny zarząd może nie mieć dokładnego rozeznania co do okresu użytkowania poszczególnych przedmiotów (opakowań) w poszczególnych przedsiębiorstwach, wydaje się wskazane, by w roku bieżącym opracowanie wzorów PU zlecić przedsiębiorstwom, a następnie przeanalizować te opracowania i skumulować na szczeblu centralnego zarządu. Od tej praktyki będzie można odstąpić w następnych latach, gdy centralne zarządy nabiorą już pewnego doświadczenia.

§§ 23 i 24 — Według dotychczas stosowanego trybu postępowania, po zatwierdzeniu wskaźników norm zapasów i po ustaleniu planowanej wartości zużycia materiałów centralne zarządy branżowe sporządzały wzory Nz5, mające stanowić podstawę do ustalenia normatywu na sfinansowanie zapasów materiałowych. System ten nie był dokładny, gdyż nie obejmował wszystkich elementów, które powinny wejść do normatywu. Wzór MU stanowi próbę ustalenia projektu normatywu zapasów materiałowych od strony zaopatrzenia, gdyż dotychczas zagadnieniem tym zajmowały się wyłącznie departamenty finansowe, które według własnego uznania brały pod uwagę, względnie odrzucały wnioski służby zaopatrzenia w tej sprawie. Skutek był często taki, że normatyw finansowy odbiegał daleko od rzeczywistych potrzeb i ustalonych norm zapasów materiałowych.

Nie znaczy to, by obecnie służba finansowa miała stać na uboczu tego zagadnienia. Przeciw-

nie, przy opracowaniu wzoru MU powinna ściśle współdziałać ze służbą zaopatrzenia, co powinno być specjalnie podkreślone w instrukcjach szczegółowych poszczególnych ministerstw, a to w celu uniknięcia sporów na temat kompetencji pomiędzy departamentami.

Wzór MU stanowiący załącznik do omawianej instrukcji został, również jak i wzór PU, sporządzony pod kątem widzenia optymalnych możliwości jego wykorzystania. Wypełnić wszystkie rubryki wzoru w tej wersji będą mogły jednak tylko te ministerstwa (centralne zarządy branżowe), które prowadzą księgowość materiałową w układzie branżowym, taki bowiem układ tu zastosowano. Pozostałe ministerstwa będą mogły poprzez sumowanie poszczególnych pozycji z wzorów RPZ podać tylko wartość planowanego zużycia IV kwartału i normy zapasu materiałów planowanych rzeczowo, w układzie branżowym. Nie będą natomiast mogły podać tych danych w odniesieniu do materiałów planowanych wartościowo, chyba tylko w bardzo grubym przybliżeniu, co nawet miałyby się z celem, gdyż w żadnym przypadku nie będą w stanie podać danych statystycznych w kolumnach 7 i 8 wzoru w odniesieniu do poszczególnych branż. Dlatego w załączeniu podajemy dwa przykłady wypełnienia wzoru PU. Pierwszy przykład — tablica nr 2 zakłada, że w danym resorcie prowadzi się księgowość materiałową w układzie branżowym; drugi przykład podano dla pozostałych resortów, które zachowały jeszcze u siebie wyłącznie układ rodzajowy (tab. nr 2).

Ministerstwo

Centralny Zarząd

Wzór MU

Tablica Nr 2
Projekt normatywu materiałowego
Centralnego Zarządu
(Ministerstwa)

w tys. zł

L. p.	Branża materiałowa	Nazwa grupy materiałów w-branży	Plan na 1955 r.			S t a n		Uwagi
			zużycie IV kw.	normatyw	wskaźnik czasowy	1.I.1954	30.IV.1954	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	I	planow. rzecz. planow. wartość Razem branża I	435 184 619	381 164 545	× 80 79	× × 616	× × 642	
2	II	planow. rzecz. plan. wartość Razem branża II	2.463 694 3.157	1.177 463 1.640	× 60 47	× × 1.827	× × 2.015	
3	VIII	planow. rzecz. planow. wartość Razem branż. VIII	563 163 726	432 163 595	× 90 74	× × 520	× × 562	
4	XIX	planow. rzecz. planow. wartość Razem branża XIX	1.268 569 1.837	986 474 1.460	× 75 71	× × 1.543	× × 1.615	
5	Ogółem branże	planow. rzecz. planow. wartość Razem	4.729 1.610 6.339	2.976 1.264 4.140	× 71 59	× × 4.506	× × 4.834	
6	×	Koszty zakupu	3.471	2.272	59	2.321	2.502	
7	×	przedm. nietrw. w użytkow.	215	896	375	902	1.138	
8	×	Opakow. wypoż. w użytkow.	124	496	360	503	562	
9	Razem		10.149	7.804	69	8.232	9.036	

Jak widać z porównania obu przykładów, wzór podany na tablicy 2 jest znacznie wyraźniejszy i stanowi od razu materiał do analizy, gdyż w każdej branży zawiera projektowaną normę wartościową, a zaraz obok wartość faktycznych zapasów materiałów danej branży na 1.I. i 30.VI.br.

Możliwość dokonania tego rodzaju analizy jest pozbawiony resort, który sporządzi wzór MU według drugiej wersji, podanej w tablicy nr 3. Wyprowadzenie wskaźnika czasowego normy zapasu, jak i porównanie ze stanem faktycznym jest tu dopiero możliwe w odniesieniu do wszystkich materiałów w magazynie razem.

Dalsza część opracowania nie różni się od siebie w obu wersjach (tab. nr 3).

życia rocznego, wzory MU zużyciem kwartalnym, dlatego zakładając równomierne zużycie przedmiotów i opakowań w użytkowaniu w ciągu całego roku, jako zużycie IV kwartału przyjmuje się 1/4 zużycia rocznego.

Co do części statystycznej, to zachodzić będzie potrzeba zażądania od podległych przedsiębiorstw wartości stanu przedmiotów i opakowań w użytkowaniu na 1.I. i 30.VI. br., gdyż dane te nie będą wyodrębnione w bilansach przesłanych centralnym zarządom branżowym do kumulacji. Obowiązek dostarczenia tych danych spoczywać będzie również na służbie finansowej.

Na zakończenie niniejszego komentarza należy jeszcze dodać, że projekty norm zapasów, tak

Ministerstwo
Centralny Zarząd

Wzór MU

Tablica Nr 3
Projekt normatywu materiałowego
Centralnego Zarządu (Ministerstwa)

w tys. zł

L. p.	Branża materiałowa	Nazwa grupy materiałów w branży	Plan na 1955 r.			S t a n		Uwaga
			zużycie IV kw.	normatyw	wskaźnik czasowy	1.I.1954	30.VI.1954	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	II	planow. rzecz.	2.463	1.177	×	×	×	
2	III	„ „	618	421	×	×	×	
3	VI	„ „	320	206	×	×	×	
4	XVI	„ „	1.874	1.361	×	×	×	
5	XX	„ „	781	383	×	×	×	
6	XXII	„ „	2.035	2.052	×	×	×	
	XX II	„ „	834	574	×	×	×	
8	XXXI	„ „	1.248	277	×	×	×	
9	Ogółem branże	planow. rzecz. pln. wartość. Razem	10.173 4.750 14.923	6.451 3.167 9.618	×	×	×	
10	×	Koszty zakupu przedm. nietrw. w użytkow.	6.218	4.007	58	10.815	12.036	
11	×	Opakow. wypoż. w użytkow.	215	~ 896	375	4.066	5.272	
12	×		124	496	360	902	1.138	
13	Razem		21.480	15.017	63	503	562	
						16.286	19.008	

Jak już wspomniano, pierwsza część wzoru, obejmująca materiały w poszczególnych branżach jest wypełniana na podstawie opracowań wzorów RPZ i zawiera projekt normy wartościowej zapasu ogółu materiałów w magazynie, a więc jest tylko fragmentem projektu normatywu. Aby uzyskać projekt pełnego normatywu, należy wprowadzić planowaną wartość kosztów zakupu w IV kwartale, następnie wyliczyć dla tej pozycji normę wartościową w oparciu o średnio-ważony wskaźnik czasowy wyliczony dla wszystkich materiałów w branżach. W przykładzie podanym na tablicy nr 2 wyliczenie to przedstawia się następująco:

$$3,471 : 90 \times 59 = 2,272$$

Wartość planowanych kosztów zakupu na IV kwartał powinna podać służba finansowa.

Pozycje, dotyczące przedmiotów nietrwałych i opakowań wypożyczanych w użytkowaniu wypełnia się na podstawie opracowań dokonanych na wzorach PU. Wzory PU operują pojęciem zu-

na wzorach RPZ, jak i na wzorach MU są opracowane w oparciu o zużycie IV kwartału. Być może, że system ten nie jest zbyt dokładny, ale konieczny ze względu na spełnienie postulatu ścisłego powiązania opracowań projektu norm zapasów z projektem planu zaopatrzenia. Wychodząc z założenia, że normę zapasu ustala się tylko dla materiałów zużywanych w sposób ciągły, gdyż zapasy materiałów zużywanych dorywczo lub okresowo finansowane są kredytem, należy sądzić, że popełniony w ten sposób błąd będzie niewielki i w gruncie rzeczy nieistotny.

Zdajemy sobie sprawę, że w tym krótkim komentarzu nie zdołaliśmy wyczerpać wszystkich możliwych wątpliwości, które mogą nasunąć się przy czytaniu instrukcji ramowej, względnie przy opracowywaniu instrukcji szczegółowych. Jednak wiadomo z doświadczenia, że przy przystąpieniu do operatywnych opracowań, wskutek włączenia się w tematykę, wiele wątpliwości automatycznie odpada.

Nie poruszono tu w ogóle tematu doprowadzenia zatwierdzonych norm i normatywów w dół, do przedsiębiorstw, ich przestrzegania, naniesienia na karty ewidencji magazynowej, jak również oddolnego rozbicia normatywu na grupy układu

rodzajowego. Temat ten pominięto świadomie, gdyż w chwili obecnej chodzi przede wszystkim o sprawne i prawidłowe sporządzenie planu, a w przyszłości, gdy zajdzie potrzeba, zajmniemy się również i tymi zagadnieniami.

EDWARD CICHECKI

Planowe bilanse surowców w przedsiębiorstwach przemysłu włókienniczego

(Przeniesienie tematu omówionego przez W. Kaszubę w nr 22/1953 „Gospodarki Materialowej”
na teren przemysłu włókienniczego)

Autor stoi na słusznym stanowisku, że opracowanie planu zaopatrzenia w przedsiębiorstwie należy rozpocząć od opracowania bilansów materiałowych głównych materiałów w pełnej, rozwiniętej formie. Bilanse te powinny stanowić integralną część planów zaopatrzenia materiałowo-technicznego
Red.

Cel i znaczenie bilansowania surowców i materiałów w przedsiębiorstwie włókienniczym

Metodą planowania zaopatrzenia materiałowo-technicznego jest metoda bilansowa, polegająca na równoważeniu (bilansowaniu) przychodu i rozchodu materiałów w okresie planowym. Formuła bilansu obejmuje po stronie przychodu początkowy zapas materiału i zapotrzebowanie a po stronie rozchodu — zużycie i planowy zapas końcowy. Przy zastosowaniu tej formuły przedsiębiorstwo opracowuje swój roczny plan zaopatrzenia materiałowo-technicznego, zestawiając kolejno dla większości materiałów bilanse, obrazujące całkowity planowy przepływ materiałów przez przedsiębiorstwo. Bilanse te są końcową i najpełniejszą formą planu zaopatrzenia w zakresie jednego materiału lub surowca. Do zestawienia ich przedsiębiorstwo przystępuje po opracowaniu wszystkich planów zużycia materiałów i surowców oraz po obliczeniu planowych norm zapasu.

Bilans materiału lub inaczej bilans materiałowy na szczeblu przedsiębiorstwa jest zbiorczym zestawieniem obejmującym potrzeby przedsiębiorstwa na wszystkie cele zużycia materiału, zapasy planowe i inne kierunki rozchodu oraz ustalającym wszystkie źródła ich pokrycia. Bilans materiałowy stwarza całkowity obraz planowego zaopatrzenia przedsiębiorstwa oraz ustala główne kierunki gospodarowania materiałem. Celem bilansu materiałowego jest:

- zbiorcze ujęcie całości planu zużycia materiału opracowanego odrębnie w formie planu zużycia tego materiału na poszczególne cele produkcyjne i pozaprodukcyjne;
- określenie zapotrzebowania na dany materiał przy uwzględnieniu normy zapasu i zapasu rzeczywistego na początek okresu;
- określenie wysokości zapasów nadmiernych i zbędnych oraz ustalenie kierunków i sposobów ich upłynnienia;
- określenie źródeł nabycia materiału;
- rozłożenie całości planu rocznego na okresy kwartalne.

Opracowywanie bilansów materiałowych ma bardzo duże znaczenie dla przedsiębiorstwa przemysłu włókienniczego. Plany zużycia surowców i materiałów opracowywane są odrębnie dla po-

szczególnych oddziałów i wydziałów przedsiębiorstwa — zadaniem bilansu jest zestawienie całości zużycia w całym przedsiębiorstwie. W zakresie zapasów materiałowych, bilans uwzględnia rozlokowanie zapasu w magazynie głównym i w magazynach oddziałowych oraz stawia zadania na odcinku utrzymania zapasów w planowej wysokości w ciągu całego roku.

W zakresie przychodu bilans materiałowy ustala nie tylko wysokość zapotrzebowania materiału ze źródeł zewnętrznych, ale również wymienia imiennie te źródła oraz określa ilości materiału pochodzące z własnej produkcji przedsiębiorstwa.

Bilans materiałowy jest podstawą opracowania wewnątrzzakładowych planów zużycia, umożliwiając stosowanie wewnątrzzakładowego rozrachunku gospodarczego oraz stwarza podstawę do limitowania rozchodu surowców i materiałów i określania zadań oszczędnościowych dla poszczególnych zespołów produkcyjnych socjalistycznego przedsiębiorstwa przemysłu włókienniczego.

Widzimy więc, że metoda bilansowa polega nie tylko na zestawieniu globalnych pozycji zapasów, zużycia i zapotrzebowania, ale nadaje wszystkim tym elementom bilansu materiałowego głęboką treść, gwarantującą wyczerpujące przygotowanie planowego zaopatrzenia przedsiębiorstwa. Im większe znaczenie posiada dla przedsiębiorstwa poszczególny materiał, tym bardziej szczegółowo musi być opracowany planowy bilans tego materiału.

Szczególne znaczenie dla przedsiębiorstwa włókienniczego posiadają bilanse surowców, przędzy i odpadków włókienniczych. Duża ilość odmian surowcowych, różnorodność źródeł ich dostaw oraz różnorodność przeznaczenia zmuszają do szczególnie wnikliwego opracowania bilansów. Bilanse surowców i przędzy opracowywane są zarówno zbiorczo dla całości danego materiału, jak i dla poszczególnych sortymentów.

Forma bilansu

Bilanse materiałowe opracowuje się w formie zestawień, które w swym układzie pionowym (główce) zawierają dane ilościowe, zestawione porównawczo za okres planowy i przedplanowy,

przy czym dane okresu planowego opracowane są w bilansie rocznym w dodatkowym rozbięciu na poszczególne kwartały.

W układzie poziomym (boczk) bilans zawiera dane dotyczące przychodu i rozchodu materiałów. Forma obu tych części bilansu materiałowego wymaga pewnego omówienia.

Pierwszą pozycją przychodowej części bilansu jest **z a p a s** na początek okresu. W chwili opracowania planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego zapas ten dla okresu planowego nie jest jeszcze znany i należy go przewidzieć (zaplanować), stosując pewne wyliczenia. Przewidywany zapas początkowy oblicza się dodając do stanu zapasu stwierdzonego na koniec ostatniego znanego miesiąca, wszystkie planowane do końca roku dostawy i pomniejszając osiągniętą sumę o ilość materiału, jaka zostanie wyrozchodowana do końca okresu poprzedzającego okres planowy. Zapas początkowy występuje najpierw w ilości ogólnej i następnie ulega rozbięciu na:

- zapas w magazynie głównym przedsiębiorstwa;

- zapasy w magazynach pomocniczych oddziałów i wydziałów.

W bilansie materiałowym występują zapasy początkowe na początek roku oraz na początek każdego kwartału roku planowego. Sposób ustalania tych ostatnich polega na tym, że zapasem początkowym pierwszego kwartału jest początkowy zapas roczny, a jako zapasy początkowe następnych kwartałów przyjmuje się zapasy końcowe z kwartałów poprzednich.

Następną pozycją przychodu jest **p r o d u k c j a** w ł a s n a danego materiału. Pozycja ta występuje w wielowydziałowym przedsiębiorstwie włókienniczym z reguły w bilansach przędzy i odpadków oraz przy bilansowaniu niektórych uszlachetnionych form surowca lub półfabrykatu jak np. chesanki w przędzalniach chesankowych, szarpanki w przędzalniach zgrzeblanych lub tkanin surowych w wykończalniach.

Jako trzecia pozycja przychodu występują **d o s t a w y** z e w n ę t r z n e. Jest to ilość materiału jaką przedsiębiorstwo zapotrzebowuje z zewnątrz; obliczenie jej następuje, jak już wyjaśniono, po zestawieniu strony rozchodowej oraz zmniejszeniu rozchodu o zapasy początkowe i ewentualne ilości pochodzące z własnej produkcji przedsiębiorstwa. Jeśli w odniesieniu do określonego materiału mamy do czynienia więcej niż z jednym dostawcą, pozycja „dostawy zewnętrzne” ulega rozbięciu na poszczególnych dostawców.

W części **r o z c h o d o w e j** występuje w bilansie przede wszystkim **z u ż y c i e** danego materiału, opracowane na poszczególne cele działalności produkcyjnej i pozaprodukcyjnej. Planowanie materiałowe rozróżnia podział zużycia na następujące główne cele:

- na produkcję,
- na kapitalne remonty wykonywane systemem gospodarczym,
- na inwestycje wykonywane systemem gospodarczym,
- na inne cele pozaprodukcyjne.

Zużycie jednego materiału może być planowane na jeden z głównych celów działalności przedsiębiorstwa, jak również na kilka z nich.

W ramach każdego z tych kierunków zużycia następuje dalsze zróżnicowanie na cele bardziej szczegółowe, a więc, na poszczególne grupy wytworów, na poszczególne obiekty remontowe lub inwestycyjne i na każdy z pozaprodukcyjnych celów zużycia materiału lub surowca. Podział ten nazywamy **s t r u k t u r ą** **z u ż y c i a**. Im głębsza i bardziej zróżnicowana jest struktura, tym dokładniej opracowany jest bilans materiału. Zasadą przy różnicowaniu struktury zużycia jest to, że wyszczególnione cele zużycia winny obejmować przynajmniej 80% całej ilości, a pozostałość umieszcza się w bilansie w jednej pozycji pod nazwą „inne nie wymienione”.

Podstawą zestawienia tej części bilansu materiałowego są przygotowane uprzednio plany zużycia surowców i materiałów, których liczby przenosi się do bilansu. Niezależnie od tego do bilansu materiałowego w części „zużycie” wpisuje się pewne dane dotyczące uzasadnienia zużycia jak np. wielkość odniesienia produkcyjnego oraz zużycie na jednostkę. Sposób umieszczenia tych danych ilustrują podane dalej przykłady.

Po zużyciu występuje niejednokrotnie w części rozchodowej bilansu pozycja **„s p r z e d a ż”**. Dotyczy ona przeważnie upłynnienia nadmiernych zapasów początkowych, które, w celu przyspieszenia obiegu środków obrotowych, przedsiębiorstwo ma obowiązek odprowadzić do innych przedsiębiorstw. Najlepszą drogą zlikwidowania zapasów nadmiernych jest zużycie ich do produkcji i zmniejszenie dzięki temu zapotrzebowania. Jednak często, a zwłaszcza w zakresie surowców lub przędzy przedsiębiorstwo dysponuje pewnymi sortami, których nie może wykorzystać, gdyż plan produkcji nie przewiduje dla nich żadnego przeznaczenia. Są to po prostu zbędne gatunki, które wchodzą w skład całości zapasu danego surowca lub przędzy i w bilansie opracowanym zbiorczo muszą ulec wyodrębnieniu po stronie rozchodu.

Konieczność wyodrębniania w bilansach pozycji „sprzedaż” zachodzi również wówczas, gdy przedsiębiorstwo z nakazu swego centralnego zarządu ma obowiązek zakupić więcej surowca niż go samo zużywa, aby po przeprowadzeniu wstępnych operacji obróbczych, przekazać go następnie do innych zakładów tej samej branży.

Ostatnią część bilansu materiałowego po stronie rozchodu zajmuje **z a p a s** **k o ń c o w y**, określony w wysokości, ustalonej uprzednio normy ilościowej. Podobnie jak zapas początkowy, zapas końcowy występuje również w poszczególnych kwartałach. Ustalenie wysokości zapasów końcowych w kwartałach winno zmierzać do doprowadzenia zapasu początkowego do planowej wysokości. Jeżeli na przykład zapas rzeczywisty na początek roku wynosi 2000 kg, a planowa norma zapasu określona została w ilości 1500 kg, to różnica 500 kg winna być w bilansie zlikwidowana przez stopniowe zmniejszanie zapasów końcowych w kwartałach. Nieznaczne różnice likwiduje się już w pierwszym kwartale. Zapas koń-

cowy ulega również w bilansie materiałowym rozbiciu na miejsca składowania.

Niezależnie od opisanych składników bilansu, w bilansach surowców włókienniczych i przędzy występuje po stronie przychodu lub rozchodu zagadnienie ilości materiału, jakie w okresie planowym powinny znajdować się już w procesie wytwórczym, na terenie hal produkcyjnych lub na maszynach.

Mamy tu na myśli materiały w r o b o t a c h w t o k u, które w pewnej ilości znajdują się w każdym przedsiębiorstwie. Zadaniem przedsiębiorstwa jest utrzymywać stan tych surowców lub półfabrykatów w rzeczywistości niezbędnej wysokości, gdyż nadmierne zapasy robót w toku również blokują środki obrotowe.

Jeżeli więc przedsiębiorstwo pracuje ze zbyt dużym lub zbyt małym stanem robót w toku, zadaniem bilansu jest doprowadzić ten stan do prawidłowej wysokości. Przy zapasach zbyt dużych — wprowadza się do strony przychodowej bilansu materiałowego pozycję: „z e z m n i e j s z e n i a z a p a s u r o b ó t w t o k u”; jest to wówczas przychód materiału z wewnętrznych rezerw przedsiębiorstwa.

Przy zapasach zbyt niskich, hamujących poprawny nieprzerwany tok produkcji, wprowadza się do bilansu po stronie rozchodu pozycję: „n a z w i ę k s z e n i e z a p a s u r o b ó t w t o k u”.

Opisaną powyżej formę bilansu materiałowego stosuje się w przedsiębiorstwie włókienniczym dla wszystkich materiałów podstawowych oraz niektórych najważniejszych materiałów pomocniczych. Dla pozostałych materiałów nie opracowuje się odrębnych bilansów, jakkolwiek wchodzą one w skład planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego wszystkimi elementami formuły bilansowej.

Rodzaje bilansów materiałowych

W przedsiębiorstwach przemysłu włókienniczego powinno być opracowywane kilka rodzajów bilansów materiałowych. Rozróżniamy bilanse roczne i operatywne oraz bilanse ogólne i wewnętrzne.

Bilans materiałowy r o c z n y jest częścią składową planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego. Plan składa się z szeregu bilansów rocznych.

Bilans materiałowy o p e r a t y w n y opracowywany jest przeważnie odrębnie dla każdego kwartału, niezależnie od tego, że bilans roczny już uwzględnia podział kwartalny. Bilans operatywny wchodzi w skład planu kwartalno-miesięcznego i zadaniem jego jest uaktualnić i poprawić wskaźniki planu rocznego i przystosować je do aktualnych warunków produkcji.

Oba powyższe rodzaje bilansów mogą mieć charakter ogólny, ustalający łączne zadania dla całego przedsiębiorstwa i wówczas mamy do czynienia z bilansami o g ó l n y m i, a mogą również określać zadania materiałowe dla poszczególnych wydziałów, oddziałów i zespołów roboczych, jako b i l a n s e w e w n ą t r z z a k ł a d o w e. Różnica między materiałowym bilan-

sem ogólnym a wewnętrzzakładowym polega na różnym sposobie opracowania zużycia. W bilansie ogólnym zużycie zestawione jest na poszczególne cele działalności przedsiębiorstwa, a w wewnętrzzakładowym — według miejsca zużycia surowca lub materiału, a więc na każdy zespół produkcyjny, pracujący na wewnętrznym rozrachunku gospodarczym.

W bilansowaniu surowców włókienniczych i przędzy mamy poza tym do czynienia z bilansem zbiorczym, opracowanym ogólnie dla jednego rodzaju surowca np. wełny, bawełny itp. oraz z bilansami asortymentowymi obejmującymi osobno każdy gatunek tego surowca.

Każdy bilans materiałowy może posiadać charakter zadań planowych albo też obrazować wykonanie planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego w zakresie bilansowego materiału. W pierwszym przypadku będzie to bilans p l a n o w y, w drugim b i l a n s s p r a w o z d a w c z y.

Technika opracowania bilansu materiałowego w przedsiębiorstwie na przykładzie bilansu bawełny

Jak już powiedzieliśmy bilans materiałowy musi harmonijnie równoważyć całość zaopatrzenia przedsiębiorstwa w dany surowiec lub materiał, ustalać z jednej strony potrzeby materiałowe rozłożone na główne cele zużycia materiału i właściwie rozmieszczone w czasie, w celu zagwarantowania nieprzerwanego biegu produkcji, a z drugiej strony ustalać źródła i sposoby zaspokojenia tych potrzeb. Dlatego też sposób opracowania bilansu wymaga gruntownego przemyślenia zagadnień związanych z jego poszczególnymi elementami oraz logicznego uszeregowania czynności składających się na całość pracy. Schemat opracowania bilansu planowego obejmuje następujące kolejne zagadnienia:

- ustalenie struktury bilansu,
 - opracowanie bilansu sprawozdawczego za okres poprzedzający okres planowy (okres ubiegły),
 - przyjęcie liczb i wskaźników zużycia z planów zużycia,
 - przyjęcie liczb produkcji z planów produkcji (rocznych z rozbiciem na kwartały i rozbicie zużycia na kwartały),
 - analiza zapasów początkowych i ustalenie ilości przeznaczonych do upłynnienia,
 - rozbicie sprzedaży na kwartały,
 - przyjęcie do bilansu ilościowej i czasowej normy zapasu,
 - ustalenie wysokości zapasu na początek i na koniec każdego kwartału,
 - określenie wysokości rocznego zapotrzebowania materiału i zrównoważenie obu stron bilansu rocznego,
 - ustalenie źródeł pokrycia rocznego zapotrzebowania,
 - obliczenie wysokości dostaw kwartalnych i ich źródeł oraz zrównoważenie przychodu i rozchodu bilansu w poszczególnych kwartałach.
- Spróbujemy przykładowo, w oparciu o powyższy schemat opracować zbiorczy (nieasortymentowy) bilans bawełny w przedsiębiorstwie, po-

Tabl. 1

BILANS BAWELNY
na rok

(zbiorczy)

w kg

Lp.	Wyszczególnienie	Rok ubiegły	Rok planowy	w tym kwartały				4 : 3	Uwagi
				I	II	III	IV		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	PRZYCHÓD								
1	Zapás początkowy	205 000	209 500	209 500	158 200	137 600	137 600		
	w tym: w magazynie głównym	180 000	169 000	169 000	140 000	120 000	125 000		
	w magazynach oddziałów	25 000	40 500	40 500	18 200	17 600	12 600		
2	Dostawy ogółem	1 456 000	1 195 040	279 127	284 935	317 439	313 539		
	w tym: z Centrali Importowej	1 456 000	1 195 040	379 127	284 935	317 439	313 539		
3	Ze zmniejszenia z zapasu robót w toku	—	9 500	4 750	4 750	—	—		
	Razem (1 + 2)	1 661 000	1 414 040	493 377	447 885	455 039	451 139		
	ROZCHÓD								
1	Zużycie ogółem (a + b + c)	1 451 500	1 241 440	300 177	310 285	317 439	313 539		
a	w tym:								
	na prod. przędzy cienkiej	455 000	505 000	123 500	127 600	128 900	125 000		
	prod. przędzy cienkiej	328 000	372 100	91 000	94 000	95 000	92 100		
	zużycie na 1 tonę przędzy	1 387,2	1 357,3						
b	— na prod. przędzy średniej	981 000	720 100	172 700	178 600	184 400	184 400		
	prod. przędzy średniej	975 400	742 000	178 000	184 000	190 000	190 000		
	zużycie na 1 tonę przędzy	1 127,7	970,5						
c	— na prod. lontów (niedoprzęd)	15 500	16 340	3 977	4 085	4 139	4 139		
	produkcja lontów	14 260	15 200	3 700	3 800	3 850	3 850		
	zużycie na 1 tonę lontów	1 087	1 075						
2	Sprzedaż sortymentów zbędnych	—	35 000	35 000	—	—	—		
3	Zapás końcowy	209 500	137 600	158 200	137 600	137 600	137 600		
	w tym: w magazynie głównym	169 000	125 000	140 000	120 000	125 000	125 000		
	w magazynie oddziałów	40 500	12 600	18 200	17 600	12 600	12 600		
	Razem (1 + 2 + 3)	1 661 000	1 414 040	493 377	447 885	455 039	451 139		
	Czasowa norma zapasu (w dniach)	52	40	46	40	40	40		

siaającym przedsiębiorstwem przędzalnią cienkoprzędną i średnio-przędnią, przy założeniu, że przędzalnia średnio-przędnia poza produkcją przędzy produkuje również niedoprzęd na lonty dla górnictwa. Założymy, że jest to przedsiębiorstwo duże z własną boczną koleją i centralnym magazynem surowca, posiadające przy każdej przędzalni niewielkie magazyny oddziałowe. Założymy również, że w magazynie istnieją pewne asortymenty bawelny, których przedsiębiorstwo nie będzie potrzebowało w roku planowym oraz że stan robót w toku jest nieco za wysoki. Wiemy poza tym, że w zakupach bawelny mamy do czynienia z jednym tylko dostawcą, którym jest Centrala Importowa „Textilimport“.

Struktura bilansu, czyli innymi słowy zestawienia bilansowego, musi więc obejmować po stronie przychodu: zapasy w magazynie głównym i oddziałowym oraz dostawy z „Textilimportu“. a po stronie rozchodu: zużycie na produkcję przędzy cienkiej, średniej z niedoprzędu na lonty, sprzedaż sortymentów zbędnych i zapasy końcowe. Struktura ta przedstawiona jest w rubr. 2 tabl. 1, która przedstawia całość omawianego poniżej przykładu bilansu bawelny.

Bilans sprawozdawczy za rok poprzedzający rok planowy*) (rubr. 3) opracowujemy na podstawie posiadanych zapisów księgowych. Jeżeli bilans opracowujemy na początku roku planowego, mamy do czynienia z całkowitym wykonaniem za rok ubiegły i wszelkie dane znajdziemy w księgowości materiałowej. Z reguły jednak bilanse planowe opracowuje się jeszcze przed rozpoczęciem roku planowego i wtedy musimy podać w bilansie sprawozdawczym p r z e w i d y w a n e wykonanie. Wówczas przy opracowaniu poszczególnych pozycji struktury bilansu przyjmujemy rzeczywiste wykonanie za okres miniony, do czasu ostatniego miesiąca przeszłego, a dla pozostałych miesięcy do końca roku przyjmujemy liczby planu pozostającego do wykonania względnie skorygowane o przewidywane odchylenia. Sposób obliczenia w bilansie sprawozdawczym zapasu końcowego, który będzie również początkowym zapasem w bilansie planowym (rubr. 4 poz. 1) został podany uprzednio.

Opracowanie bilansu planowego (rubr. 4) rozpoczynamy od jego części rozchodowej, a więc

*) we wszystkich podanych przykładach nazywamy „rokiem ubiegłym“.

przede wszystkim od przepisania z uprzednio opracowanych planów zużycia, globalnych liczb zużycia i wskaźników zużycia na jednostkę produkcji. Dalszą czynnością będzie rozłożenie przejętych wielkości na poszczególne kwartały. Odnośnie wskaźników zużycia przyjmujemy się zasadę, że obowiązują one średnio dla całego roku planowego i dlatego też nie zachodzi potrzeba ustalania ich odrębnie w poszczególnych kwartałach. Kwartałne rozbieżności liczb produkcji przejmujemy z planu produkcyjnego, a rozłożenia rocznego zużycia na kwartały dokonujemy mnożąc produkcję każdego kwartału przez roczny wskaźnik zużycia. Następnie zużycie wykazane na poszczególne cele sumujemy w ogólne ilości zarówno w roku jak i w kwartałach.

Po opracowaniu części dotyczącej zużycia, nanosimy do bilansu pozycję „sprzedaż”. W założeniach naszego przykładu przyjęliśmy, że sprzedać chcemy sortymenty bawełny, które w roku planowym nie znajdują zastosowania w naszej produkcji. Przyjmijmy, że będzie to 35 ton, które chcemy upłynić już w ciągu I kwartału, aby zwolnić zaangażowane w nich środki obrotowe przedsiębiorstwa. Pozycja ta w rachunku bilansowym zwiększy nam nasze zapotrzebowanie bawełny.

Ostatnią czynnością przy zestawianiu strony rozchodowej bilansu będzie ustalenie rocznego zapasu końcowego i zaplanowanie zapasów końcowych w kwartałach. W przykładzie podanym w tabl. widzimy, że zapas końcowy z ubiegłego roku, który jest równocześnie początkowym dla roku planowego wynosi 209 500 kg bawełny, co oznacza 52 dni. Norma zapasu na rok planowy wynosi natomiast 137 600 kg czyli 40 dni. Pozostaje nam więc do zlikwidowania różnica którą powinniśmy zużyć zmniejszając przez to dostawy. W naszym przykładzie różnica zapasów zostaje zlikwidowana w ciągu I półrocza, gdyż w tabl. I zaplanowano: na koniec I kwartału 158 200 kg, a na koniec II kwartału 137 600 kg, czyli osiągnięto wysokość normy, którą utrzymujemy już w naszym bilansie planowym w III i IV kwartale.

Równocześnie ustalone zapasy końcowe przenosimy jako zapasy początkowe w poszczególnych kwartałach następnych oraz dokonujemy podsumowania strony „Rozchód” na całej szerokości zestawienia bilansowego. Następnie w przychodowej części bilansu ustalamy, o jaką ilość należy zmniejszyć nadmierny stan robót w toku. Przyjęliśmy przykładowo liczbę 9 500 kg oraz uwzględniliśmy, że zmniejszenia dokona się w ciągu dwóch pierwszych kwartałów.

Zrównoważenie obu stron bilansu rozpoczynamy od zbilansowania liczb rocznych (rubr. 4). Ogólna suma rozchodu wynosi w omawianym przykładzie 1 414 040 kg bawełny, zapas na początek roku 209 500 kg, a zmniejszenie robót w toku 9 500 kg, czyli że dostawy muszą wynieść: $1\,414\,040 - (209\,500 + 9\,500) = 1\,195\,040$ kg. Ilość tę w naszych warunkach może nam dostarczyć tylko jeden dostawca i w związku z tym odpada czynność ustalania wielu źródeł pokrycia.

W podobny sposób dokonujemy zrównoważenia bilansu we wszystkich kwartałach zamykając je wszędzie ilością dostaw zewnętrznych. Suma dostaw kwartalnych da nam roczną ilość dostawy.

Kończącą czynnością będzie odpowiednie zaplanowanie rozmieszczenia zapasów w magazynach przedsiębiorstwa.

Bilanse materiałowe surowców wełnianych

W przedsiębiorstwach przemysłu wełnianego opracowuje się bilanse wszystkich surowców stanowiących tworzywo dla przędzy chesankowej i zgrzebnej oraz wszystkich rodzajów zużywanej przędzy. Na odcinku planowania zaopatrzenia surowców dla przemysłu wełnianego mamy do czynienia z dwoma rodzajami bilansów.

Pierwszy z nich, sporządzamy przeważnie dla surowców w przędzalni zgrzebnej (z wyjątkiem bilansu odpadków), rozwiązuje wyłącznie zagadnienie zaopatrzenia przedsiębiorstwa, ustalając potrzeby i źródła ich pokrycia. Jest to typowy bilans zaopatrzenia przedsiębiorstwa w dany materiał opisany wyżej na przykładzie bilansu bawełny.

Nieco inaczej wygląda bilans materiałowy w przedsiębiorstwie, które bilansowany materiał zużywa samo oraz dostarcza go również innym przedsiębiorstwom. Na przykład organizacja produkcji w przemyśle wełnianym zakłada, że cała ilość wełny zużywanej przez ten przemysł jest sortowana i prana tylko w przędzalniach chesankowych. Ma to swoje ekonomiczne uzasadnienie w tym, że przędzalnie chesankowe mając możliwości kontroli całej puli wełny, mogą przy sortowaniu jej wyłączyć maksimum wysokocennych gatunków i przerobić je na wysoką jakość przędzy chesankowej. Bilans materiałowy w tym wypadku rozwiązuje nie tylko samo zagadnienie zaopatrzenia ale również i zagadnienie zbytu wełny. Wełna sortowana i prana w przędzalni chesankowej na użytek innych przedsiębiorstw, jest dla tej przędzalni produkcją towarową, przeznaczoną na zbyt.

Podobny schemat bilansu wystąpi również przy bilansowaniu odpadków wełnianych.

Przykład opracowania bilansu wełny w przędzalni chesankowej ilustruje tabl. 2. W bilansie tym obserwujemy również zjawisko zestawienia sprzedaży z podziałem na odbiorców własnej branży, tzn. podległych temu samemu centralnemu zarządowi, jak również odbiorców „obcych”. Tego rodzaju rozbieżności potrzebne jest centralnemu zarządowi przy opracowaniu zbiorczego bilansu wełny dla wszystkich podległych przedsiębiorstw, gdyż na tej podstawie będzie mógł ustalić wysokość obrotów wełną praną między własnymi przedsiębiorstwami. Tabl. 2 wykazuje również charakterystyczne rozbieżności zapasów na wełnę potną i praną, gdyż jakkolwiek cała wełna rozliczana jest na bazie pranej, to jednak zapasy występują zawsze w obu fizycznych postaciach. Obserwujemy tu również sukcesywne obniżanie zapasów w I, II i III kwartale, z tym, że na koniec III kwartału zapas dochodzi do normy ustalonej na rok planowy.

BILANS WEŁNY
na rok

(zbiorczy)

w kg

Lp.	Wyszczególnienie	Rok ubiegły	Rok planowy	w tym kwartały				4 : 3	Uwagi
				I	II	III	IV		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	PRZYCHÓD								
1	Zapás początkowy	172 500	160 500	160 500	130 000	115 000	106 900		
	w tym: wełny w stanie potnym	73 700	78 500	78 500	72 000	65 000	64 900		
	wełny pranej	98 800	82 000	82 000	58 000	50 000	42 000		
2	Dostawy ogółem	1 033 000	1 046 400	240 500	267 850	258 050	280 000		
	w tym: z Centrali Importowej	750 000	736 400	170 500	192 850	173 050	200 000		
	z C.Z. Skupu Sur. Włók.	283 000	310 000	70 000	75 000	85 000	80 000		
	Razem (1 + 2)	1 205 500	1 206 900	401 000	397 850	373 050	386 900		
	ROZCHÓD								
1	Zużycie ogółem	405 000	420 000	101 000	102 850	106 150	110 000		
a	w tym:								
	— na prod. czesanki wełnianej	405 000	420 000	101 000	102 850	106 150	110 000		
	prod. czesanki wełnianej	328 455	341 040	82 000	83 500	82 600	89 340		
	zużycie na 1 tonę czesanki	1 233	1 231,7						
2	Sprzedaż ogółem	640 000	680 000	170 000	180 000	160 000	170 000		
	w tym: do zakładów własnej branży	595 000	630 000	156 000	167 000	148 000	159 000		
	do obcych zakładów	45 000	50 000	14 000	13 000	12 000	11 000		
3	Zapás końcowy	160 500	106 900	130 000	115 000	106 900	106 900		
	w tym: wełny w stanie potnym	78 500	64 900	72 000	65 000	64 900	64 900		
	wełny pranej	82 000	42 000	58 000	50 000	42 000	42 000		
	Razem (1 + 2 + 3)	1 205 500	1 206 900	401 000	397 850	373 050	386 900		
	Czasowa norma zapasu (w dniach)	55	35	42,5	37,6	35	35		

Bilanse włókien łykowych

Bilanse włókien łykowych, a więc lnu, konopi, juty, ramii, sizalu, manilli itd. opracowujemy podobnie jak bilanse bawełny. Dla lnu i konopi opracowuje się przy tym odrębne bilanse włókna biologicznego ze względu na to, że obie te odmiany występują jako samodzielne tworzywo technologiczne. Tym niemniej oba bilanse należy potem zsumować w jeden, który zobrazuje całokształt planowego zaopatrzenia w len lub konopie.

W przemyśle włókien łykowych występuje nie opisany dotychczas przykład, kiedy to w produkcji przędzy z jednego surowca powstaje odpad, o właściwościach technologicznych zbliżonych do innego surowca i mający przez to takie same zastosowanie. Mamy tu na myśli wyczesy lniane lub konopne powstające jako wysokowartościowe odpady wątkowe przy czesaniu lnu i konopi i zużywane w tych samych celach produkcyjnych co pakuły, tzn. na produkcję przędzy pakulanej lnianej lub konopnej. Jeżeli więc w jednym przedsiębiorstwie produkuje się przędzę czesankową i pakulaną, wówczas opracowuje się jeden wspólny bilans dla wyczesów i pakul.

Odnosny przykład ilustruje tabl. 3. Wykazana w niej liczba przychodu wyczesów w produkcji własnej przejmowana jest z odnośnego planu zużycia surowca na produkcję włókna czesanego.

Bilanse przędzy

Bilanse przędzy opracowuje się w wykazie zbiorczym (nie asortymentowym) odrębnie dla każdego rodzaju przędzy z tym, że przędzę ba-

wełnianą bilansuje się łącznie z przędzalni cienkoprzędnych i średnioprzędnych.

W większości przedsiębiorstw włókienniczych przędza występuje jako półprodukt otrzymywany z własnej przędzalni, w niektórych, a zwłaszcza w dziewiarskich, jako podstawowy materiał pochodzący z zewnątrz, w bardzo wielu przedsiębiorstwach jako jedno i drugie, a poza tym jako produkt na sprzedaż. Bilans przędzy musi uchwycić wszystkie te zjawiska. W zakresie sprzedaży przędzy zachodzi w bilansach to samo zjawisko, jakie opisano przy bilansowaniu wełny pranej w niektórych przędzalniach czesankowych. Przykład skróconego bilansu przędzy ilustruje tabl. 4, w której opracowany jest przypadek uwzględniający prawie wszystkie okoliczności zachodzące w bilansowaniu. Założono w tabl. 4, że przedsiębiorstwo posiada własną produkcję przędzy, a równocześnie ją zakupuje, z drugiej strony, zużywając przędzę na produkcję tkanin, sprzedaje ją również innym odbiorcom. Tego rodzaju połączenie zjawisk może zająć jednak tylko w bilansie zbiorczym.

Przy bilansowaniu przędzy należy szczególnie dokładnie opracować pozycje dotyczące zapasów na koniec roku przedplanowego. Przędza przęd wprowadzeniem jej do produkcji zasadniczej (tkalni) przechodzi, podobnie jak surowce włókiennicze, szereg operacji przygotowawczych, przy czym wprowadzenie jej do tych operacji zmniejsza zapas magazynu, tworząc z kolei zapasy w przewijalniach, skręcalniach itp. Należy pamiętać, że jednym z zadań bilansowania surow-

BILANS PAKUŁ I WYCZESÓW LNIANYCH
na rok

(zbiorczy)

w kg

Lp.	Wyszczególnienie	Rok ubiegły	Rok planowy	w tym kwartały				4 : 3	Uwagi
				I	II	III	IV		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	PRZYCHÓD								
1	Zapás początkowy	29 350	27 240	27 240	24 950	22 630	22 630		
2	Produkcja własna wyczesów	45 700	44 200	10 800	11 200	11 200	11 000		
3	Dostawy zewnętrzne	210 091	222 725	55 718	56 367	54 680	55 960		
a	w tym: z CZP Roszarniczego (pakuły)	162 501	171 225	37 918	53 367	41 780	38 160		
b	z CZ Skupu Surowców Włók.	53 200	40 000	15 000	—	10 000	15 000		
c	z Żyrar. Zakł. Przem. Lniarsk. (wycz.)	12 390	11 500	2 800	3 000	2 900	2 800		
	Razem (1 + 2 + 3)	285 141	294 165	93 758	92 517	88 510	89 590		
	ROZCHÓD								
1	Zużycie ogółem (a + b)	257 901	271 535	68 808	69 887	65 880	66 960		
a	w tym: — na prod. przędzy pakulanej	244 125	257 040	61 560	62 640	65 880	66 960		
	— produkcja przędzy	225 000	238 000	57 000	58 000	61 000	62 000		
	— zużycie na 1 tonę przędzy	1 085	1 080						
b	— na prod. snopowiązałki	13 776	14 495	7 248	7 247	—	—		
	— produkcja snopowiązałki	12 300	13 000	6 500	6 500	—	—		
	— zużycie na 1 tonę	1 120	1 115						
2	Zapás końcowy	27 240	22 630	24 950	22 630	22 630	22 630		
	Razem (1 + 2)	285 141	294 165	93 758	92 517	88 510	89 590		
	Czasowa norma zapasu	38	30	33	30	30	30		

Tabl. 4

BILANS PRZĘDZY BAWELNIANEJ

Lp.	Wyszczególnienie	Rok ubiegły	Rok planowy	w tym kwartały				4 : 3	Uwagi
				I	II	III	IV		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	PRZYCHÓD								
1	Zapás początkowy	138 600	105 000	105 000	90 000	76 800	76 800		
	w tym: w magazynie głównym	102 000	80 000	80 000	80 000	70 000	70 000		
	— w magazynach oddz.	36 600	25 000	25 000	10 000	6 800	6 800		
2	Produkcja własna	1 303 400	1 114 200	270 000	280 000	284 200	280 000		
3	Dostawy zewnętrzne	620 000	699 600	169 000	161 800	185 800	183 000		
	w tym: ZPB im. Marchlewskiego	390 000	419 600	69 000	81 800	135 800	133 000		
	ZPM im. Róży Luksemburg	230 000	280 000	100 000	80 000	50 000	50 000		
	Razem (1+2+3)	2 062 000	1 918 800	544 000	531 800	546 800	539 800		
	ROZCHÓD								
1	Zużycie ogółem (a + b)	1 530 000	1 592 000	394 000	395 000	400 000	403 000		
a	w tym: — na prod. tkanin białoznianych	1 104 000	1 161 000	290 000	288 000	291 000	292 000		
	— prod. tkanin białozn. w tys. m	11 220,9	11 416,5	2 850	2 830	2 864	2 872,5		
	— zużycie przędzy na 1000 m	98,4	101,7						
b	— na prod. tkan. ubraniowych w tys. m	426 000	431 000	104 000	107 000	109 000	111 000		
	— prod. tkanin w tys. m	3 803,4	3 963	960	980	1 000	1 023		
	— zużycie na 1000 m	112	109						
2	Sprzedaż przędzy*)	427 000	250 000	60 000	60 000	70 000	60 000		
3	Zapás końcowy	105 000	76 800	90 000	76 800	76 800	76 800		
	w tym: w magazynie głównym	80 000	70 000	80 000	70 000	70 000	70 000		
	— w magazynach oddziałowych	25 000	6 800	10 000	6 800	6 800	6 800		
	Razem (1 + 2 + 3)	2 062 000	1 918 800	544 000	531 800	546 800	539 800		
	Czasowa norma zapasu (w dniach)	20	15	18	15	15	15		

*) do pozycji tej powinno być załączone zestawienie odbiorców

ców i materiałów jest wykrywać materiałowe rezerwy i przyspieszać obieg środków obrotowych przedsiębiorstwa i dlatego też przędzę znajdującą się w oddziałach przygotowawczych należy traktować jako przędzę w sferze magazynu i wykazywać w stanach zapasów. Ma to duże znaczenie dla prawidłowego określenia bazy wyjściowej do planowania produkcji tkanin, gdyż ilości przędzy, w oddziałach przygotowawczych umożliwiającą zwiększenie produkcji tkanin.

Do bilansu przędzy podanego przykładowo w tabl. 4 powinny być opracowane specjalnie załączniki obejmujące wykazy dostawców i odbiorców o ile występują oni w większej liczbie.

Bilanse asortymentowe

Bilanse surowców włókienniczych w wielu przypadkach opracowuje się, poza zestawieniem zbiorczym, również w zestawieniu asortymentowym. Dotyczy to zwłaszcza ważniejszych sortymentów surowca i całej bezwzględnie przędzy, która w każdym z przemysłów włókienniczych

bilansu zbiorczego uwzględniającego w jednym wspólnym zestawieniu zagadnienie wszystkich asortymentów surowca lub przędzy. Podstawą opracowania tego bilansu są plany zużycia, które w swej części 1-szej (zużycie) posiadają rozbięcie na sortymenty. Wzór bilansu asortymentowego podaje tabl. 5. Bilans asortymentowy w swej strukturze uwzględnia prawie wszystkie te momenty co bilans zbiorczy, z wyjątkiem danych informacyjnych jak wysokość produkcji i wskaźniki zużycia. Poza tym bilanse asortymentowe zestawia się tylko w zakresie roku planowego.

Bilanse odpadków

Bilanse odpadków włókienniczych opracowuje się łącznie dla odpadków padających we własnej produkcji i odpadków zakupywanych od innych przedsiębiorstw, jako tworzywo do produkcji przędzy zgrzebnej i odpadkowej. Przychód odpadków własnych w bilansie musi być opracowany dla każdego miejsca ich powstawania, rozchód — dla każdego kierunku rozchodu, a więc

Tabl. 5

Załącznik asortymentowy do bilansu sztucznego jedwabiu wiskozowego na rok

L.p.	Wyszczególnienie	Ogółem według bilansu zbiorczego	w t y m a s o r t y m e n t y					
			60 den. mat.	80 den. mat.	100 den. mat.	120 den. mat.	120 den. błysk	150 den. itd.
	PRZYCHÓD							
1	Zapasy początkowe							
2	Dostawy z CZP Włókien Sztucznych							
	w tym: I kwartał							
	II kwartał							
	III kwartał							
	IV kwartał							
	Razem							
	ROZCHÓD							
1	Zużycie ogółem							
a	w tym: na produkcję tkanin							
	w tym: I kwartał							
	II kwartał							
	III kwartał							
	IV kwartał							
	na prod. pluszów							
	w tym: I kwartał							
	II kwartał							
	III kwartał							
	IV kwartał							
2	Zapasy końcowe							
	Razem							

decyduje o asortymencie produkcji mającym z kolei decydujący wpływ na jej wartość.

Bilans jednego asortymentu surowca bardzo rzadko opracowuje się w formie opisanych uprzednio bilansów zbiorczych. Czynimy to jedynie dla sortymentów szczególnie ważnych, jak np. bawełny wysokiej klasy, zużywaną na produkcję transporterów lub kordów oponowych, nici wysokich numerów itp. Przeważnie bilans asortymentowy opracowywany jest w formie załącznika do

na poszczególne rodzaje przędzy i ewentualną sprzedaż.

Bilanse odpadków zestawia się osobno dla odpadków użytkowych i nieużytkowych. Jako kryterium zaszeregowania do jednej z tych grup przyjmuje się użytkowość odpadków nie tylko we własnym przedsiębiorstwie, ale w ogóle ich przydatność dla celów produkcji włókienniczej.

Niektóre odpadki włókiennicze nadają się do powtórnego przerobu dopiero po oczyszczeniu,

L.p.	Rodzaje odpadków	Zapasy początkowe odpadków czystych	Zapasy początkowe odpadków nieczyszczonych	Przychód z produkcji własnej					Dostawy zewnętrzne	
				Przędzalnia	Tkalnia	Wykończalnia	Razem		Czystych	nieczyszczonych
							czystych	nieczyszczonych		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Czyszczenie odpadków				Razem przychód odpadków czystych 3+8+10+15	Zużycie do własnej produkcji	Sprzedaż		Zapasy końcowy 16- (17+18+19)	Uwagi
Ilość do oczyszczenia 4+9+11	Straty w czyszczeniach		Otrzymano odpadków czystych 12 — 14			Przedsiębiorstwo własnej branży	Innym odbiorcom		
	%	ilość							
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21

jednak przychód ich do bilansu wykazujemy w stanie nieczyszczonym tzn. takim, w jakim pojawiły się one w produkcji. Ma to na celu powiązanie bilansu odpadków z bilansem zużycia surowców, gdyż w jednym i w drugim występować muszą te same ilości odpadków. Dla właściwego jednak opracowania bilansu odpadków wprowadzamy do jego części przychodowej rozliczenia strat powstałych przy czyszczeniu, zamykających stronę przychodu ilością odpadków czystych, przy

czym przyjmujemy zawsze założenie, że cała ilość odpadków, jakie staną do dyspozycji przedsiębiorstwa będzie oczyszczona w okresie planowym i planowy zapas końcowy wykazujemy w odpadkach czystych.

W przedsiębiorstwie włókienniczym sporządza się jedno zestawienie bilansowe dla wszystkich odpadków i dlatego forma zestawienia jest nieco inna niż w normalnym bilansie materiałowym. Odnośny przykład ilustruje tabl. 6.

Z PRAC PTE

Działalność Sekcji Gospodarki Materiałowej w Polskim Towarzystwie Ekonomicznym

Do ciekawszych zagadnień dyskutowanych ostatnio w ramach Sekcji Gospodarki Materiałowej zaliczyć należy tematykę zadań wynikających dla pracowników produkcji, zaopatrzenia i zbytu z uchwał II Zjazdu PZPR w zakresie obniżenia kosztów produkcji, między innymi drogą poprawienia warunków zaopatrzenia.

W celu ustalenia tych zadań konieczne było uprzednio dokonanie analizy „wąskich gardeł” zaopatrzenia, określenie ich przyczyny oraz wskazanie środków zmierzających do ich usunięcia. W sprawach tych uzgodniono następujące stanowisko.

T e z a w s t ę p n a:

II Zjazd PZPR wysunął jako zadanie naczelne podniesienie stopy życiowej ludności pracującej. Na ten cel należy wygospodarować odpowiednie środki, przede wszystkim drogą obniżenia kosztów produkcji i obrotu. Na koszt produkcji wpływają: jakość, cena i stopień wykorzystania materiałów. Koszty obrotu (koszty zbytu, koszty zaopatrzenia) wpływają na cenę materiałów, a więc również na koszty produkcji. Zaburzenia w pro-

dukcji i w obrocie, brak rytmiczności i kompletności dostaw, przedłużenie drogi i zwiększenie ogniw obrotu podnoszą jego koszty. Reasumując: sprawne, rytmiczne i oszczędne w środkach oraz nakładach zaopatrzenie jest ważnym czynnikiem obniżenia kosztów produkcji, a usprawnienie zaopatrzenia pozwoli eliminować również inne, dodatkowe koszty związane z postojami, brakiem odpowiedniego materiału itp.

T e z a p i e r w s z a:

Dla prawidłowego funkcjonowania zaopatrzenia powinny być spełnione następujące zasadnicze warunki:

1) Ścisłe powiązanie produkcji z potrzebami (zaopatrzeniem), na które produkcja ta jest przeznaczona. Będzie to możliwe, jeśli:

a) planowanie potrzeb materiałowo-technicznych wiąże się z planowaniem celów gospodarczych (produkcja, budownictwo, transport, itp.), z których potrzeby te wynikają (prawidłowość planów zaopatrzenia),

b) planowanie produkcji uwzględni należycie potrzeby, które produkcja ta ma zaspokoić pod względem ilości, asortymentu i terminów wyko-

niania (prawidłowość planów produkcji, prawidłowość bilansów materiałowych i prawidłowość planów rozdziału),

c) obrót (przesunięcie) produkcji nastąpi przy należyтым uwzględnieniu zasadniczych czynników decydujących o ekonomice tego obrotu, a więc pod względem ilości, asortymentu, kompletności i terminowości dostaw oraz przebiegu tych dostaw możliwie po najkrótszej drodze (prawidłowość planów obrotu, właściwa realizacja planów zaopatrzenia).

2) Oszczędność środków organizacyjnych w obrocie produkcji (zbyt — zaopatrzenie). Wymaga to:

a) przesunięcia na centralne jednostki zbytu odpowiedzialności za właściwe zaopatrzenie gospodarki narodowej oraz zbliżenia bezpośrednich odbiorców do źródeł zaopatrzenia przez usprawnienie ogólnych warunków dostaw i trybu zaopatrzenia (między innymi ograniczyć pośrednictwo jednostek zwierzchnich w realizacji planów zaopatrzenia),

b) utrzymania odpowiednio zaopatrzonych składów zbytu,

c) ustalenia właściwych proporcji kadr zaopatrzenia i zbytu.

3) właściwa, jak najbardziej oszczędna gospodarka materiałowa. Wykonanie tego zadania w sferze zaopatrzenia wymaga:

a) zaostrożenia warunków odbioru materiałów (ilość, jakość, cena),

b) stosowania właściwych warunków składowania,

c) utrzymania prawidłowych zapasów co do ilości i asortymentu,

d) należytej ewidencji i kontroli zużycia materiałów,

e) ścisłej kontroli przepływu półproduktów między oddziałami fabrycznymi.

Wymienione wyżej warunki nie są należycie spełnione, dlatego też obserwuje się poważne braki i niedomagania w zaopatrzeniu gospodarki narodowej.

T e z a d r u g a: Zaopatrzenie gospodarki narodowej nie przebiega prawidłowo, przede wszystkim ze względu na wadliwą organizację zbytu i braki we właściwym wykonaniu planów produkcji. Powoduje to wadliwe wykonanie planów rozdziału i planu zaopatrzenia.

Uzasadnienie:

1) planowanie potrzeb materiałowych (plany zaopatrzenia) oparte jest na stosunkowo właściwych przesłankach. W ciągu kilku ostatnich lat wypracowano metodę i tryb planowania. Nie są one jeszcze dostateczne na wszystkich odcinkach planowania (budownictwo, kapitalne remonty, produkcja wieloasortymentowa), ale zasadniczo wiąże się z ogólnym systemem planowania gospodarki narodowej. Jest jeszcze wiele do usprawnienia, ale zasadniczych zastrzeżeń stan bieżący nie nasuwa.

2) Widoczny jest również postęp w dziedzinie bilansowania i rozdzielnictwa materiałów. Obecna metoda prac w tym zakresie na ogół zdaje egzamin. Jednostki bilansujące lepiej już rozpoznają potrzeby gospodarki narodowej. Proto-

koły uzgodnień przydziałów zdały egzamin, umocniły odpowiedzialność jednostek bilansujących i jednostek zwierzchnich odbiorców za ustalenie potrzeb.

3) W świetle postępu na odcinku planowania zaopatrzenia (punkt 1) oraz bilansowania i rozdzielnictwa materiałów (punkt 2) zupełnie niedostatecznie przedstawia się sprawa wykonawstwa planów rozdziału. Zasadnicze braki:

a) plany produkcji nie uwzględniają dostatecznie asortymentowych potrzeb odbiorców, są usztywnione, wykonanie planów nie jest rytmiczne, jakość produkcji w wielu przypadkach daleko odbiega od wymaganej;

b) organizacja zbytu nie jest właściwa, brak odpowiedzialności aparatu zbytu za stan zaopatrzenia, wzrastają środki obrotowe zaangażowane w produkcji i w obrocie, interwencje odbiorców o wykonanie zamówień stały się zjawiskiem nagminnym, szkodliwie wpływającym na bieg wykonania całości zamówień;

c) plan obniżenia kosztów materiałowych produkcji nie jest wykonywany, kadry gospodarcze nie są zainteresowane zagadnieniem kosztów produkcji i obrotu.

T e z a t r z e c i a: Drogi usprawnienia zaopatrzenia prowadzą przez:

a) radykalną poprawę stosunków w sferze produkcji i obrotu,

b) systematyczną poprawę stopnia wykorzystania materiałów w sferze zużycia i systematyczną poprawę warunków składowania w celu zlikwidowania marnotrawstwa.

W n i o s k i:

1. Związać plan produkcji dostawców z planem zaopatrzenia odbiorców. Planowanie rzeczowe ograniczyć do najbardziej podstawowych materiałów. Zmniejszyć sztywność planów produkcji i zbytu, uczynić je bardziej elastycznymi. Wprowadzić i umocnić odpowiedzialność aparatu produkcji i związanego z nim aparatu zbytu za sprawne, właściwe i terminowe zaopatrzenie jednostek gospodarki narodowej.

Pracowników produkcyjno-technicznych premiovac nie za produkcję wykonaną, lecz za produkcję sprzedaną.

2. Podnieść i umocnić rolę aparatu zbytu przy ustalaniu rocznych i kwartalno-miesięcznych planów produkcji, a w szczególności nadać mu decydujące znaczenie przy ustalaniu asortymentu produkcji. Zmniejszyć centralne jednostki zaopatrzenia, przesuwać kadry do aparatu zbytu. Utechnicznic te kadry.

3. Rozszerzyć stosunki bezpośrednich odbiorców z zakładami wytwarzającymi i z aparatem zbytu, eliminując w znacznym stopniu centralne jednostki zaopatrzenia w zakresie wykonawstwa planów zaopatrzenia.

4. Podnieść znaczenie zaopatrzenia składowego drogą odpowiedniego zaopatrzenia tych składów i traktowania ważności dostaw składowych na równi z dostawcami bezpośrednimi. Związać terenowe, składowe lub branżowe organizacje zbytu z bezpośrednimi odbiorcami. Usprawnić tryb zaopatrzenia. Skrócić terminy składania zamówień, zwłaszcza zamówień kierowanych do

składów. Zaopatrzenie składów może być dokonane częściowo przez planową likwidację i przesunięcie nadwyżek zapasów istniejących prawie powszechnie we wszystkich działach gospodarki narodowej. Ustalić właściwe proporcje rozmiarów zapasów w poszczególnych ogniwach składowania (zapasy wyrobów gotowych w zakładach wytwarzających, zapasy składowe w jednostkach obrotu i zapasy magazynowe u odbiorców).

5. Podnieść na znacznie wyższy poziom gospodarkę materiałową. Zaostrzyć ewidencję i kontrolę zużycia, warunki odbiorcze, polepszyć warunki składowania, forsować przez aparat zbytu stosowanie materiałów zastępczych i zamiennych, kontrolować przepływ półproduktów przez oddziały fabryczne, rozszerzyć i usprawnić normowanie zużycia materiałów, wprowadzić skuteczne sposoby kontroli wykonania norm zużycia, stosować bodźce (zachętę) materialne w celu rozpowszechnienia zasad oszczędnej gospodarki materiałami.

Realizacja omówionych wniosków przyniosłaby niewątpliwie zasadniczą poprawę warunków zaopatrzenia. Dlatego też wymaga ona opracowania szczegółowego programu działania.

Program prac zespołu planowania zaopatrzenia koncentruje się na sprawach dotyczących zakładowego planowania zaopatrzenia oraz systemu i organizacji wykonania planu. Właściwe rozwiązanie tych zagadnień należy do zadań bardzo trudnych, między innymi również dlatego, że nie ma żadnych opracowań, omawiających doświadczenia w tym zakresie zakładów w różnych gałęziach przemysłu (gospodarki narodowej), a tym więcej nie ma żadnych uogólnień nawet w zakresie poszczególnych zagadnień. Dlatego metoda i organizacja prac zespołu uwzględniają sposób zebrania tych doświadczeń, między innymi drogą zaproszenia do prac w zespole przedstawicieli wytypowanych zakładów z różnych gałęzi przemysłu (gospodarki narodowej), którzy powinni w odpowiednio ujętych referatach omówić stan bieżący interesujących zespół zagadnień oraz wnioski zmierzające do właściwego ich usprawnienia. Przewiduje się również nawiązanie ścisłego kontaktu z Sekcją Gospodarki Materiałowej przy oddziale PTE w Stalinogrodzie, która w swoim programie prac ma to samo zagadnienie dotyczące gałęzi przemysłu skoncentrowanych na Śląsku.

Wynikiem prac zespołu mają być:

a) szczegółowe tezy do instrukcji Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w sprawie: 1) rocznego i operatywnego planowania zaopatrzenia w zakładzie oraz 2) systemu i organizacji wykonania planu zaopatrzenia w zakładzie (termin opracowania — grudzień 1954 r.),

b) tezy do instrukcji resortowych jak w pkt a) w zakresie ważniejszych gałęzi przemysłu (termin jak w pkt a),

c) cykl artykułów dyskusyjnych na tematy, wymienione w pkt. a), w „Gospodarce Materiałowej” oraz w pismach branżowych,

d) materiały szkoleniowe w zakresie planowania zaopatrzenia i wykonania planów zaopatrzenia w zakładzie, które mogą być wydane przez Polgos lub przez CUSZ.

Opracowania, o których mowa wyżej, mają być wykonane na przykładzie następujących gałęzi przemysłu:

- a) budownictwo ogólne,
- b) budownictwo montażowo-instalacyjne,
- c) włókiennictwo,
- d) budowa maszyn,
- e) przemysł drobny,
- f) transport kolejowy.

Na kolejnych posiedzeniach zespołu mają być dyskutowane referaty, które wygłoszą przedstawiciele zakładów wymienionych gałęzi gospodarki narodowej. Z każdej gałęzi przewiduje się dwa referaty, ponieważ w jednym należy położyć nacisk na zagadnienia planowania oraz ogólnie podać system wykonawstwa, a w drugim — mówić ogólnie o planowaniu, natomiast nacisk położyć na system wykonawstwa.

Uzgodniono następującą tematykę tych referatów:

A. Planowanie zaopatrzenia w zakładzie.

1. Indeks materiałowy. Jeśli zakład nie ma indeksu, w jaki sposób zapewnia się jednolitą nomenklaturę planu zaopatrzenia. Czy w zakładzie prowadzi się ewidencję materiałów w podziale na branże materiałowe?

2. Metoda zbierania danych statystycznych ilościowych i wartościowych co do dostaw i zużycia materiałów ogółem oraz na poszczególne cele lub oddziały produkcyjne.

Metoda opracowania planu zbiorczego w dziale zaopatrzenia przez komórki branżowe czy też przez komórki planowania. Termin opracowania planu.

3. Powiązanie planu zużycia z planem zaopatrzenia. Czy opracowuje się tylko plan zużycia czy plan zaopatrzenia. Koordynacja oddziałowych planów produkcji. Zadania komórek (oddziałów) zużywających w zakresie planowania potrzeb materiałowych.

4. Rola planu zużycia jako czynnika planowania kosztów własnych. Czy plan zużycia (w ujęciu wartościowym) jest pozycją wynikową kosztów, po odjęciu z globalnych kosztów innych przyjętych kosztów, czy też plan zużycia wpływa czynnie na kształtowanie się kosztów. Jak planuje się obniżkę kosztów własnych.

5. Omówić celowość i konieczność planowania w poszczególnych przekrojach:

- rzeczowym,
- wartościowym,
- kalkulacyjnym, kontowym,
- ekonomicznym (cele zużycia).

Jakie materiały muszą być planowane rzeczowo, a jakie tylko wartościowo. Omówić etapy planowania. Czy jest celowe opracowywanie rozwinętego planu zaopatrzenia po uchwaleniu NPG? Dlaczego nie, lub dlaczego tak.

6. Omówić sposób wykorzystania inwentaryzacji dla celów planowania zaopatrzenia. Podać, czy istnieje zgodność (lub niezgodność) zapisów ewidencji materiałowej z wynikami inwentaryzacji. System inwentaryzacji.

7. Omówić rolę (udział) zaopatrzenia w opracowywaniu norm zużycia i norm zapasów. Udział w ustalaniu środków obrotowych na zapasy magazynowe i na produkcję w toku.

8. Omówić rolę planu zaopatrzenia w wykonaniu tego planu. Czy, jak i kiedy opracowuje się kwartalno-miesięczne plany zaopatrzenia. Jaki jest zakres tych planów. Jaki jest cel tych planów.

9. Kontrola wykonania planu zaopatrzenia. Plany (harmonogramy) dostaw. Kontrola dostaw. Kontrola zużycia. Limitowanie rozchodów magazynowych. Ewidencja rzeczowa i wartościowa wykonania planu. Cel kontroli. Dyscyplina norm zapasów. Premiowanie oszczędności.

10. Sprawozdawczość zaopatrzenia. Źródła danych i sposób ich zbierania. Użyteczność sprawozdawczości dla potrzeb własnych. Stopień użyteczności.

Z a k o ń c z e n i e .

Tezy (wnioski) co do usprawnienia planowania zaopatrzenia według tematyki w punktach 1—10. Uzasadnić je. Omówić rolę (taka, jaka jest, oraz taka, jaka być powinna) jednostki nadrzędnej w opracowywaniu planu. Ten punkt omówić — w miarę potrzeby — w tekście referatu.

Omówić również zagadnienie wzorów i przechłonności opracowania planu zaopatrzenia. Omówić powiązanie planu zaopatrzenia z działami.

B. Wykonanie zakładowych planów zaopatrzenia.

1. Rola planu zaopatrzenia lub planów kwartalno-miesięcznych w wykonaniu tych planów. Czy i w jakim stopniu plan zaopatrzenia opracowywany jest z punktu widzenia potrzeb operatywnej pracy związanej z wykonaniem tego planu.

2. Metoda opracowania planu zaopatrzenia. Indeks materiałowy. Branżowy (lub niebranżowy) układ ewidencji materiałowej. Zakres rzeczowego planu. Udział w planowaniu komórek zużywających. Termin opracowania planu. Potrzeba planu. Plan zużycia a plan kosztów własnych. Plan kwartalno-miesięczne.

3. Organizacja wykonania planu zaopatrzenia. Współpraca innych komórek w wykonaniu planu zaopatrzenia (produkcja, główny księgowy, kierunek finansowy, dyrektor). Cele kontroli wykonania planu zaopatrzenia.

4. Organizacja składania zamówień. Ewidencja. Dokumenty dostawy. Obieg.

5. Limitowanie wartościowe i rzeczowe dostaw, zużycia, zapasów magazynowych i rozchodu z magazynu. Cel i metoda.

6. Operatywne plany produkcji a harmonogramy dostaw. Współpraca z oddziałami zużywającymi i z dostawcami.

7. Kontrola wartościowa i rzeczowa dostaw, zużycia (ogółem i na jednostkę produkcji), zapasów magazynowych i rozchodu z magazynu. Ewidencja zaangażowania środków obrotowych w zapasy magazynowe. Cel i metoda.

8. Przyjęcie materiału do magazynu. Dokumenty dostawy i przyjęcia. Odbiór jakościowy i odbiór ilościowy. Ewidencja magazynowa.

9. Organizacja wydawania materiału z magazynu. Dokumenty wydania. Obieg.

10. Kontrola przepływu materiałów i półfabrykatów między oddziałami fabrycznymi.

11. Sprawozdawczość. Źródła danych i sposób ich zbierania. Użyteczność sprawozdawczości dla celów kontroli wykonania planu. Zakres sprawozdawczości.

12. Udział jednostki nadrzędnej w operatywnym planowaniu zaopatrzenia i kontroli wykonania planów.

Z a k o ń c z e n i e

Tezy (wnioski) co do usprawnienia systemu i organizacji wykonania planu zaopatrzenia. Uzasadnić je. Podać korzyści.

Zakłady, na przykładzie których omawiane referaty mają być wygłoszone, częściowo zostały już wytypowane oraz ustalono osoby referentów.

W ramach dyskusji na temat doświadczeń planowania zaopatrzenia Krzysztof P o r w i t mówił o doświadczeniach w tym zakresie w przedsiębiorstwach budowlano-montażowych budownictwa przemysłowego. W referacie tym poruszono następujące zagadnienia:

Organizacja i tryb planowania. W przeważającej większości przedsiębiorstw przyjęty jest funkcjonalny układ organizacyjny, opierający się na sekcji planowania zaopatrzenia (w zarządzie, biurze, dziale zaopatrzenia zjednoczenia), która współpracuje z jednostkami służby produkcyjno-technicznej planującymi zużycie materiałów oraz z branżowymi sekcjami realizacji zaopatrzenia.

Wewnętrzny tryb planowania w zjednoczeniu (przedsiębiorstwie) zależy od rodzaju przedsiębiorstwa oraz jego struktury organizacyjnej. Zasadnicze spotykane odmiany:

a) zjednoczenie bezpośrednio kierujące budowlami, gdzie plan zaopatrzenia opiera się bezpośrednio na rozpoznaniu potrzeb poszczególnych budow,

b) zjednoczenia nadzorujące zarządy budowlano-montażowe i pomocniczo-usługowe na wewnętrznym rozrachunku gospodarczym, gdzie istnieje trójszczeblowy tryb planowania: budowa — zarząd — zjednoczenie.

Tryb planowania opiera się na zasadzie, że za plan zużycia materiałów odpowiedzialna jest służba produkcyjno-techniczna, natomiast służba zaopatrzenia na podstawie analizy tego planu określa pozostałe elementy planu zaopatrzenia (gospodarki zapasami, planowanego zakupu, przychodu z produkcji pomocniczej, planowanej sprzedaży materiałów). Zasada ta przestrzegana

jest w takim zakresie, w jakim rozpoznanie zadań produkcyjnych pozwala na planowanie zużycia na podstawie kryteriów technicznych. Planowanie zużycia na podstawie kryteriów statystycznych należy natomiast do obowiązków służby zaopatrzenia.

Zasadnicze cele oraz praktyczne wykorzystanie planów zaopatrzenia w przedsiębiorstwie. Według dotychczasowej praktyki planowanie zaopatrzenia w przedsiębiorstwie przebiega w etapach:

1) prac pomocniczo-przygotowawczych do opracowania projektu rocznego planu zaopatrzenia resortu (okres: czerwiec — wrzesień przed rokiem planu),

2) opracowania planu zaopatrzenia w ramach rocznego planu techniczno-ekonomicznego przedsiębiorstwa (okres: kwiecień — maj w roku planu),

3) opracowania kwartalnych planów zaopatrzenia (okres: 40 do 15 dni przed kwartałem) z występującymi w praktyce opóźnieniami.

4) opracowanie miesięcznych planów operatywnych (okres: 15 do 5 dni przed miesiącem) oraz planów tygodniowo-dobowych, występujących na niektórych tylko budowach.

Plany zaopatrzenia wypełniają swe zadania w ograniczonym zakresie a mianowicie:

a) jako podstawa do rozdzielnictwa materiałów — służą prace nad projektem planu rocznego, dając elementy analityczne do obliczenia i uzasadnienia potrzeb materiałowych resortu; wewnętrzne rozdzielnictwo w resorcie korzystać może z planów rocznych jedynie w stosunku do IV kwartału oraz z planów kwartalnych, jako przyczynka do korekty uprzednio ustalonych przydziałów oraz uruchomienia ewent. rezerw;

b) realizacja dostaw materiałowych do przedsiębiorstwa w większości branż nie może opierać się w praktyce na planie zaopatrzenia, albowiem:

— roczny plan szczegółowy sporządzany jest w okresie, gdy zamówienia na pierwsze trzy kwartały zostały już ulokowane,

— plany kwortalne są również sporządzane z wyprzedzeniem mniejszym od wymaganego przy składaniu zamówień na materiały.

Plany te dają więc w praktyce elementy do analizy złożonych już zamówień oraz do ewent. korekt (anulacje, przesunięcie terminów, zmiana asortymentu lub adresów wysyłkowych) w zakresie zależnym od warunków obrotu w poszczególnych branżach;

c) wewnętrzny rozdział materiałów między poszczególnymi budowlami i magazynami przebiega na podstawie planów kwartalnych i miesięcznych, szczególnie w stosunku do materiałów kierowanych na budowy przez bazy materiałowe;

d) normowanie zużycia i gospodarka zapasami przebiega na podstawie:

— limitów zużycia najważniejszych materiałów wynikających z planów kwartalnych,

— norm zapasów ustalanych na podstawie wskaźników w dniach.

Ograniczone możliwości pełnego oparcia gospodarki zaopatrzeniowej na planach wynikają z przyczyn:

— niedokładnego i spóźnionego rozpoznania zadań produkcyjnych w ujęciu rzeczowym,

— niedokładności wskaźnikowych metod planowania, jako podstaw do oceny potrzeb materiałowych przedsiębiorstwa,

— zbyt późnych terminów opracowania planów z punktu widzenia wymagań obrotu towarowego.

Z powyższych względów główny nacisk kładzie się w praktyce na planowanie kwartalne i operatywne-miesięczne oraz na wzmocnienie dyscypliny wewnętrznej gospodarki w przedsiębiorstwie na podstawie tych planów. Stwierdzić trzeba przy tym, że opieranie rozdzielnictwa i realizacji dostaw materiałów na obliczeniach statystyczno-wskaźnikowych jest przyczyną błędów powodujących powstawanie nadmiernych zapasów w niektórych jednostkach oraz podnoszących koszty zaopatrzenia.

Jakość planowania zużycia materiałów. Rozróżnienie materiałów typowych i masowych (przy robotach budowlanych typowych) oraz materiałów specjalnych na roboty instalacyjno-montażowe.

1) Materiały typowe:

a) planowanie na podstawie wskaźników statystycznych daje dostatecznie dokładne wyniki w skali dużych liczb oraz pod warunkiem porównywalnej struktury produkcji, w praktyce — w skali potrzeb zjednoczenia wskaźniki statystyczne zużycia ulegają zmianom, tym więcej w skali budowy nie mogą stanowić podstawy do planowania zużycia.

b) wskaźniki zużycia na rodzaje budownictwa mają zastosowanie w zakresie części produkcji obejmującej budownictwo ogólne i typowe; luka w zakresie budownictwa specjalizowanego,

c) planowanie na podstawie rzeczowych planów produkcji (w asortymentach robót) oraz średnich norm zużycia stosunkowo najbardziej dokładne — możliwość błędów przy asortymentach o zmiennych normach zużycia (np. betony, żelbety),

d) wyciągi z dokumentacji projektowo-kosztorysowej — jedynie ścisła podstawa.

Bardziej ścisłe metody planowania (pkt c i d) mogą być praktycznie stosowane z niewielkim wyprzedzeniem do terminu wbudowania (plany kwartalne i miesięczne). Przy planowaniu rocznym dane według dokumentacji stanowią przeciętnie niewielki odsetek, zaś planowanie na podstawie asortymentów robót wprowadzane jest obecnie w stosunku do najważniejszych typowych materiałów (stal prętowa, cegła, cement, tarcica).

2) Materiały specjalizowane:

a) oceny potrzeb na podstawie statystyki zużycia mogą prowadzić do dużych błędów —

szczególnie w skali mniejszych liczb nie mogą być przyjmowane za podstawę planowania,

b) jedynie słuszne kryteria planowania — dane z dokumentacji projektowo-kosztorysowej.

Trudności w zastosowaniu tej metody wynikają nie tylko z zaległości w produkcji projektów, ale też z opóźnień w szczegółowym rozpoznaniu zadań produkcyjnych przedsiębiorstw specjalizowanych (podwykonawców). Zależność terminów wykonawstwa robót specjalizowanych na budowach od postępu poprzednich etapów wykonawstwa budowy — dostosowanie odpowiedniej części potrzeb wynikających z projektu technicznego do danego okresu kalendarzowego.

Długie terminy wyprzedzenia zamówień materiałów specjalizowanych. Zamówienia na następny rok w niektórych branżach składane w okresie, gdy przedsiębiorstwo nie zna nawet portfelu zleceń w najbardziej ogólnym ujęciu (wg wartości zleceń). Wynikająca stąd m. in. konieczność szerszej współpracy inwestorów.

T e z y d y s k u s y j n e:

1. Przyspieszenie terminarza planowania inwestycji, obiegu zleceń oraz planowania produkcji budowlano-montażowej w stosunku do terminów planowania zaopatrzenia i bilansowania materiałów.

2. Przyjęcie metod statystyczno-wskaźnikowych jako podstaw do planowania zużycia typowych materiałów budowlanych.

3. Przyjęcie w zakresie bilansowania materiałów budowlanych (szczególnie specjalizowanych)

większej elastyczności w etapie opracowania projektu NPG, przy przeniesieniu ciężaru ostatecznego zamknięcia rozdzielników na okres po opracowaniu szczegółowych planów zaopatrzenia przez przedsiębiorstwa.

4. Uznanie obowiązków inwestorów w zakresie planowania potrzeb materiałów nietypowych (indywidualne rozpoznanie potrzeb oraz długie wyprzedzenie zamówień), a także zamawiania i realizacji niektórych materiałów nietypowych dla budownictwa.

5) Wprowadzenie (pod warunkiem tezy 1) w przedsiębiorstwach obowiązku sporządzania projektu planu rocznego w terminach przewidzianych dla projektów planów resortowych (jesień poprzedniego roku) przy równoczesnym przyspieszeniu i uproszczeniu trybu opracowania rocznego planu zaopatrzenia (w ramach planu t.p.f.).

6. Wprowadzenie większej sztywności kwartalnego podziału rocznych zadań produkcyjnych, a przez to przyspieszenie terminarza kwartalnego planowania zaopatrzenia (w celu powiązania z rozdzielnictwem i realizacją zakupów).

7. Wprowadzenie stałego systemu współpracy przedsiębiorstw wykonawczych z projektantami w celu maksymalnego przyspieszenia dopływu danych dot. potrzeb materiałowych oraz dostosowania układu tych danych do możliwości wykorzystywania przez zaopatrzenia.

O pracach innych zespołów Sekcji Gospodarki Materiałowej (zużycie materiałów, zapasy, gospodarka magazynowa) poinformujemy w następnym numerze.

ZARZĄDZENIA I INSTRUKCJE

Planowanie zaopatrzenia na rok 1955

PLANOWANIE ZAOPATRZENIA NA ROK 1955

Podajemy poniżej treść zarządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 6 lipca 1954 r. Nr 149 (Znak BI-ID-02-54) w sprawie planowania zaopatrzenia materiałowo-technicznego na rok 1955.

Na podstawie § 3 pkt. 1) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 kwietnia 1949 roku w sprawie zakresu działania Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego (Dz. U. Nr 26, poz. 190 i z roku 1950 Nr 22, poz. 188) oraz art. 6 ust. 1 i art. 43 pkt. 1 i 3 ustawy z dnia 19 kwietnia 1950 roku o umowach planowych w gospodarce socjalistycznej (Dz. U. Nr 21, poz. 180), oraz zgodnie z uchwałą Prezydium Rządu Nr 191 z dnia 10 kwietnia 1954 roku w sprawie wykonania planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego (Monitor Polski Nr A-42, poz. 625) i uchwały Prezydium Rządu Nr 346 z dnia 29 maja 1954 roku w sprawie opracowania Narodowego Planu Gospodarczego na rok 1955 zarządza się, co następuje:

§ 1.

1. Przy sporządzaniu planów zaopatrzenia materiałowo-technicznego na rok 1955 obowiązują zasady ustalone w instrukcji stanowiącej załącznik Nr 1 do zarządzenia, wydany odrębnie drukiem.

2. Planowaniem zaopatrzenia materiałowo-technicznego są objęte surowce, materiały, paliwa, energia oraz maszyny i urządzenia techniczne zakupywane przez jednostki planujące ze środków obrotowych.

§ 2.

1. Nomenklaturę resortowych projektów planów zaopatrzenia materiałowo-technicznego do Narodowego Planu Gospodarczego na rok 1955 oraz bilansów materiałowych i planów rozdziału ustalają:

1) w zakresie surowców, materiałów, paliw i energii — „Wykaz materiałów do projektu planu zaopatrzenia w ramach Narodowego Planu Gospodarczego na rok 1955” (wydawnictwo Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego wykaz nr 30) stanowiący załącznik nr 2 do zarządzenia, wydany odrębnie drukiem,

2) w zakresie maszyn i urządzeń — wykazy stanowiące załączniki do zarządzeń Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego:

— nr 20 z dnia 28 stycznia 1954 roku w sprawie zasad i trybu sporządzania bilansów konstrukcji stalowych, urządzeń do produkcji chemicznej, urządzeń hutniczych, taboru szynowego, urządzeń chłodniczych, urządzeń dźwigowych oraz maszyn i urządzeń elektrycznych na rok 1955,

— nr 31 z dnia 20 lutego 1954 roku w sprawie zasad i trybu sporządzania bilansów maszyn, urządzeń technicznych i przyrządów na rok 1955 (Biuletyn PKPG Nr 7, poz. 32).

2. Ministerstwa (centralne zarządy i jednostki równorzędne) właściwe dla jednostek zaopatrujących się w materiały (ministerstwa — odbiorcy) zobowiązane są do udzielenia informacji ministerstwu (centralnym zarządom i jednostkom równorzędnym) zaopatrującym w materiały (ministerstwa — dostawcy) co do wysokości wstępnie ustalonych potrzeb materiałowych na 1955 r.

§ 3.

W projekcie resortowego planu zaopatrzenia Ministerstwa planują rzeczowo (ilościowo — wartościowo) jedynie te materiały wymienione w wykazie nr 30 (§ 2, ust. 1, pkt 1), których listę uzgodnią z właściwym branżowym departamentem zaopatrzenia Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego — w zakresie materiałów rozdzielanych przez Rząd, oraz z właściwymi organizacjami zbytu — w zakresie materiałów rozdzielanych przez Ministerstwa; pozostałe materiały są planowane w formie zbiorowej w ujęciu wartościowym.

§ 4.

Wnioski o ustalenie norm zapasów na rok 1955 powinny być opracowane zgodnie z zasadami zawartymi w części IV załączonej instrukcji i przekazane do Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w ramach resortowego projektu planu zaopatrzenia.

§ 5.

1. Normy zużycia materiałów uzasadniające resortowe projekty planów zaopatrzenia należy opracować zgodnie z zasadami ustalonymi w zarządzeniu Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego nr 93 z dnia 1 kwietnia 1953 roku w sprawie opracowania przez jednostki gospodarki społecznej technicznych norm zużycia materiałów w ramach prac przygotowawczych do Narodowego Planu Gospodarczego na 1954 r. (Monitor Polski A-33, poz. 421) oraz w części V załączonej instrukcji.

2. Normy zużycia materiałów grupy B powinny być zatwierdzone przez właściwych ministrów do dnia 30 czerwca 1954 roku. Wnioski o zatwierdzenie norm zużycia materiałów w grupie A powinny być przekazywane sukcesywnie Przewodniczącemu Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w terminie do dnia 31 lipca 1954 roku.

§ 6

1. Wnioski o powiązania umowne na rok 1955 stanowiące część składową resortowego projektu planu zaopatrzenia powinny być opracowane zgodnie z zasadami ustalonymi

nymi zarządzeniem Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego nr 253 z dnia 11 września 1953 r. w sprawie przygotowania i zawierania umów planowych w zakresie zaopatrzenia materiałowego na 1954 r. (Biuletyn PKPG Nr 31, poz. 133).

2. Powiązania umowne, co do których Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego wydał decyzję na rok 1954 są obowiązujące w roku 1955.

3. Wnioski o powiązania umowne złożą również ministrowie nadzorujący odbiorców, którzy dotychczas nie zawierali umów planowych.

4. W przypadku gdy umowy planowe na 1955 r. nie mogą być zawarte w zakresie obowiązującym w 1954 r. minister właściwy dla ministerstwa — odbiorcy w porozumieniu z ministrem właściwym dla ministerstwa — dostawcy wystąpi z uzasadnionym wnioskiem do Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego o zwolnienie od obowiązku zawierania umów.

W przypadku braku porozumienia, każdy z właściwych ministrów może wystąpić z oddzielnym wnioskiem podając równocześnie powód niedojścia do porozumienia.

§ 7.

1. W ramach prac nad resortowym projektem planu zaopatrzenia Ministerstwa sporządzą i nadesłają w terminie do dnia 20 października 1954 roku do właściwych branżowych departamentów zaopatrzenia Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego zestawienie stanu zapasów najważniejszych materiałów na dzień 30 września 1954 roku.

2. Listę materiałów objętych zestawieniem, o którym mowa w ust. 1, ministerstwa uprzednio uzgodnią z właściwymi branżowymi departamentami zaopatrzenia Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego.

§ 8.

Ministerstwa przedłożą resortowe projekty planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego w Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w terminie obowiązującym dla całości resortowego kompleksowego projektu planu

INSTRUKCJA PAŃSTWOWEJ KOMISJI PLANOWANIA GOSPODARCZEGO o planowaniu zaopatrzenia materiałowo-technicznego na rok 1955

WSTĘP

§ 1.

1. Instrukcja niniejsza składa się z pięciu części, ustalających ogólne zasady w zakresie:

Część I — planowanie zaopatrzenia materiałowo-technicznego;

Część II — uzupełniających zasad planowania zaopatrzenia na produkcję budowlano-montażową wykonywaną systemem zleceńowym;

Część III — planowanie przez inwestorów niektórych materiałów przeznaczonych na cele inwestycji wykonywanych systemem zleceńowym i gospodarczym;

Część IV — opracowania norm zapasów;

Część V — opracowania norm zużycia.

2. Części I, IV, V instrukcji obowiązują wszystkie ministerstwa, nie wyłączając ministerstw budownictwa.

Ministerstwo Budownictwa oraz inne samodzielne jednostki (centralne zarządy — np. CZ Budownictwa Węglowego w Ministerstwie Górnictwa) wykonawstwa inwestycyjnego obowiązują ponadto uzupełniające zasady, ustalone w części II instrukcji.

§ 2.

Plan zaopatrzenia materiałowo-technicznego określa i uzasadnia potrzeby jednostek planujących w zakresie:

1) surowców, materiałów, paliwa, opakowań i innych materiałów oraz energii;

2) maszyn, urządzeń technicznych i przyrządów, nie stanowiących nakładów inwestycyjnych, finansowanych ze środków obrotowych, zwanych dalej ogólnie m a t e r i a ł a m i oraz ustala wartość zużycia zapasów wymienionych materiałów, maszyn i urządzeń.

§ 3.

Plan zaopatrzenia obejmuje pełne potrzeby jednostek planujących określając ilości materiałów potrzebne na:

- 1) cele produkcyjne i eksploatacyjne,
- 2) inwestycje i kapitalne remonty wykonywane systemem gospodarczym oraz wszelkie inne cele pozaprodukcyjne,
- 3) uzupełnienie zapasów produkcyjnych.

§ 4.

Plan zaopatrzenia przedstawia potrzeby jednostek planujących zarówno w wyrazie rzeczowym-ilościowym (w ustalonych jednostkach miary) jak i w wyrazie wartościowym, z podaniem ceny średniej i wartości poszczególnych pozycji planu, wartości branż oraz całości planu.

§ 5.

Prace nad planem zaopatrzenia na rok 1955 są prowadzone podobnie jak i w latach ubiegłych.

Przed przystąpieniem do opracowania projektu planu do Narodowego Planu Gospodarczego w jednostkach planujących wszystkich szczebli są prowadzone prace analityczne i przygotowawcze, których celem jest przeanalizowanie danych za ubiegłe okresy i przygotowanie na tej podstawie wytycznych i założeń planu.

Po wykonaniu tych prac następuje opracowanie w ramach kompleksowego projektu planu, projektu planu zaopatrzenia, przedstawiającego całokształt potrzeb materiałowo-technicznych jednostek planujących.

Po uchwaleniu Narodowego Planu Gospodarczego jednostki planujące przeprowadzą korektę projektów planów zaopatrzenia w celu doprowadzenia ich do zgodności z zadaniami Planu.

R o z d z i a ł I

Prace przygotowawcze do projektu resortowego planu zaopatrzenia

§ 6

Prace przygotowawcze do projektu resortowego planu zaopatrzenia powinny być rozpoczęte bezpośrednio po dokonaniu ostatecznego podsumowania wyników prac za rok 1953.

§ 7

Prace analityczne i przygotowawcze powinny być prowadzone równolegle przez jednostki organizacyjne wszystkich szczebli resortu.

§ 8

1. Przed przystąpieniem do prac nad projektem planu zaopatrzenia ministerstwa i centralne urzędy poczynią przygotowania w celu zapewnienia dopływu do właściwych komórek resortu i jednostek podległych niezbędnych danych i informacji, ustalą zasady, formy i tryb współpracy z tymi jednostkami, zgromadzą i usystematyzują materiał statystyczny za okresy ubiegłe.

2. W okresie tym ministerstwa powinny:

1) ustalić na podstawie niniejszej instrukcji szczegółowe zasady opracowania resortowego projektu planu i wniosków podległych jednostek oraz przygotować odpowiednie ilości potrzebnych formularzy;

2) uzgodnić z właściwymi branżowymi departamentami zaopatrzenia PKPG oraz z właściwymi ministerstwami (centralnymi zarządami, departamentami zbytu) listę materiałów, które będą planowane rzeczowo (ilościowo i wartościowo) w ramach projektu planu oraz listę wyrobów i innych celów zużycia — odniesień dla których szczegółowo rozliczą zużycie tych materiałów;

3) ustalić formę i zakres współpracy między centralnym zarządem (departamentem) zaopatrzenia i innymi, branżowymi i funkcjonalnymi komórkami ministerstwa w zakresie prac nad resortowym projektem planu, a w szczególności w odniesieniu do:

- opracowania uzasadnień zużycia poszczególnych materiałów na cele produkcyjno-eksploatacyjne, kapitalnych remontów i inwestycji wykonywanych systemem gospodarczym,
- opracowania poszczególnych zestawień planu dotyczących następujących materiałów:
 - maszyn, urządzeń technicznych i przyrządów,
 - części zamiennych,
 - narzędzi,
 - odzieży służbowej i specjalnej,
 - energii elektrycznej i gazów mocnych itp.

§ 9

Po wykonaniu prac omówionych w § 8, ministerstwa powinny:

1) przeprowadzić dokładną analizę wyników pracy za okresy ubiegłe w celu ujawnienia osiągnięć i niedociągnięć w zaopatrzeniu i stwierdzenia przyczyn ich powstawania;

W szczególności dotyczyć to powinno porównania:

- rzeczywistego zużycia jednostkowego na produkcję normowanych wyrobów lub innych celów zużycia — odniesień z planowanymi normami zużycia;
- rzeczywistych stanów zapasów w poszczególnych grupach materiałowych z planowanymi normami zapasów;
- rzeczywistego zużycia materiałów na najbardziej materiało-chłonną produkcję z wagą wytworów;
- wprowadzenia do produkcji materiałów zastępczych, mniej deficytowych;
- wykorzystania materiałów miejscowych;

2) ustalić sposoby rozpowszechnienia osiągnięć przodujących zakładów;

3) podjąć środki uniemożliwiające powtórzenie się ewentualnych błędów okresów ubiegłych;

4) ustalić główne kierunki i zadania w zakresie oszczędzania materiałów oraz sposób ujęcia w resortowym projekcie planu przyjętych założeń polityki racjonalnego gospodarowania materiałami;

5) określić dla podległych jednostek konkretne zadania dotyczące:

- przeprowadzenia rewizji obowiązujących w roku ubiegłym norm zużycia materiałów w celu ich uaktualnienia i polepszenia,
- opracowania zgodnie z obowiązującymi przepisami technicznych norm zużycia materiałów (w przypadkach uzasadnionych norm statystycznych),
- ustalenia rzeczywistych stanów zapasów materiałów planowanych w ujęciu rzeczowym o ile nie objęte są one sprawozdawczością,
- rozliczenia rzeczywistego zużycia materiałów na produkcję poszczególnych wyrobów oraz innych celów zużycia o ile nie objęte są one sprawozdawczością,
- opracowania zgodnie z obowiązującymi przepisami projektów norm zapasów,
- podjęcia prac w zakresie uzgodnienia z ministerstwami — dostawcami z zakresu powiązań umownych,

6) przeanalizować oraz zatwierdzić normy zużycia w grupie B dla podległych jednostek występując równocześnie do Przewodniczącego PKPG o ustalenie norm zużycia w grupie A;

7) przeanalizować i wystąpić do Przewodniczącego PKPG o ustalenie norm zapasów.

Formułując powyższe zadania ministerstwa podadzą jednocześnie podległym jednostkom w jakim sposób i jaką metodą zadania te powinny być wykonane w razie potrzeby przeprowadzą instruktaż.

R o z d z i a ł II

Opracowanie projektu planu zaopatrzenia

§ 10

Resortowy projekt planu zaopatrzenia składa się z następujących opracowań:

1) z kompletu ilościowo-wartościowych zestawień przedstawiających potrzeby materiałowe ministerstwa w podziale na poszczególne rodzaje działalności oraz na jednostki organizacyjne wchodzące w skład ministerstwa (zał. 1, wzór RPZ-1),

2) z zestawienia wartości planu zaopatrzenia w układzie branżowym (zał. 2, wzór RZP-2),

3) z kompletu ilościowych zestawień i tablic uzasadniających planowane przez ministerstwo zużycie, określone w zestawieniach według wzoru RPZ-1 (wzory uzasadnień indywidualne dla poszczególnych ministerstw),

4) z kompletu zestawień uzasadniających planowane na rok 1955 normy zapasów, opracowane zgodnie z zasadami zawartymi w Cz. IV niniejszej instrukcji,

5) z wykazu powiązań umownych na dostawę materiałów na cele zaopatrzenia materiałowo-technicznego ustalonych zgodnie z wskazówkami zawartymi w § 27,

6) z opisowego opracowania zawierającego analizę ekonomiczną resortowego projektu planu zaopatrzenia.

§ 11

1. Wzór RPZ-1 (załącznik 1) służy do przedstawiania potrzeb ministerstwa w zakresie jednego materiału.

W projektach planów centralnych zarządów wzór RPZ-1 może być wykorzystany dla kilku materiałów wymienionych w rubr. 1, przy odpowiednim rozwiązaniu zagadnienia wyceny poszczególnych pozycji i rubr. wzoru.

2. Przy wypełnianiu poszczególnych rubryk wzoru należy kierować się następującymi wskazówkami:

1) **Zużycie na działalność produkcyjno-eksploatacyjną** oznacza zużycie na podstawową działalność jednostek wchodzących w skład ministerstwa w związku z tym zużycie na cele produkcji przemysłowej powinno być umieszczone w rubr. 5, zużycie przedsiębiorstw budowlano-montażowych na cele produkcji budowlano-montażowej — w rubr. 6) z podziałem na inwestycje i kapitalne remonty zlecone w rubr. 7 i 8), zużycie jednostek, których podstawową działalnością jest działalność o charakterze eksploatacyjnym (żegluga, łączność itd.) — w rubr. 9.

2) **Zużycie na działalność pozaprodukcyjną** oznacza zużycie związane z podstawową działalnością jednostek, ale dotyczące materiałów nie wchodzących bezpośrednio do procesu produkcyjnego.

Dotyczy to zużycia przeznaczonego na wykonanie systemem gospodarczym inwestycji i kapitalnych remontów

(rubr. 10 i 11) oraz zużycia na wszelkie inne cele np. na akcje socjalną, na szkolenie zawodowe, na potrzeby Oddziałów Zaopatrzenia Robotniczego itd. (rubr. 12).

3) **Zużycie z własnej produkcji** (rubr. 14) oznacza zużycie materiału przez zakład, który go wytworzył; **zużycie z dostaw zewnętrznych** (rubr. 15) oznacza zużycie materiału wytworzonego przez inny zakład.

Powyższy podział zużycia stosowany jest do celów normowania środków obrotowych; zapasy materiałów wyprodukowanych w danym zakładzie normowane są w ramach produkcji w toku lub wyrobów gotowych, podczas gdy zapasy materiałów pochodzących z dostaw zewnętrznych są normowane w ramach zapasów produkcyjnych.

4) **Zapotrzebowanie** (rubr. 26) wynika z następującego wzoru:

zapotrzebowanie — planowane zużycie + ilościowa norma zapasu na koniec roku — stan zapasu na początek roku planowanego.

(rubr. 26 = rubr. 13 + rubr. 25 — rubr. 22)

3. Przy wypełnianiu wzoru RPZ-1 ministerstwa wymienią w rubr. 1 tylko te spośród jednostek wchodzących w skład ministerstwa (centralne zarządy lub jednostki równorzędne), które są głównymi odbiorcami materiału; potrzeby drobnych odbiorców ministerstwa podadzą w pozycji zbiorczej na końcu arkusza „inne jednostki”.

Ministerstwa Budownictwa Przemysłowego i Miast i Osiedli wzór RPZ-1 mogą wypełniać bez podziału na centralne zarządy.

4) Komplet zestawień opracowanych wg wzorów RPZ-1, stanowiący właściwy plan zaopatrzenia resortu, powinien być ułożony w kolejności branż i materiałów ustalonej wykazem Nr 30, poszczególne arkusze należy ponumerować, a ogólną ilość zawartych w komplecie arkuszy uwidocznić na okładce planu.

§ 12

1. Wzór RPZ-2 (załącznik 2) jest wartościowym zestawieniem zużycia i zapasów materiałów w układzie branżowym, z podziałem na cele zużycia. Na wartość poszczególnych branż w zakresie materiałów planowanych rzeczowo — część A składa się wartość wynikająca z podsumowania poszczególnych rubryk wartościowych wszystkich arkuszy RPZ-1, należących do danej branży.

2. Ogólna wartość materiałów maszyn i urządzeń technicznych nie planowanych rzeczowo, a więc dla których nie były sporządzane zestawienia wg wzoru RPZ-1, jest podawana przez resorty w jednej pozycji w części B wzoru.

Ministerstwa, które stosują system wartościowego limitowania zużycia w branżach powinny do ogólnej wartości materiałów planowanych rzeczowo dochodzić poprzez odpowiednie wartości w poszczególnych branżach.

§ 13

1. Wzory zestawień i tablic uzasadniających zużycie, wykazane we wzorze RPZ-1 zostały w bieżącym roku ustalone jako wzory indywidualne dla poszczególnych ministerstw, będących głównymi odbiorcami danych materiałów.

2. Komplet wzorów służących do uzasadnienia planowanego zużycia zostaną resortom przekazane, wraz z objaśnieniami, przez właściwe branżowo departamenty zaopatrzenia Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego.

3. Dla niektórych ministerstw indywidualne wzory uzasadnienia w odniesieniu do niektórych lub wszystkich materiałów nie zostały ustalone. W tych przypadkach ministerstwa wykorzystają typowy wzór uzasadnienia stanowiący załącznik 3 (wzór RPZ-3), w którym wielkość zużycia jest uzasadniona za pomocą ustalonej we właściwym trybie normy zużycia, pomnożonej przez ilość produkcji.

4. Jeśli zużycie materiału nie może być uzasadnione normą zużycia ze względu na jej nieustalenie lub niemożliwość określenia odniesienia zużycia (zużycie materiałów pomocniczych, zużycie na cele pozaprodukcyjne, w tym również na kapitalne remonty i inwestycje wykonywane sposobem gospodarczym), należy poprzestać na wypełnie-

niu wzoru planu zbiorczego (wzór RPZ-1) oraz uzasadnić zużycie opisowo w części zawierającej analizę ekonomiczną projektu planu.

W opisowym uzasadnieniu zużycia materiałów na kapitalne remonty i inwestycje wykonywane sposobem gospodarczym należy rozliczyć zużycie materiałów przewidzianych do budowy lub remontu głównych obiektów.

5. Nomenklatura odniesień zużycia (nazwy wytworów do produkcji których dany materiał jest zużywany), podawana we wzorach uzasadnienia zużycia powinna być ściśle zgodna z nomenklaturą produkcyjną ustaloną do projektu Narodowego Planu Gospodarczego.

6. Ponieważ wzory uzasadnienia zużycia obejmują w przeważającej mierze jedynie uzasadnienie zużycia materiałów na cele produkcji określonych wytworów lub na cele eksploatacji, część ogólnej ilości materiału wykazanej w zbiorczym arkuszu planu (wzór RPZ-1), przeznaczona na inne cele produkcyjno-eksploatacyjne oraz na cele pozaprodukcyjne, nie zostanie uzasadniona liczbowo.

W tych przypadkach, gdy uzasadnienie zużycia obejmie tylko część ilości materiału wykazanej we wzorze RPZ-1, zużycie pozostałej ilości materiału powinno być uzasadnione w sposób opisowy w części dotyczącej analizy ekonomicznej projektu planu.

§ 14

1. Niektóre materiały należy planować w sposób odmienny od zasad podanych w poprzednich paragrafach. Do materiałów tych należą:

- maszyny, urządzenia techniczne i przyrządy
- łożyska toczne
- opakowania
- odzież specjalna i służbowa
- energia elektryczna
- gazy mocne
- półfabrykaty
- części zamienne
- przedmioty nietrwałe
- barwniki
- materiały importowane.

Materiały te należy planować w trybie podanym w dalszej treści instrukcji.

2. Ponadto, analogicznie jak i w roku ubiegłym, niektóre materiały przeznaczone na cele inwestycji i kapitalnych remontów wykonywanych sposobem zleceńowym są planowane przez inwestorów.

Materiałami takimi są:

1) materiały żelaznej nawierzchni kolejowej, za które uważa się:

a) szyny kolejowe normalnotorowe 115 mm i powyżej z akcesoriami walcowanymi (łubki, podkładki itd.), z akcesoriami kutymi (śruby łubkowe, śruby stopowe, wkręty, haki itd.),

b) rozjazdy kolejowe normalnotorowe oraz skrzyżowania torów,

2) rury walcowane bez szwu ϕ 165,1 mm i powyżej ze stali klasa 0,1, 3 i 4 — kg. kont. 36,

3) rury stalowe ze szwem spawane ϕ 400 i powyżej — gr. kont. 41,

4) rury żeliwne wodociągowe o przekroju powyżej 300 mm,

5) rury walcowane bez szwu wiertnicze — gr. kont. 35,

6) rury wirowane żelbetowe,

7) pale wodoszczelne w gr. kont. 9,

8) szyny miedziane,

9) szyny AC,

10) rury ołowiane,

11) blachy ołowiane,

12) rury kwasoodporne,

13) blachy kwasoodporne i specjalne,

14) wyroby szamotowe bez zapraw ogółem,

15) wyroby zasadowe bez zapraw ogółem,

16) kable i przewody w grupach określonych we wzorze RZ-7 stanowiącymi załącznik Nr 22 do niniejszej instrukcji,

17) płyty korkowe.

Tryb i metodę planowania tych materiałów ustala część III instrukcji.

§ 15

1. Maszyny i urządzenia techniczne, które nie stanowią nakładów inwestycyjnych wchodzą do projektu planu zaopatrzenia jedynie w ujęciu wartościowym. Planować należy je w pozycji B wzoru RPZ-2 — zał. Nr. 2 do instrukcji.

2. Tryb opracowania rzeczowej części projektu planu zaopatrzenia w maszyny i urządzenia techniczne regulują zarządzenia Przewodniczącego PKPG

— Nr 20 z dnia 28 stycznia 1954 r. w sprawie zasad i trybu sporządzania bilansów konstrukcji stalowych, urządzeń do produkcji chemicznej, urządzeń hutniczych, taboru szynowego, urządzeń chłodniczych, urządzeń dźwigowych oraz maszyn i urządzeń elektrycznych na 1955 rok,

— Nr 31 z dnia 20 lutego 1954 r. w sprawie zasad i trybu sporządzania bilansów maszyn, urządzeń technicznych i przyrządów na rok 1955.

3. Maszyny i urządzenia techniczne, które stanowią nakłady inwestycyjne nie wchodzą do planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego ani w ujęciu rzeczowym, ani wartościowym i są planowane w ramach planu nakładów inwestycyjnych zgodnie z przepisami powołanymi w ust. 2.

§ 16

1. Łożyska toczne w ujęciu rzeczowym należy planować jako zaopatrzenie produkcyjne, to znaczy jako materiały do produkcji maszyn i urządzeń technicznych.

2. Łożyska toczne na wymianę oraz na inwestycje i kapitalne remonty planuje się w ujęciu rzeczowym, jeśli remonty stanowią produkcję planową zakładów.

3. Postanowienia zawarte w pkt. 2 dotyczą wyłącznie Ministerstwa Transportu Drogowego i Lotniczego oraz Ministerstwa Gospodarki Komunalnej.

4. Jako zaopatrzenie produkcyjne planują łożyska toczne następujące ministerstwa i centralne urzędy:
Ministerstwo Przemysłu Maszynowego

"	"	Chemicznego
"	"	Drobnego i Rzemiosła
"	"	Materiałów Budowlanych
"	"	Drzewnego i Papierniczego
"	"	Lekkiego
"	"	Hutnictwa
"	"	Górnictwa
"	"	Energetyki
"	"	Kolei
"	"	Transportu Drogowego i Lotniczego
"	"	Zegluga
"	"	Leśnictwa
"	"	Rolnictwa — Centrala Zaopatrzenia Rolnictwa
"	"	Gospodarki Komunalnej
"	"	Budownictwa Przemysłowego
"	"	Miast i Osiedli

Centralny Urząd Szkolenia Zawodowego.

5. Nomenklaturę projektu planu w zakresie łożysk tocznych ustala Cennik Centralnego Biura Łożysk Tocznych Nr 3. Przy planowaniu potrzeb w zakresie łożysk tocznych należy uwzględnić wykaz łożysk stanowiący załącznik Nr 1 do zarządzenia Przewodniczącego PKPG Nr 88 z dnia 27 kwietnia 1954 r. w sprawie stosowania łożysk tocznych.

6. Zbiorcze zapotrzebowania łożysk tocznych w ujęciu rzeczowym opracują ministerstwa i centralne urzędy wymienione w pkt. 4 na wzorze RPZ-1, stanowiącym załącznik Nr 1 do instrukcji, wpisując w rubryce 1 wzoru zamiast nazwy centralnych zarządów (jednostek równorzędnych) — numery łożysk tocznych.

7. Uzasadnienie zużycia łożysk tocznych powinno być opracowane na wzorze RPZ-4 stanowiącym załącznik Nr 4 do instrukcji.

8. W ujęciu wartościowym łożyska toczne wchodzą do projektu planu zaopatrzenia w jednej zbiorczej pozycji wartościowej na wzorze RPZ-2 (pozycja B), załącznik Nr 2 instrukcji.

§ 17

1. Opakowania dzielą się na dwie zasadnicze grupy:
— wypożyczane
— sprzedawane

2. Do opakowań wypożyczanych zalicza się:

— opakowania, które stanowią środki trwałe w rozumieniu Ramowego Planu Konj.

— opakowania, które nie stanowią środków trwałych, lecz są zaliczane do opakowań wypożyczanych zgodnie z zarządzeniami właściwych ministrów, wydanymi na podstawie uchwały Prezydium Rządu z dnia 1.I.1952 r. w sprawie racjonalnej gospodarki opakowaniami.

Opakowania wypożyczane należy planować w ujęciu rzeczowym na wzorze uzasadnienia zużycia opakowań wypożyczanych (wzór RPZ-5) stanowiącym załącznik Nr 5 do instrukcji.

3. Do opakowań sprzedawanych zalicza się pozostałe opakowania nadające się do wielokrotnego użytku, nie zakwalifikowane do grupy opakowań wypożyczanych. Opakowania te planować należy w ujęciu rzeczowym na wzorze uzasadnienia, zużycia opakowań sprzedawanych (wzór RPZ-6) stanowiącym załącznik Nr 6 do instrukcji.

W ujęciu wartościowym opakowania należy włączyć do odpowiednich grup branżowych na wzorze RPZ-2 stanowiącym załącznik Nr 2 do instrukcji podając:

— w odniesieniu do opakowań sprzedawanych, wartość zużycia opakowań pochodzących ze skupu i wartość zużycia opakowań nowych;

— w odniesieniu do opakowań wypożyczanych, amortyzację opakowań.

4. Rotacja opakowań jest to średnia ilość obrotów, jednostką danego opakowania w okresie planowym.

Rotację otrzymujemy przez podzielenie ilości opakowań potrzebnych w planowanym okresie do wysyłki całości wyprodukowanej masy towarowej przewidzianej do opakowania, przez średnią ilość opakowań będących w tym okresie w obrocie.

§ 18

1. Odzież służbową i specjalną (ochronną i roboczą) zwane dalej odzieżą, planuje się za pomocą bilansu materiałowego, na który składają się następujące pozycje:

— ilość, którą należy wydać pracownikom w 1955 roku zgodnie z obowiązującymi w tej mierze przepisami,
— norma zapasu na koniec 1955 roku, która wynosi 15% wydawanej w tym roku odzieży, o ile okres jej zużycia nie przekracza 12 miesięcy, a 5% przy okresie zużycia ponad 12 miesięcy,

— zużycie odzieży,

— przewidywany zapas na 1.I.1955 r. obejmujący odzież w magazynie jak też i w użytkowaniu u pracowników, w zależności od czasokresu zużycia,

— zapotrzebowania w 1955 roku z podziałem na poszczególne kwartały.

2. Rzeczową część projektu planu zaopatrzenia w odzież należy opracować na następujących wzorach uzasadnień:

— RPZ-7 (załącznik Nr 7) — uzasadnienie zapotrzebowania odzieży służbowej,

— RPZ-8 (załącznik Nr 8) — uzasadnienie zapotrzebowania odzieży specjalnej (ochronnej i roboczej).

3. Ilość odzieży potrzebnej na 1955 rok należy ustalić na podstawie:

— ilości planowanego zatrudnienia pracowników którym odzież stosownie do obowiązujących przepisów przysługuje, względnie którym zostanie odzież przydzielona na podstawie pisma okólnego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego znak PN7C-09-1-53 z dnia 6.III.1953 r. w sprawie zaopatrywania pracowników w odzież specjalną na zasadach pełnej odpłatności,
— obowiązujących tabel norm odzieży.

4. W ujęciu wartościowym odzież należy planować w sposób następujący:

— do zestawienia zbiorczego (wzór RPZ-2 załącznik Nr 2 instrukcji) należy wnieść wartość zużycia odzieży do właściwych branż zgodnie z wykazem Nr 30.

Jako wartość zużycia odzieży można przyjąć wartość odzieży przysługującej pracownikom w 1955 roku (wzór RPZ-8 i RPZ-7), o ile nie różni się ona znacznie od rzeczywistej wartości planowanego zużycia w tym roku. Gdyby jednak taka różnica istniała, do wzoru RPZ-2 należy wnieść planową wartość zużycia odzieży, a wyjaśnienie co do sposobu jej obliczenia umieścić w opisowej analizie ekonomicznej projektu planu.

§ 19

1. Tryb planowania energii elektrycznej w ujęciu rzeczowym reguluje zarządzenie Przewodniczącego PKPG nr 207 z dnia 29 lipca 1953 r. w sprawie wprowadzenia w życie norm jednostkowego zużycia energii elektrycznej w przemyśle.

2. Energię elektryczną w projekcie planu zaopatrzenia ujmuje się jedynie wartościowo w zbiorczej pozycji na wzorze RPZ-2 (pozycja B).

§ 20.

1. Część rzeczową projektu planu zaopatrzenia w gazy mocne należy opracować w trybie ustalonym w zarządzeniu Przewodniczącego PKPG Nr 140 z dnia 30.VI.1954 r. w sprawie opracowania bilansu gazów mocnych na rok 1955.

2. Gazy mocne wchodzi do projektu planu zaopatrzenia jedynie w ujęciu wartościowym na wzorze RPZ-2 (pozycja B).

§ 21

W projekcie planu zaopatrzenia półfabrykaty typowe planować należy w sposób następujący:

- w ujęciu rzeczowym należy planować zużycie materiałów na produkcję półfabrykatów oraz dodatkowo zużycie półfabrykatów na produkcję wyrobu gotowego (np. w przemyśle chemicznym zużycie kamienia wapiennego na produkcję karbidu oraz zużycie karbidu na produkcję nawozów sztucznych),
- do projektu planu zaopatrzenia według wartości wzór RPZ-2 wprowadzić należy do odpowiednich branż zgodnie z wykazem Nr 30 wartość zużycia materiału — surowca zużytego do produkcji półfabrykatów.

§ 22

1. Części zamienne, które nie stanowią nakładów inwestycyjnych wchodzi do projektu planu zaopatrzenia jedynie w ujęciu wartościowym. Planować je należy na wzorze RPZ-2 pozycja B.

2. Rzeczowo części zamienne planuje się w trybie ustalonym zarządzeniem Przewodniczącego PKPG nr 31 z dnia 20 lutego 1954 r. w sprawie zasad i trybu sporządzania bilansów maszyn, urządzeń technicznych i przyrządów na rok 1955 w odniesieniu do maszyn i urządzeń technicznych wymienionych w powyższym zarządzeniu.

3. Postanowienia zawarte w pkt. 2 mają zastosowanie jedynie w odniesieniu do części zamiennych maszyn i urządzeń technicznych wymienionych w wyżej cytowanym zarządzeniu. Pozostałych części zamiennych nie planuje się w ujęciu rzeczowym.

4. Części zamienne, które stanowią nakłady inwestycyjne nie wchodzi do planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego w ujęciu rzeczowym, jak też i w ujęciu wartościowym i są planowane w ramach nakładów inwestycyjnych zgodnie z przepisami powołanymi w ust. 2.

§ 23.

1. Przedmioty nietrwałe, wyłączając odzież, planuje się w ujęciu rzeczowym lub wartościowym w zależności od tego czy dane przedmioty wyszczególnione są w wykazie Nr 30 i jak wielkie jest planowane zapotrzebowanie tych przedmiotów. Podobnie jak odzież, w projekcie planu zaopatrzenia podać należy wartość planowanego zużycia przedmiotów nietrwałych i ilość rzeczywistego zapotrzebowania.

2. Z uwagi na różnorodną specyfikę przedmiotów nietrwałych oraz różny związek między ilością ich zapotrzebowania a podstawową działalnością poszczególnych gałęzi gospodarki narodowej, instrukcja nie zawiera szczegółowych przepisów co do sposobu ich planowania. Ustalenia tych przepisów pozostawia się ministerstwu przy czym zaznacza się, że w zasadzie istnieją dwa odmienne założenia co do planowania przedmiotów nietrwałych.

- w pierwszym przypadku zużycie przedmiotów nietrwałych jest związane ze stanem zatrudnienia zwłaszcza, gdy przedmioty nietrwałe stanowią narzędzia pracy,
- w drugim przypadku zużycie przedmiotów nietrwałych da się określić za pomocą wartości przeciętnego stanu przedmiotów nietrwałych w użytkowaniu oraz statystycznej rocznej wartości ich zużycia.

W zależności od potrzeb stosować można jeden z w/w sposobów lub obydwa, bądź też wykorzystać dane staty-

styczne co do wartości nabywanych przedmiotów nietrwałych w okresach ubiegłych. Niezależnie od zastosowania jednego z omówionych sposobów planowania przedmiotów nietrwałych, należy szczególnie dokładnie ustalić rzeczywisty stan przedmiotów nietrwałych w użytkowaniu oraz ich zapasy magazynowe.

3. Przedmioty nietrwałe planuje się na wzorze RPZ-1 w tych pozycjach, które objęte są wykazem Nr 30.

4. Postanowienia zawarte w pkt. 3 nie dotyczą następujących narzędzi i przyrządów warsztatowych (nie stanowiących nakładów inwestycyjnych):

narzędzi tnących do metali

- pomiarowych
- tnących do drewna i innych materiałów
- i przyrządów z napędem pneumatycznym lub elektrycznym, o ile są one objęte wykazem Nr 30.

Wymienione narzędzia planować należy w trybie ustalonym zarządzeniem Przewodniczącego PKPG Nr 31, z dnia 20 lutego 1954 r. w sprawie zasad i trybu sporządzania bilansów maszyn, urządzeń technicznych i przyrządów na rok 1955.

5. W ujęciu wartościowym przedmioty nietrwałe należy wnieść do wzoru RPZ-1 we właściwych dla nich branżach stosownie do wykazu Nr 30, a przedmioty nietrwałe nie planowane rzeczowo w pozycji B wymienionego wzoru.

§ 24

Materiały importowane niezależnie od wielkości ich zużycia rocznego należy planować w ujęciu rzeczowym na wzorze RPZ-1.

§ 25

1. Barwniki planują następujące resorty:

Ministerstwo Przemysłu Lekkiego

Ministerstwo Przemysłu Drzewnego i Papierniczego.

2. Do podstawowych elementów planowania barwników zalicza się:

- wielkość produkcji do której odnosi się zużycie barwników:

1) w przemyśle bawełnianym, wełnianym, jedwabniczo-galanteryjnym, dziewiarskim, włókien łykowych i filcowych

— w farbiarniach — wielkość masy barwionej w tonach,

— w drukarniach — ilość tkanin w tysiącach metrów.

2) w przemyśle pozostałym — ilość masy barwionej w tonach,

— wskaźniki zużycia barwników:

1. określające procentowy udział zużytego barwnika w grupie,

2. ilość zużycia barwników ogółem w stosunku do wielkości odniesienia — produkcji.

3. Barwniki planować należy w ujęciu rzeczowym na wzorze uzasadnienia zużycia barwników — RPZ-9, załącznik Nr 9 do instrukcji, w oparciu o zapisy statystyczne zużycia objęte sprawozdawczością zatwierdzoną przez Główny Urząd Statystyczny.

4. W ujęciu wartościowym barwniki wchodzi do planu zaopatrzenia w zbiorczej pozycji wartościowej na wzorze RPZ-2 (pozycja B).

5. Uzasadnienia zużycia barwników należy po opracowaniu przekazać do Biura Zbytu Produktów Organicznych.

§ 26

Czasowe normy zapasów oraz ilościowe normy na dzień 31 grudnia 1955 roku, umieszczone w zestawieniach wg wzoru RPZ-1 oraz wartościowa norma zapasów (normatyw) podana w zestawieniu wg wzoru RPZ-2 powinny być opracowane zgodnie z zasadami zawartymi w części IV instrukcji.

§ 27

1. Częścią składową resortowych projektów planów na rok 1955 są wnioski o powiązania umowne na dostawę materiałów dla celów zaopatrzenia, opracowane przez ministerstwa, nadzorujące odbiorców w porozumieniu z ministerstwami nadzorującymi dostawców.

2. Przy opracowywaniu wniosków o powiązania umowne należy stosować przepisy zarządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego nr 253

z dnia 11 września 1953 r. w sprawie przygotowania i zawierania umów planowych w zakresie zaopatrzenia materiałowego na rok 1954 (Biuletyn PKPG Nr 31, poz. 133) oraz przepisy zarządzenia wprowadzającego niniejszą instrukcję.

§ 28

1. Opisowa analiza powinna obejmować ogólną ekonomiczną charakterystykę resortowego projektu planu zaopatrzenia, założenia polityki materiałowej przyjętej do planu oraz omówienia podstawowych problemów w zakresie zaopatrzenia materiałowo-technicznego na rok 1955.

W szczególności analiza ekonomiczna resortowego projektu planu powinna zawierać między innymi:

1) omówienie i ocenę metody opracowania resortowego projektu planu, organizacji prac nad planem w resorcie z podaniem wkładu pracy poszczególnych komórek ministerstwa i szczebli organizacyjnych oraz zakresu wykonywania wniosków przedsiębiorstw,

2) wnioski ministerstw odnośnie usprawnienia metody planowania zaopatrzenia w latach następnych,

3) porównawcze tablice zużycia podstawowych surowców i materiałów planowanych na r. 1955 w zestawieniu z danymi za lata ubiegłe; w tablicach tych ministerstwa podadzą wskaźniki ekonomiczne, takie jak np. wartość zużycia materiałów w stosunku do wartości produkcji globalnej, wartość zużycia materiałów w stosunku do wartości produkcji budowlano-montażowej (inwestycje i kapitalne remonty wykonywane sposobem gospodarczym) itp

4) plan wprowadzenia materiałów zastępczych oraz plan oszczędzania materiałów, zgodny z założeniami oszczędnościowymi przyjętymi w planie kosztów z podaniem środków techniczno-organizacyjnych, jakie resort zamierza zastosować w celu ich realizacji.

5) tablice wykazujące progresję norm zużycia i norm zapasów ustalonych na rok 1955,

6) zestawienie współczynników wykorzystania materiałów na produkcję podstawowych wytworów,

7) opisowe uzasadnienie zużycia materiałów, które nie mogło być przedstawione cyfrowo za pomocą norm zużycia.

2. Prawidłowe opracowanie ekonomicznej analizy planu zaopatrzenia uzależnione jest w dużej mierze od współpracy na tym odcinku pionu technicznego i finansowego z pionem zaopatrzenia, przy uwzględnieniu postulatów wynikających z zadań w zakresie obniżenia kosztów własnych.

§ 29

1. Nomenklatura materiałów planowanych w ramach resortowego projektu planu jest ustalona wykazem materiałów do projektu planu zaopatrzenia na rok 1955 (wydawnictwo PKPG Nr 30).

2. Ministerstwa planują w projekcie planu jedynie te spośród materiałów wymienionych w wykazie Nr 30, których listy uzgodnią z właściwymi branżowo departamentami zaopatrzenia PKPG (jeśli chodzi o materiały rozdzielane przez Rząd), oraz z właściwymi branżowymi jednostkami zbytu (jeśli chodzi o materiały rozdzielane przez właściwe ministerstwa).

3. Przy ustalaniu powyższych list należy kierować się zasadą, że ilościowo powinny być planowane w resortowych projektach planu tylko te materiały na które ministerstwa otrzymały formalny przydział na rok 1954 w ramach planu zaopatrzenia, zatwierdzonego przez Prezydium Rządu (w zakresie materiałów rozdzielanych przez Rząd) lub od ministerstwa rozdzielającego (w zakresie materiałów rozdzielanych przez właściwe ministerstwa). Ilościowo nie planują materiałów te ministerstwa, które otrzymały przydział od właściwej branżowej jednostki zbytu, w ramach ilości przeznaczonej dla drobnych odbiorców.

4. Ministerstwa mają również obowiązek zawiadamiania (w części opisowej projektu planu) o poważnym zmniejszeniu zużycia materiałów w porównaniu z rokiem 1954, podając przewidywane procentowe obniżenie zużycia.

5. W celu zabezpieczenia potrzeb resortów w zakresie materiałów zużywanych w drobnych ilościach plany rozdziału na rok 1955 będą zawierać zwiększoną ilość materiałów dla tzw. „drobnych odbiorców”. W ramach tej ilości materiałów jednostki zbytu będą pokrywać potrzeby resortów, które nie zostaną przez nie zaplanowane rze-

czowo w ramach projektu planu — na zamówienia składane w terminach wynikających z obowiązujących przepisów o trybie zaopatrzenia i dystrybucji danych materiałów.

6. Zasady wyrażone w niniejszym paragrafie mają na celu osiągnięcie poważnego zmniejszenia pracochłonności planowania zaopatrzenia i stworzenie możliwości dla skoncentrowania uwagi jednostek planujących na podstawowych zagadnieniach planu.

W związku z tym wszelkie dodatkowe informacje o potrzebach materiałowych na rok 1955, żądane przez jednostki zbytu w zakresie materiałów dla których nie ustalono obowiązku planowania ilościowego, mają być udzielane przez ministerstwa tylko w miarę ich możliwości.

7. Zasady wyrażone w niniejszym paragrafie nie odnoszą się do materiałów importowanych.

§ 30

1. Normy zużycia, na których są oparte uzasadnienia zużycia materiałów, powinny być ściśle zgodne z zatwierdzonymi normami zużycia materiałów zaliczonych do grupy B oraz z projektami norm zużycia materiałów grupy A, złożonych do ustalenia Przewodniczącemu Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego.

2. Metodę opracowania norm zużycia ustala część V instrukcji.

§ 31

1. Wycenę zużycia, zapasów i zapotrzebowania materiałów należy oprzeć na średnich cenach (ceny średnio ważone) aktualnie obowiązujących, wynikających z ostatnich faktur dostawców lub z cenników organizacji zbytu.

2. Ponieważ dokładność strony wartościowej resortowego projektu planu zależy w zasadniczej mierze od należytego opracowania cen średnich dla grup materiałów, wynikających z nomenklatury wykazu Nr 30, na wszystkie ministerstwa nakłada się obowiązek protokolarnego uzgodnienia cen średnich z właściwymi organizacjami zbytu.

§ 32

Projekty planów zaopatrzenia składane przez Ministerstwa do Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego powinny być ściśle skoordynowane z innymi częściami resortowego kompleksowego projektu planu np.:

— wielkość produkcji podana na wzorach uzasadnienia zużycia jako odniesienie, w stosunku do którego zostaje rozliczone zużycie planowane na rok 1955, powinna być zgodna z liczbą wynikającą z projektu planu produkcji;

— wielkość nakładów na roboty budowlano-montażowe z zakresu kapitalnych remontów i inwestycji sposobem gospodarczym, podane w opisowej analizie ekonomicznej, powinny być zgodne z nakładami na powyższy cel, przewidywanymi w resortowym projekcie planu finansowego;

— ogólna wartość zużycia i zapasów materiałów, podana w zestawieniu według wzoru RPZ-2, powinna odpowiadać wartości zużycia materiałów przyjętej do planu finansowego oraz planu kosztów itd.

§ 33

1. Ministerstwa złożą 4 egzemplarze resortowego projektu planu zaopatrzenia, opracowanego zgodnie z zasadami niniejszej instrukcji, w Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w terminie ustalonym dla założenia kompleksowych resortowych projektów planów do Narodowego Planu Gospodarczego na rok 1955.

2. Dwa pełne komplety resortowego projektu planu zaopatrzenia ministerstwa złożą we właściwym departamencie branżowym (przemysłowym) Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego.

3. Jeden pełny komplet resortowego projektu planu zaopatrzenia ministerstwa złożą w Departamencie Bilansów Materiałowych Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego.

4. Jeden komplet resortowego projektu planu (formularze wg wzoru RPZ-1 oraz uzasadnienia zużycia) ministerstwa podzielią na wycinki odpowiadające zakresowi działania branżowych departamentów zaopatrzenia Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego i prześlą

je tym departamentom wraz z zestawieniem wg wzoru RPZ-2 oraz pełną analizą ekonomiczną projektu planu.

§ 34

1. Wycinki branżowe resortowego projektu planu wraz z uzasadnieniami prześlą ministerstwa niezwłocznie po ich opracowaniu do właściwych jednostek zbytu określonych wykazem Nr 30, które wykorzystają te wycinki w pracy nad projektami bilansów materiałowych i planów rozdziału materiałów.

2. Po przeanalizowaniu wycinków resortowych projektów planów w zakresie materiałów importowanych branżowe organizacje zbytu określą materiały i ilość materiałów, które nie będą mogły być pokryte z produkcji krajowej i zgłoszą odpowiednie ilości do importu do właściwych przedsiębiorstw handlu zagranicznego, powiadamiając o tym zainteresowane resorty.

Zgłoszenia do importu powinny być przekazane przez branżowe jednostki zbytu do właściwych przedsiębiorstw handlu zagranicznego w terminie do dnia 14 po otrzymaniu wycinków resortowych projektów planów zaopatrzenia.

R o z d z i a ł III

Szczegółowy plan zaopatrzenia

§ 35

1. Po uchwaleniu przez Prezydium Rządu Narodowego Planu Gospodarczego i planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego na rok 1955 ministerstwo przeprowadza korektę resortowego projektu planu w celu doprowadzenia go do zgodności z zadaniami Planu.

2. Po wykonaniu powyższych prac ministerstwa dokonają podziału zadań wynikających z Narodowego Planu Gospodarczego i przekazują je podległym jednostkom w celu ostatecznego opracowania szczegółowego planu zaopatrzenia w ramach planu techniczno-ekonomicznego.

3. Szczegółowy plan zaopatrzenia powinien w pełni uwzględniać zadania wynikające z uchwalonego Narodowego Planu Gospodarczego, rozwinięte i dostosowane do warunków danych przedsiębiorstw przez ministerstwo, któremu podlegają.

4. W szczególności plan zaopatrzenia przedsiębiorstwa powinien być zgodny z zadaniami ustalonymi przez ministerstwa na podstawie planu państwowego w następujących elementach:

1) ilość produkcji w stosunku do której planuje się zużycie, powinna ściśle pokrywać się z liczbami ustalonymi przez ministerstwa;

2) normy zużycia, za pomocą których zostaje określona wielkość zużycia materiałów, powinny być ściśle zgodne z normami ustalonymi przez ministerstwo na podstawie norm zatwierdzonych przez Rząd w ramach planu norm zużycia,

3) planowane zużycie powinno odpowiadać ilości wynikającej z przemnożenia ilości produkcji (pkt. 1) przez normę zużycia (pkt. 2) lub ilości wynikającej z limitu zużycia ustalonego przez ministerstwo;

4) indywidualne dla poszczególnych materiałów normy zapasów i wskaźniki czasowe powinny mieścić się w granicach norm i wskaźników ustalonych przez ministerstwa, a ogólna wartość zapasów powinna pokrywać się z wartością przyznanego normatywu zapasów na koniec roku 1955,

5) ogólna wartość zużycia i zapotrzebowania (zakupu) nie może przekraczać odpowiednich limitów ustalonych przez ministerstwa.

§ 36

1. Przedsiębiorstwa i jednostki równorzędne opracują szczegółowy plan zaopatrzenia w 2 fazach:

— w pierwszej fazie przedsiębiorstwa, jednocześnie ze sporządzaniem wniosków do planu opracują wstępny plan w oparciu o założenia przyjęte do resortowego projektu planu; wstępne plany przedsiębiorstw powinny stanowić podstawę do złożenia zamówień na dostawę materiałów w pierwszych kwartałach roku planowanego;

— w drugiej fazie, po otrzymaniu zadań planowych, wynikających z Narodowego Planu Gospodarczego, przedsiębiorstwa porównują je ze swoimi wstępnymi planami zaopatrzenia, wprowadzają do nich zmiany, poprawki i uzupełnienia i przedstawiają je do zatwierdzenia bezpośrednio nadrzędnym jednostkom w terminie ustalonym dla opracowania kompleksowych planów techniczno-ekonomicznych.

§ 37

W celu zabezpieczenia jednolitego opracowania szczegółowego planu zaopatrzenia w ramach planów techniczno-ekonomicznych przez wszystkie przedsiębiorstwa i jednostki podległe, ministerstwa wydają instrukcję ustalającą zasady sporządzania oraz wzory planu i uzasadnień, dostosowane do specyfiki danej gałęzi gospodarczej.

§ 38

Szczegółowy plan zaopatrzenia przedsiębiorstwa powinien odpowiadać następującym warunkom:

1) obejmować potrzeby w zakresie ważniejszych materiałów na cele produkcyjne i eksploatacyjne oraz na wszystkie cele pozaprodukcyjne, wyrażone w ujęciu ilościowym i wartościowym;

2) zawierać w odniesieniu do każdej planowanej pozycji: pełny bilans materiału (stan zapasu na początek roku planowanego, wynikający z inwentaryzacji przeprowadzonej na dzień 31.12.1954 r., zużycie oraz normę zapasu);

3) ujmować potrzeby materiałowe zarówno w układzie branżowym, jak i w układzie rodzajowym RPK i kalkulacyjnym kosztów własnych i wiązać się z poszczególnymi składnikami planu techniczno-ekonomicznego w znacznie silniejszy sposób niż projekt planu szczególnie w zakresie planu kosztów własnych.

§ 39

W ramach szczegółowego planu zaopatrzenia przedsiębiorstwa opracują w ujęciu wartościowym plan obrotów materiałowych według załączonego wzoru (zał. 10 wzór OM).

§ 40

Zbiórca plan obrotów materiałowych przekazał ministerstwa do Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego (Departament Bilansów Materiałowych i Departament Kosztów i Polityki Cen) oraz do Ministerstwa Finansów (właściwy departament branżowy) w terminie 30 dni od daty ustalonej dla zatwierdzenia planów techniczno-ekonomicznych.

C Z E Ś C II

UZUPEŁNIAJĄCE ZASADY PLANOWANIA ZAOPATRZENIA NA PRODUKCJĘ BUDOWLANO-MONTAŻOWĄ WYKONYWANĄ SYSTEMEM ZLECENIOWYM

W S T Ę P

§ 1

1. Na produkcję budowlano-montażową wykonywaną systemem zleceń zaopatrzenie materiałowe planują ministerstwa nadzorujące działalność przedsiębiorstw budowlano-montażowych.

2. Plan zaopatrzenia materiałowego na produkcję budowlano-montażową wykonywaną systemem zleceń obejmuje potrzeby materiałowe na:

a) roboty budowlano-montażowe zlecone do wykonania z planu inwestycyjnego i planu kapitałnych remontów,

b) inwestycje i kapitałne remonty własne przedsiębiorstw budowlano-montażowych, przewidywane do wykonania systemem gospodarczym,

c) produkcję pomocniczą i usługi przez którą rozumie się produkcję wykonywaną przez wyodrębnione zakłady wytwórcze i usługowe w ramach przedsiębiorstw budowlano-montażowych,

d) własne remonty średnie i bieżące przedsiębiorstw budowlano-montażowych oraz wszelkie inne cele związane z działalnością tych przedsiębiorstw.

3. Do zaopatrzenia materiałowego na produkcję budowlano-montażową wykonywaną systemem zleceń nie

wlicza się potrzeb na roboty budowlano-montażowe zlecone do wykonania z planu innych remontów (średnie i bieżące). Zaopatrzenie tych robót należy do zleciodawcy.

§ 2

Do planów zaopatrzenia ministerstw nadzorujących działalność przedsiębiorstw budowlano-montażowych włączane są w trybie ustalonym w części III niniejszej instrukcji materiały planowane przez inwestorów.

R o z d z i a ł I

Prace przygotowawcze do projektu resortowego planu zaopatrzenia

§ 3

1. W zakresie prac przygotowawczo-analitycznych inwestorzy centralni obowiązani są do współpracy z ministerstwami nadzorującymi przedsiębiorstwa budowlano-montażowe.

§ 4

W pracach przygotowawczo-analitycznych należy uwzględnić następujące zagadnienia:

1) Podstawowym elementem wpływającym na wielkość zużycia poszczególnych materiałów jest rozmiar i struktura produkcji (udział poszczególnych rodzajów budownictwa) oraz stany zaawansowania wykonawstwa obiektów w poszczególnych rodzajach budownictwa. W celu prawidłowej oceny zadań produkcyjnych na rok planowy oraz zmian zachodzących w ich strukturze należy badać kształtowanie się profilu robót w okresach ubiegłych. Dane te przyczyniają się do uzyskania prawidłowej oceny w jakim stopniu zmiany struktury robót wpływają na wzrost lub zmniejszenie zapotrzebowania poszczególnych materiałów.

Na przykład: zwiększenie udziału robót przemysłowych w stosunku do budownictwa mieszkaniowego i użyteczności publicznej powoduje wzrost zapotrzebowania na cement i żelazo w proporcji większej od wzrostu globalnych zadań produkcyjnych jednostki planującej; większy udział robót w stanach surowych w stosunku do robót wykończeniowych powoduje wzrost zapotrzebowania stali, cementu, cegły, drewna.

2) Uaktualnienie wskaźników zużycia materiałów, polegające na:

a) uwzględnieniu postępu technicznego w budownictwie w wyniku zastosowania oszczędniejszych rozwiązań konstrukcyjnych, stosowania nowych materiałów budowlanych oraz wprowadzenia usprawnień organizacyjno-technicznych w procesie produkcji,

b) usunięcie błędów oraz nieuzasadnionych rezerw w dotychczasowych opracowaniach wskaźników.

Prace te powinny być prowadzone przez instytuty naukowo-badawcze, biura projektowe resortów nadzorujących przedsiębiorstwa wykonawcze oraz resortów-inwestorów centralnych, przy wykorzystaniu doświadczeń przedsiębiorstw wykonawczych.

3) Dla właściwego określenia potrzeb materiałowych niezbędne jest wyliczenie zużycia poszczególnych materiałów w stosunku do 1 mil. zł wartości robót budowlano-montażowych. Analiza zużycia podstawowych materiałów powinna być prowadzona w stosunku do przerobu globalnego (resortu, centralnych zarządów lub poszczególnych przedsiębiorstw), jak również w stosunku do najważniejszych rodzajów budownictwa. Ze względu na brak sprawozdawczości ze zużycia materiałów wg rodzajów budownictwa i zleciodawców, wskaźniki statystyczne na rodzaje budownictwa i zleciodawców powinny być opracowane metodą reprezentacyjną przez wybrane przedsiębiorstwa na placach budów o jednolitym profilu produkcji.

4) Biorąc pod uwagę, że zużycie szeregu materiałów budowlanych zależy od przyjmowanych rozwiązań konstrukcyjnych w zakresie: stropów, konstrukcji ściennych krycia dachów, krycia podłóg oraz rozwiązań wyposażenia instalacyjnego obiektów, należy podać analizie oraz ustalić realne założenia udziału poszczególnych rozwiązań w całości zadań produkcyjnych resortu.

Prace te powinny być prowadzone przy współpracy zainteresowanych inwestorów oraz projektantów. Przy ustalaniu udziału poszczególnych rozwiązań należy uwzględnić postulaty prawidłowej polityki materiałowej (realizacja zadań oszczędnościowych oraz ograniczenie zużycia materiałów deficytowych).

5) Ustalone założenia mogą przykładowo przedstawiać

się w stosunku do budownictwa mieszkaniowego lub użyteczności publicznej, jak następuje:

- a) konstrukcje ścienne:
 - 80% murów ceglanych
 - 20% murów żelbetowych
- b) konstrukcje stropowe:
 - 20% stropów typu Kleina
 - 30% stropów typu Ackermana
 - 50% stropów prefabr.
- c) krycie dachów:
 - 40% dachów krytych dachówką
 - 55% dachów krytych papą
 - 5% dachów krytych blachą
- d) Rodzaje krycia podłóg:
 - 20% podłóg z desek białych
 - 50% podłóg z deszczótek posadzkowych
 - 20% podłóg z lastrico
 - 10% podłóg cementowych
- e) Rodzaje ogrzewania:
 - 30% ogrzewania piecami
 - 70% ogrzewania kotłami c.o.
- f) Urządzenia instalacyjne:
 - 30% budynków zgazyfikowanych
 - 90% budynków zelektryfikowanych
 - 100% budynków skanalizowanych.

5) Uzgodnienie założeń do planu usprawnień organizacyjno-technicznych w procesach produkcji w celu ustalenia zadań oszczędnościowych w zakresie zużycia materiałów.

Przykładem takich zadań mogą być:

- organizowanie centralnych gieciarni-krajalni żelaza,
- przyspieszenie rotacji drewna usługowego,
- ekonomiczna gospodarka cegłą,
- organizowanie centralnych krajalni szkła, zakładów przygotowania zapraw,
- usprawnienie transportu zewnętrznego i wewnętrznego,
- założenie laboratoriów polowych itp.

6) Badanie potrzeb materiałowych budów objętych umowami wieloletnimi, szczególnie w zakresie materiałów o długich cyklach realizacji zamówień.

R o z d z i a ł II

Opracowanie projektu planu zaopatrzenia

§ 5

1. Projekt planu zaopatrzenia powinien być opracowany w oparciu o zadania produkcyjne oraz prace przygotowawcze i analityczne przy zastosowaniu wskaźnikowych metod obliczeń.

2. Metody wskaźnikowych obliczeń nie stosuje się do materiałów, na które inwestorzy składają uzasadnienia zapotrzebowania. Planowe zużycie tych materiałów włącznie zostaje do projektu planu zaopatrzenia na podstawie uzasadnień zgłoszonych przez inwestorów.

3. W celu zapewnienia prawidłowego włączania potrzeb materiałów na podstawie uzasadnień zgłoszonych przez inwestorów ustala się następujący tryb postępowania:

— Przedsiębiorstwo budowlano-montażowe, w którym, inwestor dokonał rejestracji zlecenia na generalne względnie bezpośrednie wykonawstwo robót, obowiązane jest otrzymane od inwestora bezpośredniego uzasadnienia zapotrzebowania przeanalizować i o ile zapotrzebowanie dotyczy robót przewidywanych do wykonania siłami własnymi przekazać do właściwego centralnego zarządu.

— W przypadku, gdy roboty, których dotyczy zapotrzebowanie, zlecone zostaną podwykonawcy, wykonawca generalny (bepośredni) przekazuje uzasadnienia zapotrzebowania łącznie z formularzem subzlecenia właściwemu podwykonawcy.

Po przeanalizowaniu i ewent. wniesieniu uwag odnośnie wysokości zapotrzebowania, przedsiębiorstwo podwykonawcy przekazuje uzasadnienia zapotrzebowania nadzorującemu centralnemu zarządowi.

— Centralne zarządy na podstawie zestawień przekazanych im przez inwestorów naczelnich przy udzielaniu zleceń przeprowadzą korektę uzasadnień zapotrzebowania i przekazują je wraz z zestawieniami do właściwych komórek resortu.

4. Komórki resortu opracowujące projekty planu zaopatrzenia na podstawie zestawień i uzasadnień otrzymanych od centralnych zarządów, uzgodnią z inwestorami centralnymi, przy współudziale jednostek powołanych w resorcie do uzgodnienia zakresu wykonawstwa, zapotrzebowania materiałów dla tych inwestorów.

5. Projekt planu zaopatrzenia na rok 1955 powinien być opracowany:

1) w Ministerstwie Budownictwa Przemysłowego — na szczeblu Centralnego zarządu zaopatrzenia oraz Centralnego Zarządu Budownictwą Lądowo-Inżynieryjnego;

2) w Ministerstwie Budownictwa Miast i Osiedli — na szczeblu Centralnego Zarządu Zaopatrzenia, Centralnego Zarządu Budownictwa Wojskowego oraz Zarządu Budowlanych Przedsiębiorstw Powiatowych.

§ 6

We wzorach uzasadnienia ZCM 4 i 5 (załącznik Nr 11 i 12 do instrukcji) należy uwzględnić materiały włączane do projektu planu zaopatrzenia, podając wyliczenie planowanego zużycia wg inwestorów centralnych. Planowane zużycie dla inwestorów centralnych nie objętych obowiązkiem opracowywania zapotrzebowań ustala się metodą wskaźnikową.

§ 7

Do zestawień zbiorczych projektu planu zaopatrzenia należy dołączyć szczegółowe zestawienie planowego zużycia materiałów na wielkie budowy wg wzorów ZWB-1 oraz ZWB-2 sporządzone w trybie ustalonym w §§ 10—16 części II instrukcji.

Wykaz wielkich budów, w odniesieniu do których obowiązują przedstawienie szczegółowych wyliczeń planowego zużycia na rok 1955, ustala resorty nadzorujące przedsiębiorstwa budowlano-montażowe w porozumieniu z Departamentem Budownictwa PKPG.

§ 8

1. Przy pracach nad projektem planu zaopatrzenia na rok 1955 należy zwrócić szczególną uwagę na prawidłowe ustalenie rzeczywistego zużycia materiałów w roku 1953 oraz I półrocza 1954 r. Ustalenia te powinny być przeprowadzone na podstawie przeanalizowanej sprawozdawczości zużycia materiałowego za pow. okresy.

2. Należy również poddać dokładnej analizie planowaną strukturę zadań produkcyjnych w zestawieniu z odpowiednimi danymi sprawozdawczymi za rok 1953 oraz przewidywanym wykonaniem za rok 1954. W tym celu zobowiązuje się departamenty planowania ministerstw (lub działy planowania produkcji centralnych zarządów) do dostarczenia jednostkom opracowującym projekty planu zaopatrzenia zestawień planowych zadań produkcyjnych na rok 1955 w podziale na rodzaje budownictwa oraz na inwestorów centralnych wg wzoru ZCM-4, stanowiącego załącznik Nr 11 do instrukcji.

§ 9

1. W opisowej analizie ekonomicznej należy uzasadnić zużycie materiałów na produkcję prefabrykatów, podając rozliczenie zużycia materiałów na prefabrykaty z własnej produkcji przemysłowej i z dostaw z innych resortów, które zostaną zużyte w produkcji budowlano-montażowej resortu lub zostaną wyprodukowane dla potrzeb innych resortów.

R o z d z i a ł III

Opracowanie zestawień planowanego zużycia materiałów dla wielkich budów na rok 1955

§ 10

Ustalenie planowanego zużycia materiałów na cele wykonawstwa wielkich budów należy do przedsiębiorstw budowlano-montażowych, wykonujących te roboty przy ścisłym współdziałaniu inwestora.

C Z Ę Ś C III

ZASADY PLANOWANIA PRZEZ INWESTORÓW NIEKTÓRYCH MATERIAŁÓW, PRZEZNACZONYCH NA CELE INWESTYCJI I KAPITAŁNYCH REMONTÓW WYKONYWANYCH SYSTEMEM ZLECENIOWYM I GOSPODARCZYM

R o z d z i a ł I

Zasady i tryb opracowania przez inwestorów zapotrzebowań niektórych materiałów na roboty budowlano-montażowe

§ 1

1. Według zasad i trybu ustalonego w niniejszym rozdziale inwestorzy bezpośredni nadzorowani przez inwestorów centralnych, wyszczególnionych w wykazie stano-

§ 11

1. Zużycie materiałów na wielkie budowy należy planować w oparciu o dokumentację projektowo-kosztorysową, a w jej braku na podstawie norm zużycia materiałów dla podstawowych rodzajów robót budowlano-montażowych względnie wskaźników zużycia materiałów na typ obiektu.

2. Metodę planowania zużycia w oparciu o wskaźniki należy stosować wyłącznie w tych przypadkach, gdy nie ma możliwości zastosowania innych, bardziej ścisłych sposobów obliczeń.

§ 12

W celu umożliwienia przedsiębiorstwom budowlano-montażowym prawidłowego obliczenia planowanego zużycia materiałów, inwestorzy obowiązani są dostarczyć generalnemu wykonawcy równocześnie z wstępną rejestracją kwestionariusza zlecenia robót, następujące dane:

a) szczegółowy wykaz obiektów planowanych do wykonania na rok 1955 z określeniem stanu zaawansowania robót,

b) wyszczególnienie planowanych zadań produkcyjnych w najważniejszych rodzajach robót budowlanych,

c) wszelką dostępną w tym okresie dokumentację projektowo-kosztorysową, umożliwiającą określenie potrzeb materiałowych. W przypadkach, gdy dokumentacji brak, inwestor zorganizuje odpowiednią współpracę wykonawcy z projektantami danej budowy w celu uzyskania bliższych danych co do realnych potrzeb materiałowych.

§ 13

Generalni wykonawcy obowiązani są przy udzielaniu podzleczeń przekazać podwykonawcom dane, o których mowa w § 12, niezbędne do obliczenia planowanego zużycia materiałów na roboty podzleczone.

§ 14

1. W oparciu o dane, o których mowa w § 12 generalni wykonawcy oraz podwykonawcy, każdy w swoim zakresie, opracowują uzasadnienia planowanego zużycia materiałów wg wzoru ZWB-2, stanowiącego załącznik Nr 14 do niniejszej instrukcji oraz wg listy materiałowej ustalonej dla opracowania projektu planu zaopatrzenia przez resort nadzorujący danego wykonawcę.

2. Na podstawie uzasadnień planowanego zużycia materiałów, generalni wykonawcy sporządzają zbiorcze zestawienie planowanego zużycia materiałów wg wzoru ZWB-1, stanowiącego załącznik nr 13 do instrukcji.

§ 15

1. Zestawienie planowanego zużycia materiałów (ZWB-1) podpisane przez generalnego wykonawcę oraz przez inwestora, generalny wykonawca przedkłada do centralnego zarządu (departamentu) zaopatrzenia nadzorującego go Ministerstwa w terminie ustalonym przez to ministerstwo.

2. Do zestawienia planowanego zużycia materiałów generalny wykonawca załącza uzasadnienie (ZWB-2) dla robót wykonywanych siłami własnymi oraz przez podwykonawców podległych nadzorującemu go ministerstwu.

3. Przedsiębiorstwa podwykonawcze z innych resortów przekazują uzasadnienia (ZWB-2) uzgodnione z generalnym wykonawcą do centralnego zarządu (departamentu) zaopatrzenia właściwego ministerstwa.

§ 16

Uzasadnienia planowanego zużycia materiałów, o których mowa w § 15 ust. 2 i ust. 3, stanowią podstawę do włączenia potrzeb wielkich budów do planu zaopatrzenia właściwego resortu.

3. Uzasadnienia zapotrzebowania materiałów określonych w ust. 1 stanowią podstawę do włączenia zapotrzebowania tych materiałów do resortowych projektów planów zaopatrzenia ministerstw nadzorujących przedsiębiorstwa wykonawcze.

§ 2

1. Uzasadnienia zapotrzebowania materiałów, o których mowa w § 1 ust. 1 powinny być opracowane równolegle i w ścisłej zgodności z projektem planu inwestycyjnego oraz z projektem planu rozdziału robót i zlecenia robót.

2. Terminy dokonania poszczególnych czynności w przewidzianych instrukcją ustalone są w ramach terminarza opracowywania rocznego projektu planu rozdziału robót oraz zlecenia robót.

§ 3

1. Obowiązek opracowania uzasadnienia zapotrzebowania, wg wzorów stanowiących załączniki nr 16—22 do niniejszej instrukcji dotyczy nast. materiałów:

1) rury walcowane bez szwu ϕ 165,1 mm i powyżej ze stali klasa 0,1, 3 i 4 — gr. kont. 36.

2) rury stalowe ze szwem spawane ϕ 400 mm i powyżej gr. kont. 41,

3) rury żeliwne wodociągowe o przekroju powyżej 300 mm,

4) rury wirowane żelbetowe,

5) rury walcowane bez szwu wiertnicze, gr. kont. 35,

6) pale wodoszczelne w gr. kont. 9,

7) szyny miedziane,

8) szyny AL,

9) rury ołowiane,

10) blachy ołowiane,

11) rury kwasoodporne,

12) blachy kwasoodporne,

13) wyroby szamotowe bez zapraw ogółem,

14) wyroby krzemionkowe bez zapraw ogółem,

15) wyroby zasadowe bez zapraw ogółem,

16) kable i przewody w grupach określonych we wzorze

RZ-7 stanowiącym załącznik nr 22 do niniejszej instrukcji,

17) płyty korkowe,

18) materiały żelaznej nawierzchni kolejowej, za które uważa się:

a) szyny kolejowe normalnotorowe 115 mm i powyżej z akcesoriami walcowanymi (łubki, podkładki itp.) — z akcesoriami kutymi (śruby łubkowe, śruby stopowe, wkrety, haki itp.),

b) rozjazdy kolejowe normalnotorowe oraz skrzyżowania toru.

2. Obowiązek opracowania uzasadnienia zapotrzebowania na rury wiertnicze (§ 3 ust. 1 pkt 5) dotyczy wyłącznie wiercen studziennych.

3. Obowiązek opracowania zapotrzebowania płyt korkowych (§ 3 ust. 1 pkt 17) dotyczy wyłącznie płyt na cele chłodnicze. Wzór uzasadnienia zapotrzebowania na płyty korkowe Ministerstwo Przemysłu Mięsnego i Mleczarskiego uzgodni z PKPG Departamentem Materiałów Budowlanych Drewna i Papieru.

§ 4

1. Równocześnie z wyodrębnieniem z planu inwestycyjnego nakładów na roboty budowlano-montażowe i dokonaniem wstępnego podziału tych robót na planowane do wykonania systemem zleceńowym i gospodarczym, inwestorzy bezpośredni, o których mowa w § 1 ust. 1 ustalają zapotrzebowania materiałów na roboty planowane do wykonania systemem zleceńowym na podstawie dokumentacji projektowo-kosztorysowej, a w braku pełnej dokumentacji w porozumieniu z projektantem opracowującym dokumentację projektowo-kosztorysową obiektu objętego zapotrzebowaniem.

2. W odniesieniu do kabli zapotrzebowanych na łącza telekomunikacyjne, należy uwzględnić przepisy zarządzenia Przewodniczącego PKPG nr 291 z dnia 3 października 1953 r. w sprawie obowiązku uzgadniania założeń projektowych oraz wniosków o przydział kabli dla połączeń telekomunikacyjnych sieci miejskich, okręgowych i między-miastowych (Biuletyn PKPG nr 34 poz. 158).

§ 5

1. Uzasadnienie zapotrzebowania materiałów inwestorzy bezpośredni przesyłają do właściwych generalnych (bez-

pośrednich) wykonawców jako załączniki do kwestionariusza zlecenia w celu uzgodnienia i rejestracji.

Przy przekazywaniu zapotrzebowania materiałów inwestorzy obowiązani są zwracać uwagę wykonawcom na terminy zamówień obowiązujące w stosunku do żądanych terminów dostaw, zależnych od planowych terminów wykonawstwa oraz przekazać niezbędną specyfikację tych materiałów.

2. Wykonawcy składając wstępne oświadczenie o możliwości włączenia robót do ich programu generalnego (bezpośredniego) wykonawstwa potwierdzają przyjęcie do wiadomości zapotrzebowania materiałów.

3. W przypadku, gdy roboty, których dotyczy zapotrzebowanie materiałów, nie będą wykonywane siłami własnymi, generalny wykonawca podaje w oświadczeniu przewidywanego podwykonawcę.

§ 6

1. Potwierdzone przez generalnego (bezpośredniego) wykonawcę uzasadnienia zapotrzebowania inwestorzy bezpośredni przesyłają inwestorom naczelnym w trybie ustalonym dla przesłania projektu planu rozdziału robót (kwestionariuszy zlecenia robót).

2. Inwestorzy naczelnicy obowiązani są do przeprowadzenia analizy i poprawienia uzasadnienia zapotrzebowania w okresie wypełnienia kwestionariuszy zleceń i wniosków inwestycyjnych, w szczególności do uzgodnienia łącznej kwoty nakładów na roboty budowlano-montażowe, planowanych przez inwestorów bezpośrednich z limitem przyznanym mu na te roboty.

3. W oparciu o skorygowane obliczenia uzasadnień zapotrzebowania otrzymanych od podległych inwestorów bezpośrednich inwestorzy naczelnicy sporządzają zestawienia zbiorcze wg wzoru ZZ-1 stanowiącego załącznik nr 23 do niniejszej instrukcji.

4. Zestawienia zbiorcze powinny być opracowane oddzielnie dla materiałów określonych:

1) w § 3 ust. 1 pkt 1, 2, 3, 4, 5, 6, 11 i 12

2) w § 3 ust. 1 pkt 7, 8, 9, 10, 16

3) w § 3 ust. 1 pkt 13, 14 i 15

4) w § 3 ust. 1 pkt 17.

5. Inwestorzy naczelnicy, udzielając w imieniu podległych inwestorów zleceń wstępnych generalnym (bezpośrednim) wykonawcom za pośrednictwem ich jednostek nadrzędnych, przesyłają wraz z kwestionariuszami zleceń odpowiednie wycinki zestawień ZZ-1.

6. Przy przedkładaniu inwestorowi centralnemu zbiorczego projektu rozdziału robót inwestorzy naczelnicy przedstawiają zestawienia ZZ-1, załączając uzasadnienia zapotrzebowania.

§ 7

1. Inwestorzy centralni po sprawdzeniu i ewentualnym skorygowaniu zestawień otrzymanych od inwestorów naczelnych sporządzają zestawienia zbiorcze wg wzoru ZZ-2, stanowiącego załącznik Nr 24 do niniejszej instrukcji, oddzielnie dla materiałów określonych w § 6 ust. 4.

2. Inwestorzy centralni ustalą w resorcie jednostki odpowiedzialnej za dokonanie analizy potrzeb i sporządzenie zestawień zbiorczych.

Wykonanie tych czynności powinno w zasadzie należeć do departamentu inwestycji.

3. Przy uzgadnianiu zakresu wykonawstwa z resortami nadzorującymi przedsiębiorstwa wykonawcze inwestorzy centralni uzgodnią równocześnie zapotrzebowania materiałowe zgłoszone przez podległych im inwestorów.

§ 8

1. W przypadku wprowadzenia zmian w planowych zadaniach inwestycyjnych lub w projektach rozdziału robót, na którymkolwiek ze szczebli, jednostka wprowadzająca zmianę obowiązana jest dopilnować przeprowadzenia korekty odpowiednich zapotrzebowania materiałowych.

2. Inwestorzy wyższych szczebli obowiązani są zawiadamiać inwestorów podległych o wszelkich zmianach wprowadzonych przez nich do zgłoszonych zapotrzebowania.

§ 9

1. Inwestorzy centralni przesyłają zestawienia zbiorcze ZZ-2 załączając po 1 egzemplarzu zestawień ZZ-1 spo-

rzządzonych przez inwestorów naczelnych oraz uzasadnienia zapotrzebowania inwestorów bezpośrednich, jak następuje:

1) dla materiałów określonych w § 3 ust. 1 pkt 1 do 6 oraz pkt 11 i 12 do PKPG Departament Stali i Wyrobów Metalowych,

2) dla materiałów określonych w § 3 ust. 1 pkt 7 do 10 oraz pkt 16 do PKPG Departament Metali Nieżelaznych i Kabli,

3) dla materiałów określonych w § 3 ust. 1 pkt 13 do 15 oraz 17 do PKPG Departament Materiałów Budowlanych, Drewna i Papieru.

2. Komplet zestawień zbiorczych ZZ-2 wraz z zestawieniami i uzasadnieniami, o których mowa w ust. 1 należy ponadto przedstawić do właściwego dla inwestora departamentu branżowego PKPG.

3. Inwestorzy o charakterze specjalnym przesyłają uzasadnienia zapotrzebowania do PKPG poprzez swoje biura, wydziały i departamenty wojskowe.

R o z d z i a ł I I

Zasady i tryb opracowania zapotrzebowania materiałów żelaznej nawierzchni kolejowej

§ 10

1. Według zasad i trybu ustalonego w niniejszym rozdziale opracowują zapotrzebowania materiałów żelaznej nawierzchni kolejowej przez które rozumie się materiały określone w § 3 ust. 1 pkt 18, na roboty budowlano-montażowe przewidywane do wykonania systemem zleceńowym i gospodarczym inwestorzy bezpośredni oraz jednostki planujące kapitalne remonty z wyjątkiem jednostek nadzorowanych przez Ministerstwo Kolei oraz Ministerstwo Gospodarki Komunalnej w stosunku do materiałów żelaznej nawierzchni kolejowej, używanej na torowiskach tramwajowych.

2. Ministerstwo Kolei opracowuje uzasadnienia zapotrzebowania na wzorach ustalonych przez Państwową Komisję Planowania Gospodarczego.

3. Jednostki nadzorowane przez Ministerstwo Gospodarki Komunalnej opracowują uzasadnienia zapotrzebowania na materiały żelaznej nawierzchni kolejowej, używanej na torowiskach tramwajowych wg wzoru ZK-1a stanowiącego załącznik nr 26 do niniejszej instrukcji i przedkładają je wg trybu ustalonego w § 4 — 8 bezpośrednio do PKPG — Departament Stali i Wyrobów Metalowych.

4. Ilekroć w rozdziale niniejszym używa się określeń inwestor bezpośredni, inwestor naczelný lub inwestor centralny, należy rozumieć, że stosuje się ono odpowiednio do jednostek planujących kapitalne remonty.

§ 11

1. Uzasadnienia zapotrzebowania materiałów żelaznej nawierzchni kolejowej opracowane wg wzoru ZK-1, stanowiącego załącznik nr 25 do niniejszej instrukcji, inwestorzy bezpośredni przedkładają w 3-ch egzemplarzach do właściwej terytorialnie Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych (DOKP) do zaopiniowania.

2. DOKP ustala w zależności od przeznaczenia torów przewidywanej maksymalnej szybkości taboru itp., czy mają być zastosowane materiały nowe, czy pochodzące z wymiany („starożyteczne”), typu ciężkiego, średniego, czy lekkiego i w jakich ilościach oraz jaka ilość torów i rozjazdów (skrzyżowań) powinna być wykonana w roku planowanym, aby umożliwić obsługę obiektu.

3. Po przeanalizowaniu i zaopiniowaniu uzasadnienia zapotrzebowania DOKP, zwraca je w 2-ch egzemplarzach

właściwym bezpośrednim inwestorom, zaś 3-ci egzemplarz przesyła do Ministerstwa Kolei.

4. Obowiązek przedkładania do zaopiniowania przez DOKP uzasadnień zapotrzebowania dotyczy również uzasadnień zapotrzebowania na roboty planowane do wykonania systemem gospodarczym.

§ 12

1. Potwierdzone przez DOKP uzasadnienia zapotrzebowania inwestorzy bezpośredni przedkładają zgodnie z postanowieniami § 6 ust. 1 inwestorom naczelnym.

2. Inwestorzy naczelný po przeprowadzeniu analizy uzasadnienia wg zasad określonych w § 6 ust. 2 sporządzają zestawienie zbiorcze wg wzoru ZZ-1, stanowiącego załącznik nr 23 do niniejszej instrukcji oddzielnie dla systemu gospodarczego i dla systemu zleceńowego wg poszczególnych wykonawców.

3. Przekazanie zestawień wykonawcom oraz inwestorom centralnym odbywa się w sposób ustalony w § 6 ust. 5 i 6.

4. Inwestorzy centralni po sprawdzeniu i skorygowaniu tych zestawień sporządzają zestawienia zbiorcze wg wzoru ZZ-2, stanowiącego załącznik nr 24 do nin. instrukcji oddzielnie dla systemu gospodarczego i zleceńowego.

5. Wykonanie tych czynności powinno w zasadzie należeć do departamentu inwestycji, a w przypadku, gdy nadzór nad opracowaniem kapitalnych remontów należy do innego departamentu, w odpowiednim zakresie do tego departamentu.

6. Koordynacja prac nad zestawieniami zbiorczymi należy do departamentów planowania względnie do departamentów inwestycji w zakresie systemu zleceńowego i centralnego zarządu (departamentu) zaopatrzenia w zakresie systemu gospodarczego.

7. W stosunku do zapotrzebowania dotyczących robót przewidywanych do wykonania systemem zleceńowym obowiązują postanowienia § 7 ust. 3.

§ 13

1. Zestawienia zbiorcze wg wzoru ZZ-2 wraz z zestawieniami ZZ-1 i uzasadnieniami ZK-1 inwestorzy centralni przesyłają:

1 egz. do PKPG Departament Stali i Wyrobów Metalowych,

1 egz. do PKPG Departament Inwestycji,

1 egz. do PKPG właściwy departament branżowy,

1 egz. do Ministerstwa Kolei.

2. Ministerstwo Kolei na podstawie otrzymanych z DOKP uzasadnień zapotrzebowania inwestorów bezpośrednich (wzór ZK-1) oraz zestawień zbiorczych inwestorów centralnych (wzór ZZ-2) opracowuje projekt pokrycia potrzeb na nawierzchnię nową i pochodzącą z wymiany i przedkłada go do PKPG Departament Stali i Wyrobów Metalowych.

§ 14

Opracowane przez inwestorów zapotrzebowania na roboty wykonywane systemem zleceńowym stanowią podstawę do włączenia ich do projektów planów zaopatrzenia resortów nadzorujących przedsiębiorstwa wykonawcze oraz na roboty wykonywane systemem gospodarczym do projektów planów zaopatrzenia inwestorów centralnych.

§ 15

W odniesieniu do inwestorów o charakterze specjalnym obowiązuje sposób przekazywania zapotrzebowania ustalony w § 9 ust. 3.

C Z E Ś C I V ZASADY NORMOWANIA ZAPASÓW

§ 1

1. Przepisy niniejsze określają zasady i tryb opracowania i ustalania norm zapasów materiałów przeznaczonych na cele zaopatrzenia materiałowo-technicznego.

2. Ministrowie i kierownicy urzędów centralnych mogą wydać instrukcje szczegółowe w sprawie normowania zapasów materiałów, w których określą sposób i zakres stosowania niniejszych przepisów w podległych im jednostkach.

§ 2

1. Normowanie zapasów materiałów polega na ustaleniu ekonomicznie słusznych wielkości tych zapasów przy uwzględnieniu warunków zużycia, obrotu oraz zaangażowania środków obrotowych.

2. Faktyczna wielkość zapasu poszczególnego asortymentu materiału jest zmienna; wielkość ta jest najwyższa w okresie po dostawie (zapas maksymalny), a najniższa w okresie przed dostawą (zapas minimalny lub rezer-

wowy). Faktyczny zapas grupy sortymentów jest wielkością tym mniej zmienną, im więcej sortymentów wchodzi w skład tej grupy: dostawy bowiem poszczególnych sortymentów przeważnie nadchodzą w różnych terminach i różnych wielkościach tak, że zapas całej grupy kształtuje się przeciętnie na tym samym poziomie.

Przeciętny poziom kształtowania się zapasu grupy sortymentów materiału nazywa się zapasem średnim.

Średni zapas można wyliczyć także dla pojedynczego sortymentu materiału. Wielkość tego zapasu kształtować się będzie pomiędzy zapasem maksymalnym i zapasem minimalnym.

§ 3

1. Norma zapasu określa prawidłową ilość lub wartość materiałów, które powinny przeciętnie znajdować się w magazynie lub w użytkowaniu. Norma zapasu stanowi sumę prawidłowego zapasu rezerwowego i połowy prawidłowego zapasu bieżącego.

2. Zapas bieżący jest wielkością zmienną: służy on na pokrycie bieżących potrzeb w okresie pomiędzy dwiema kolejnymi dostawami.

3. Zapas rezerwowý jest w zasadzie wielkością stałą, służy on dla zabezpieczenia wykonania zadań planowych w przypadkach nieregularności dostaw, konieczności przygotowania materiału do zużycia itp.

4. Sposób prawidłowego określenia zapasu bieżącego i zapasu rezerwowego podany jest w dalszej części niniejszych przepisów.

§ 4

1. Normy zapasu materiałów mogą mieć zakres przedmiotowy lub podmiotowy.

2. Wśród norm o charakterze przedmiotowym rozróżnia się normy:

- indywidualne
- zbiorcze

- grupowe branżowe
- grupowe rodzajowe
- ogólne

3. Wśród norm o charakterze podmiotowym rozróżnia się normy:

- zakładowe
- gałęziowe
- resortowe.

§ 5.

Norma indywidualna określa prawidłowy, średni zapas pojedynczego sortymentu materiału.

2. Norma zbiorcza określa prawidłowy, średni zapas grupy sortymentów materiału.

3. Norma grupowa branżowa określa prawidłowy, średni zapas wszystkich materiałów jednej branży.

4. Norma grupowa rodzajowa określa prawidłowy, średni zapas wszystkich materiałów ewidencjonowanych w jednej grupie układu rodzajowego RPK.

5. Norma ogólna określa prawidłowy, średni zapas materiałów wszystkich branż.

6. Norma gałęziowa określa prawidłowy, średni zapas materiału lub materiałów we wszystkich przedsiębiorstwach nadzorowanych przez jeden centralny zarząd branżowy.

7. Norma zakładowa określa prawidłowy, średni zapas materiału lub materiałów w przedsiębiorstwie.

8. Norma resortowa określa prawidłowy, średni zapas materiału lub materiałów we wszystkich przedsiębiorstwach nadzorowanych przez ministerstwo.

9. Norma zapasu materiału wyrażona:

1) w jednostkach masy (tony, kg m) — nosi nazwę ilościowej,

2) w jednostkach wartości (zł) — nosi nazwę wartościowej,

3) w jednostkach czasu (dni) — nosi nazwę czasowej lub wskaźnika czasowego normy zapasu.

§ 6

1. Dla materiałów planowanych rzeczowo w projekcie resortowego planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego

projektuje się i ustala normy ilościowe, wskaźniki czasowe norm zapasu oraz normy wartościowe. Dla pozostałych materiałów projektuje się i ustala tylko wskaźniki czasowe norm zapasu oraz normy wartościowe.

2. Centralne zarządy branżowe w porozumieniu z centralnymi zarządami zaopatrzenia wytypują spośród materiałów planowanych rzeczowo w projekcie resortowego planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego ważniejsze materiały, dla których ustalą się w okresie poprzedzającym sporządzanie projektu resortowego planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego resortowe normy ilościowe zapasu.

3. Wytypować należy materiały, które posiadają zasadnicze znaczenie dla wykonania zadań planowych oraz zużywane są w dużych ilościach i w sposób ciągły.

4. Nie należy typować:

1) materiałów zużywanych w dużych ilościach, lecz okresowo (np. w pewnym sezonie: na produkcję sezonową lub na wykonanie określonych remontów),

2) materiałów ewidencjonowanych w następujących grupach układu rodzajowego RPK:

- a) przedmioty nietrwałe,
- b) opakowania,
- c) towary,
- d) odpady.

5. Każdy centralny zarząd branżowy sporządza jedną listę materiałów wytypowanych.

§ 7

1. Centralne zarządy branżowe opracują projekty gałęziowych norm ilościowych zapasu materiałów wytypowanych.

2. Projekt gałęziowej normy ilościowej zapasu każdego materiału wytypowanego określa potrzeby utrzymywania zapasu danego materiału we wszystkich przedsiębiorstwach nadzorowanych przez centralny zarząd branżowy, zużywających dany materiał.

3. Jeżeli centralny zarząd branżowy nie ma możliwości prawidłowego ustalenia projektów gałęziowych norm ilościowych zapasów materiałów wytypowanych, jest on uprawniony zażądać określonych opracowań i wniosków od podległych przedsiębiorstw.

4) Jeżeli w czasie wydawania polecenia, o którym mowa w ust. 3, centralny zarząd branżowy zna wielkość przewidywanego zużycia rocznego albo planu produkcji (innych zadań) na wykonanie którego materiały wytypowane mają być zużyte, powinien podać to do wiadomości zainteresowanych przedsiębiorstw.

§ 8

1. Centralne zarządy branżowe, a w przypadkach określonych w § 7 ust. 3 nadzorowane przez nie przedsiębiorstwa przygotowują dane niezbędne do wypełnienia wzoru PN (projekt norm zapasów materiałów wytypowanych) stanowiącego załącznik nr 27 do niniejszej instrukcji.

2. Prócz danych statystycznych jak: norma zapasu obowiązująca w roku 1954 oraz faktyczne stany zapasów w dniu 1 stycznia 1954 r. i w dniu 31 marca 1954 r., określa się również elementy niezbędne dla ustalenia projektów ilościowych norm zapasów.

3. Jako poszczególne elementy dla ustalenia projektu ilościowej normy zapasu służą:

- 1) wielkość zużycia rocznego (ilościowo),
- 2) wielkość zapasu bieżącego,
- 3) wielkość zapasu rezerwowego.

§ 9

1. Jako zużycie roczne przyjmuje się zużycie podane przez centralny zarząd branżowy (§ 7, ust. 4) a z braku tego zużycia przewidywane przez przedsiębiorstwo w roku 1955. W odrębnej pozycji należy uwzględnić zużycie materiałów produkcji własnej.

2. Przy ustalaniu wielkości przewidywanego zużycia na rok 1955 należy się oprzeć na zużyciu roku bieżącego. Jeżeli zużycie roku bieżącego obejmuje materiały przeznaczone na kapitalne remonty i inwestycje wykonywane sposobem gospodarczym, a w roku 1955 nie przewiduje się wcale lub przewiduje się tylko jednorazowe roboty w zakresie kapitalnych remontów lub inwestycji wykonywanych

sposobem gospodarczym, należy je pomniejszyć o ilość materiałów przeznaczonych na te cele.

§ 10

1. Wielkość zapasu bieżącego zależy od tzw. ekonomicznej wielkości partii dostawy.

Jaką ekonomiczną wielkość partii dostawy przyjmuje się najbardziej gospodarczo uzasadnioną wielkość jednej dostawy, która na jej podstawie uzależniona jest od wielkości i warunków zużycia, warunków obrotu, właściwości materiałów i prawidłowego wykorzystania środków transportu przy zachowaniu zasady systematycznego przyspieszenia obiegu środków obrotowych.

2. Jako wielkość partii dostawy przyjmuje się taką ładowność środka transportu, jakim zwykle przewozi się dany materiał (barka wodna, cysterna, zestaw wagonów lub wagon kolejowy, samochód ciężarowy).

Jeśli materiał sprowadza się w przesyłkach drobnicowych, wtedy o wielkości partii dostawy decyduje typowe opakowanie (beczka, skrzynia, opakowanie firmowe producenta). O wyborze odpowiedniego środka transportu decyduje lokalizacja przedsiębiorstwa oraz wielkość zużycia danego materiału. Jeśli przedsiębiorstwo położone jest w pobliżu źródła zaopatrzenia, wówczas odbiera materiał taborem samochodowym, kolejką linową lub wąskotorową, jako partię dostawy należy więc przyjąć ładowność samochodu ciężarowego, kolejki linowej lub wąskotorowej.

Jeśli przedsiębiorstwo korzysta z przesyłek wagonowych, wówczas jako partię dostawy przyjmuje się ładowność przynajmniej 1 wagonu. Jeśli od jednego dostawcy sprowadza się w jednej dostawie wagonowej kilka sortymentów materiałów, to jako ekonomicznej partii dostawy poszczególnego sortymentu materiału nie można przyjąć dostawy wagonowej, lecz tylko odpowiednią część przesyłki wagonowej.

3. Przy ustaleniu wielkości partii dostawy należy zawsze jednak pamiętać o tym, żeby to była partia jak najbardziej ekonomiczna tzn. jeśli np. zamiast jednej przesyłki trzywagonowej dostarczanej raz w miesiącu, istnieje możliwość zaplanowania i zrealizowania trzech przesyłek jednowagonowych w odstępach 10-dniowych, należy przyjąć jako partię dostawy ładowność jednego wagonu kolejowego.

4. W pewnych przypadkach — przy ustaleniu wielkości partii dostawy należy uwzględnić okoliczności wpływające na konieczność podwyższenia względnie obniżenia tej partii w stosunku do danych wyliczonych wg wyżej podanych zasad.

5. Na obniżenie wielkości gospodarczo uzasadnionej partii dostawy wpłynę przede wszystkim:

a) ograniczona pojemność magazynu; jeśli najbardziej ekonomiczną partią dostawy jest zestaw pięciu cystern dostarczanych raz w tygodniu, lecz pojemność zbiornika równa się pojemności ca 3 cystern, wówczas partia dostawy nie może być większa niż pojemność 2 cystern, ponieważ zawartość jednej cysterny lub odpowiedniej części jednej cysterny stanowiłby zapas rezerwowy.

b) technologiczne właściwości materiału; jeśli najbardziej ekonomiczną partią dostawy danego materiału jest jeden wagon dostarczany co dwa miesiące, lecz materiał — z uwagi na jego właściwości (psucie się) — nie może być przechowywany dłużej niż miesiąc, wówczas partia dostawy nie może stanowić przesyłki pełnowagonowej, lecz odpowiednią przesyłką drobnicową.

c) szczególne, przejściowe trudności w zakresie zaopatrzenia w dany materiał. Jeśli najbardziej ekonomiczną partią dostawy danego materiału jest przesyłka pełnowagonowa, lecz na danym etapie istnieją jeszcze pewne trudności w zakresie dostatecznego zaopatrzenia się w dany materiał lub w opakowanie do danego materiału (np. niektóre metale nieżelazne, kable, butle do tlenu i acetyleny), wówczas planowana partia dostawy musi odpowiadać realnym możliwościom zaopatrzenia i zgromadzenia zapasu.

6. Na podwyższenie wielkości gospodarczo uzasadnionej partii dostawy wpłynę przede wszystkim warunki produkcji danego materiału. Przykładowo, jeśli huta walcuje dany materiał tylko co pół roku, to wówczas — choćby ekonomiczną partią dostawy była niższa należy ją przyjąć w wielkości półrocznego zużycia. Prócz wyżej wymienionych okoliczności mogą się zdarzyć w przedsiębiorstwie

inne jeszcze, które należy uwzględnić, aby ustalić prawidłową partię dostawy.

§ 11

1. Zapas rezerwowy służy do zabezpieczenia rytmicznego wykonywania zadań planowych:

a) w przypadkach nieregularności dostaw,
b) na okres niezbędny dla przygotowania dostarczonych materiałów do produkcji lub eksploatacji.

2. Zapas rezerwowy ustala się szacunkowo. Należy tu uwzględnić zaobserwowane w praktyce odchylenia od ustalonych terminów dostaw i przyczyny ich powstawania (jak np. ograniczona przepustowość odcinka linii kolejowej, dostawy z importu itd.) oraz czasokres potrzebny dla przeprowadzenia interwencji w celu spowodowania dostawy. W przypadku, jeśli zapas rezerwowy służy wyłącznie do zabezpieczenia rytmicznego wykonywania zadań planowych w wypadkach nieregularności dostaw, wówczas jego wielkość może być co najwyżej równa wielkości ustalonej ekonomicznej partii dostawy, chyba, że uzasadniają to szczególne względy natury technologicznej lub gospodarczej.

3. Ustaloną w sposób podany w ust. poprzedzających wielkość zapasu rezerwowego należy powiększyć w tych wszystkich przypadkach, gdy włączenie materiału do produkcji lub eksploatacji musi być poprzedzone:

a) odbiorem technicznym,
b) sezonowaniem,
c) pocięciem lub dokonaniem innych czynności natury technicznej, o ile dokonuje się ich w magazynie.

§ 12

1. Po ustaleniu wielkości:

a) rocznego zużycia,
b) zapasu bieżącego,
c) zapasu rezerwowego,
należy wyliczyć na wzorze PN dla każdego z materiałów wytypowanych z osobną ilościową normy zapasów.

2. Wzór PN sporządza się w 4 jednobrzmiących egzemplarzach.

3. Do każdego wzoru PN dołącza się jeden egzemplarz uzasadnienia opisowego.

4. Wzór PN oraz uzasadnienia opisowe podpisują kierownik służby zaopatrzenia, kierownik służby techniczno-produkcyjnej oraz dyrektor (kierownik) centralnego zarządu branżowego (przedsiębiorstwa).

W uzasadnieniu opisowym o którym mowa w ust. 3 wymienia się w odniesieniu do każdego materiału z osobną powody, które zadecydowały o ustaleniu wielkości:

a) zapasu bieżącego
b) zapasu rezerwowego.

§ 13

1. Jeśli centralny zarząd branżowy zażądał od nadzorowanych przedsiębiorstw opracowania wzoru PN (§ 7 ust. 3), przed sporządzeniem zbiorczego wzoru PN powinien przeprowadzić analizę tych opracowań.

2. Analiza, o której mowa w ust. 1 pkt. 1 polega na sprawdzeniu, czy opracowania w przedsiębiorstwach zostały wykonane zgodnie z przepisami §§ 8—12, a w szczególności, czy zostały prawidłowo określone wielkości zużycia rocznego, ekonomicznej partii dostawy i zapasu rezerwowego oraz czy bezbłędnie wyliczono normy zapasu.

3. Jeśli centralny zarząd branżowy sporządza zbiorczy wzór PN na podstawie danych liczbowych otrzymanych tylko od niektórych przedsiębiorstw powinien dane te powiększyć o ustalone szacunkowo ilości (kol. 6 do 10 wzoru) dla pozostałych przedsiębiorstw. Ogólne sumy należy wpisać w jednej pozycji wzoru zbiorczego PN.

4. Jeśli centralny zarząd branżowy zażądał opracowań od wszystkich nadzorowanych przedsiębiorstw, wówczas do właściwych kolumn zbiorczego wzoru PN wpisuje sumy skorygowanych opracowań tych przedsiębiorstw.

§ 14

1. Zbiorczy wzór PN wraz z wzorami PN opracowanymi przez przedsiębiorstwa centralny zarząd branżowy przesyła do centralnego zarządu zaopatrzenia.

2. Centralny zarząd zaopatrzenia analizuje zbiorcze wzory PN i koryguje odpowiednie nie dość uzasadnione opracowania przedsiębiorstw na wzorach PN.

3. Po ukończeniu analizy i korekty o których mowa w ust. 2, centralny zarząd zaopatrzenia opracowuje wzór PNR stanowiący załącznik Nr. 2.

§ 15

1. We wzorze PNR centralny zarząd zaopatrzenia zamieszcza w odniesieniu do każdego materiału wytypowanego w jednej pozycji odpowiednie sumy z opracowanych przez centralne zarządy branżowe i skorygowanych wzorów zbiorczych PN. W dodatkowej pozycji — w odniesieniu do tego samego materiału — centralny zarząd zaopatrzenia podaje szacunkowe dane liczbowe dla tych centralnych zarządów branżowych, w których dany materiał jest zużywany, lecz nie został wytypowany. Wskaźnik czasowy (kol. 7) wylicza się mnożąc wielkość kol. 8 przez 360, a otrzymany iloczyn dzieląc przez wielkość kol. 6.

2. Wypełniony wzór PNR wraz ze wzorami zbiorczymi PN centralny zarząd zaopatrzenia przedkłada PKPG.

§ 16

1. Ustalone przez PKPG resortowe ilościowe normy zapasu materiałów wytypowanych centralne zarządy zaopatrzenia rozdzielają pomiędzy centralne zarządy branżowe.

2. Ustalone resortowe ilościowe normy zapasu materiałów wytypowanych mogą ulec zmianie w okresie sporządzania projektu planu zaopatrzenia tylko w przypadkach większych zmian w planowanym zużyciu.

§ 17

W projekcie planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego ministerstwa opracowują resortowe wskaźniki czasowe norm zapasu wszystkich materiałów planowanych rzeczowo. Dla materiałów planowanych tylko wartościowo ministerstwa opracowują projekty resortowych branżowych wskaźników czasowych norm zapasu.

§ 18

1. Jeśli materiał planowany rzeczowo należy do materiałów wytypowanych, wskaźnik czasowy norm zapasu wylicza się na podstawie zatwierdzonej już normy ilościowej zapasu (§ 16).

2. Wyliczenia dokonuje się w ten sposób, że zatwierdzoną ilościową normę zapasu mnoży się przez 90, a otrzymany iloczyn dzieli się przez planowane zużycie materiałów z dostaw zewnętrznych w IV kwartale 1955 r.

3. W celu umożliwienia prawidłowego wykonania przepisu ust. 2, należy w tych wszystkich przypadkach, gdy dany materiał pochodzi równocześnie z dostaw zewnętrznych i z dostaw własnych, planowane zużycia w IV kwartale 1955 r. podać w projekcie planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego w ułamku, którego licznik wyrazi wartość zużycia materiałów z dostaw zewnętrznych, a mianownik — z dostaw własnych.

4. Materiały wytypowane oznacza się w projekcie planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego literą A. Pozostałe materiały planowane rzeczowo oznacza się literą B.

§ 19

1. Jeśli materiał planowany rzeczowo w projekcie planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego nie należy do materiałów wytypowanych, ministerstwo projektuje na taki materiał wskaźnik czasowy normy zapasu.

2. Wskaźniki, o których mowa w ust. 1 projektuje się szacunkowo, wykorzystując doświadczenia lat ubiegłych. Projektowane wskaźniki powinny być w zasadzie niższe od wskaźników obowiązujących w roku 1954. Konieczność ich podwyższenia musi być uzasadniona.

3. Ustalony projekt wskaźnika czasowego normy zapasu (ust. 1) służy dla wyliczenia ilościowej normy zapasu. Wyliczenia dokonuje się w ten sposób, że mnoży się wielkość planowanego zużycia w IV kwartale 1955 r. z dostaw zewnętrznych przez projekt wskaźnika czasowego, a iloczyn dzieli się przez 90.

§ 20

1. Projekty branżowych wskaźników czasowych norm zapasu materiałów planowanych tylko wartościowo w pro-

jekcie planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego opracowuje się metodą szacunkową.

Zaprojektowane wskaźniki powinny być w zasadzie niższe od wskaźników obowiązujących w roku 1954.

2. Na materiały o których mowa w ust. 1 wylicza się tylko normy wartościowe.

§ 21

1. Równocześnie z projektem planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego ministerstwa wypełniają wzór PU stanowiący załącznik Nr 29, do niniejszej instrukcji oddzielnie dla:

- a) przedmiotów nietrwałych w użytkowaniu,
- b) opakowań wypożyczanych w użytkowaniu.

2. Ministerstwa uprawnione są zażądać opracowania całego zestawienia według wzoru PU lub niektórych jego danych od nadzorujących przedsiębiorstw.

§ 22

1. Część pierwsza wzoru PU zawiera dane statystyczno-porównawcze.

2. W części II wzoru PU należy planować przeciętny okres użytkowania najważniejszych grup przedmiotów nietrwałych względnie opakowań wypożyczanych. Należy tu się posługiwać w miarę możliwości normami obowiązującymi w tym zakresie:

3. Część III wzoru PU służy do planowania normy wartościowej oraz ruchu zapasów przedmiotów nietrwałych w użytkowaniu względnie opakowań wypożyczanych w użytkowaniu.

W poz. 1 wpisuje się odpowiednią wartość rubr. 4, kolumna ostatnia, część I. Wartość poz. 3 należy planować. Wartość poz. 4 wylicza się mnożąc wartość zużycia rocznego (poz. 3) przez wskaźnik czasowy (część II), a otrzymany iloczyn dzieląc przez 360. Wartość poz. 2 otrzymuje się z następującego wyliczenia: poz. 2 — poz. 3 + poz. 4 — poz. 1.

§ 23

1. Po opracowaniu projektu planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego oraz opracowaniu wzorów PU dla przedmiotów nietrwałych w użytkowaniu oraz opakowań wypożyczanych w użytkowaniu, ministerstwa sporządzają wzór MU stanowiący załącznik Nr 30 do niniejszej instrukcji.

2. Wzór MU służy do planowania normatywu materiałowego dla całego resortu.

§ 24

1. Wzór MU sporządza się w układzie branżowym, w wyrazie wartościowym.

2. W każdej branży wymienia się w oddzielnej pozycji wartość materiałów planowanych rzeczowo zgodnie z projektem planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego oraz wartość innych materiałów planowanych tylko wartościowo.

Wartość materiałów wylicza się na podstawie ceny nabycia bez innych kosztów. Normatyw materiałów planowanych tylko wartościowo wylicza się na podstawie zaprojektowanego wskaźnika czasowego (§ 20).

3. Po podsumowaniu branż wymienia się wartość:

- a) planowanych kosztów zakupu,
- b) przedmiotów nietrwałych w użytkowaniu,
- c) opakowań wypożyczanych w użytkowaniu.

4. Do wyliczenia normatywu środków obrotowych na koszty zakupu przyjmuje się 1/4 wartości planowanych kosztów zakupu materiałów w roku 1955 oraz wskaźnik czasowy wszystkich branż materiałowych ogółem.

5. Do pozycji przedmiotów nietrwałych w użytkowaniu oraz opakowań wypożyczanych w użytkowaniu wpisuje się odpowiednie dane ze wzorów PU.

6. Jeśli nie ma możliwości podania danych statystycznych co do poszczególnych branż (kol. 7 i 8), podaje się je tylko w pozycji „ogółem branże”.

7. W ogólnym normatywie zatwierdzonym na rok 1955 wyodrębniona będzie część materiałowa określająca wartość normatywu wszystkich materiałów planowanych rzeczowo i wartościowo w projekcie planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego (ust. 2).

Wzory PU oraz MU przysyłają ministerstwa do PKPG łącznie z projektem planu zaopatrzenia techniczno-materiałowego.

§ 26

1. Przyjęcie wzorów PU i MU wraz z projektami re-sortowych planów zaopatrzenia materiałowo-technicznego w części dotyczącej norm zapasów odbywać się będzie w PKPG komisyjnie i protokolarnie.

2. W skład komisji o której mowa w ust. 1 wejdą przedstawiciele:

- 1) Departamentu Bilansów Materiałowych PKPG,
 - 2) Właściwego branżowego departamentu zaopatrzenia PKPG,
 - 3) Departamentu Planowania Finansowego PKPG,
 - 4) Ministerstwa Finansów,
 - 5) Właściwego banku finansującego.
3. Protokół przyjęcia podpisują członkowie Komisji oraz przedstawiciel ministerstwa przedkładającego opracowania o których mowa w ust. 1.
4. Komisji przewodniczy przedstawiciel Departamentu Bilansów Materiałowych PKPG.
5. Decyzje Komisji zapadają zwykłą większością głosów. Zdania przeciwne członków Komisji lub przedstawiciela ministerstwa powinny być umieszczane w protokole.

§ 27

Normy ilościowe i normatywy obowiązują po zatwierdzeniu Narodowego Planu Gospodarczego (NPG).

1. Po ustaleniu NPG ministerstwa ustalają dla podległych przedsiębiorstw obowiązujące ich normy zapasów materiałów oraz normatywy w terminach i w sposób przewidziany dla przekazania kompleksowych zadań planowanych wynikających z NPG.

2. Ministerstwa rozdzielają zatwierdzone normy ilościowe i normatywy w ten sposób, by zaspokoić potrzeby podległych przedsiębiorstw, oraz nie przekroczyć norm i normatywów zatwierdzonych dla ministerstwa.

§ 29

1. Przedsiębiorstwa mają obowiązek wnieść przyznane im normy ilościowe do kart ewidencji materiałowej.

2. W przypadkach, kiedy norma ilościowa określa zapas kilku sortymentów materiałów przedsiębiorstwo powinno:

1) utworzyć w magazynie zbiorczą kartę ewidencji magazynowej dla wszystkich sortymentów materiałów, dla których została ustalona ilościowa norma zapasu albo,

2) podzielić normę zapasu, ustalając w jej ramach ilościowe normy zapasu na poszczególne sortymenty materiałów.

3. Zatwierdzone normatywy przedsiębiorstwa rozdziela ją na grupy układu rozdajowego.

1. Przedsiębiorstwa mają obowiązek przestrzegania przyznanych im norm ilościowych i normatywów.

2. Ministerstwa mają obowiązek kontrolowania wykonywania przepisu ustalania przez podległe im przedsiębiorstwa.

C Z Ę Ś C · V

ZASADY NORMOWANIA ZUŻYCIA

§ 1

Pojęcia ogólne

1. Normowanie zużycia materiałów polega na ustaleniu i kontroli planowych zadań w zakresie właściwego i oszczędnego zużycia materiałów na jednostkę produkcji, lub na jednostkę innych zadań planowych wykonywanych w określonych warunkach.

2. Normy nie mają charakteru stałego, lecz zmieniają się wraz z systemem usprawnień warunków zużycia.

3. Norma zużycia określa górną granicę wydatkowania materiału, potrzebnego do wykonania jednostki produkcji (wyrobu, produktu), wytworzenia jednostki energii lub wykonania jednostki pracy w określonych warunkach produkcyjnych, celem normowania zużycia materiałów jest ekonomiczne życie materiałów.

4. Przy normowaniu zużycia materiałów, jak wynika z definicji w § 1 pkt 1, występują 3 czynniki:

- a) materiał,
- b) cel zużycia,
- c) warunki zużycia,

5. W zasadzie normowania zużycia materiałów odnosić się powinno do znormalizowanych materiałów, znormalizowanych celów zużycia (wyroby, produkty itp.) oraz znormalizowanych warunków zużycia (procesy produkcyjne i technologiczne).

6. Do czasu opracowania norm przedmiotowych oprócz się należy przy obliczaniu norm zużycia materiałów na ustalonych i zatwierdzonych do stosowania warunkach technicznych, przepisach, instrukcjach, kartach technologicznych itp. pod tym jednak warunkiem, że dokumenty zastępcze będą określały elementy potrzebne do prac nad normowaniem zużycia materiałów w sposób dostatecznie dokładny i jednoznaczny.

7. Ilość materiału, określona przez normę zużycia, jest to całkowita, pełna ilość materiału, która ma być dostarczona do miejsca zużycia.

8. Wydajność materiału jest to stopień jego użytecznego wykorzystania.

Wydajność (nazywaną również uzyskiem) określa się w ułamkach dziesiętnych lub procentach.

Wydajność (uzysk) materiału odnosi się do materiału wyjściowego.

Wydajność (uzysk) materiału określa się jako stosunek zużycia teoretycznego do zużycia pełnego (normy zużycia).

$$\text{Wydajność (uzysk)} = \frac{\text{zużycie teoretyczne}}{\text{zużycie pełne}}$$

lub

$$\text{Wydajność (uzysk)} = \frac{\text{zużycie teoretyczne}}{\text{zużycie pełne}} \times 100 \text{ (w \% \%)}$$

Wydajność (uzysk) materiału nie określa ilości materiału i nie może być przyjmowana jako norma zużycia, która w myśl założeń ujmuje ilość zużywanego materiału w określonej jednostce miary. W niektórych przypadkach wydajność (uzysk) materiału może być ustalona i zatwierdzona zamiast normy zużycia. Przypadki takie występują, jeśli jednostką odniesienia jest wyrób lub produkt, wytwarzany drogą przetworzenia materiału (surowca) wyjściowego, który jest lub może być niejednorodny pod względem zawartości, składnika, wchodzącego w wyrób lub produkt. Przypadki takie występują najczęściej w procesach przeróbki chemicznej oraz niekiedy w procesach obróbki mechanicznej (np. tarcica).

9) Ustalone i zatwierdzone normy zużycia mają wiążący, dyrektywny charakter i nie mogą być przekroczone.

§ 2

Materiał

1. Materiałem w rozumieniu niniejszej instrukcji jest każde ciało fizyczne w stanie stałym, ciekłym i gazowym, (jak również energia elektryczna) zużywane w przemyśle do wykonania wyrobu (lub produktu), wytworzenia energii, wykonania pracy, przeprowadzenia procesów technologicznych oraz wszelkich czynności związanych z organizacją i prowadzeniem produkcji przemysłowej.

2. Ze względu na przeznaczenie, materiały używane w przemyśle dzielą się na dwie zasadnicze grupy:

- a) podstawowe
- b) pomocnicze,

3. Podział materiałów na podstawowe i pomocnicze będzie przedstawiał się różnie w poszczególnych gałęziach przemysłu; jeden i ten sam materiał może być zaliczony do materiałów podstawowych w jednej gałęzi przemysłu, a do materiałów pomocniczych — w innych.

4. Materiał występujący w normie zużycia (tzw. materiał wyjściowy) powinien być dokładnie i jednoznacznie określony.

9. Ustalone i zatwierdzone normy zużycia mają wiążący wstępnej fazy produkcji. Podczas procesów technolo-

gicznych materiał występujący w normie może ulec daleko idącym przeobrażeniom, nadającym mu żądane własności, kształt itp.

6. Ilość materiału w normie określić należy jednostkami miary, ciężaru, (długości, powierzchni i objętości), zatwierdzonymi do stosowania w gospodarce narodowej. Inne miary ilości jak np. sztuki itp. można stosować tylko w wyjątkowych, uzasadnionych przypadkach.

Ilość produktu może być określona w stosunku procentowym do materiału jako uzysk.

7. Materiał w normie zużycia może być określony, zależnie od potrzeb i celów jakim norma ma służyć, w jeden z niżej podanych sposobów:

a) szczegółowo z podaniem wszystkich cech materiału, (np. stal węglowa konstrukcyjna 045, walcowana, znormalizowana, w prętach o przekroju 40 mm, o długości pręta 3,5 m wg. PN),

b) mniej szczegółowo z podaniem cech materiału, w ujęciu grupowym — pod względem rodzaju, gatunku, sortymentu itp. (np. stal węglowa konstrukcyjna, walcowana, w różnym sortymencie jakościowym, postaciowym i wymiarowym),

c) jako zestawienie różnych materiałów, określonych mniej lub więcej szczegółowo, zużywanych na jednostkę produktu (np. surowca na 1 tonę surowki wielkopieczowej o określonym gatunku).

§ 3

Straty i odpady materiałowe

1. Rozróżnia się w zużyciu materiałów:

- a) straty,
- b) odpady.

2. Straty są to ubytki materiałowe, powstające w procesie produkcji i zaopatrzenia materiałowego, które nie dają się odzyskać ani zużytkować. Do strat zalicza się tego rodzaju ubytki jak odparowanie, rozkurz, utlenienie itp.

3. Odpady są to pozostałości materiału, powstałe w fazie procesów produkcyjnych, w fazie zaopatrzenia i przygotowania materiału do produkcji, które mogą być wykorzystane. Odpady określa się jako wtórne surowce przemysłowe.

4. Do odpadów zalicza się również te pozostałości materiałowe, które powstają przy przeróbce materiału — surowca (np. w przemyśle chemicznym itp.) i które przedstawiają odmienny, pod względem właściwości, materiał, niż surowiec przerobiony.

5. Rozróżnia się ponadto:

- a) straty i odpady produkcyjne,
- b) straty i odpady pozaprodukcyjne.

ad a) do strat i odpadów produkcyjnych zalicza się te straty i odpady, które powstają podczas procesów produkcyjnych tj. kiedy materiał znajduje się w fazie produkcyjnej (od chwili wydania go z magazynu zaopatrzenia).

ad b) Do strat i odpadów pozaprodukcyjnych zalicza się te straty i odpady, które powstają poza fazą produkcji tj. w czasie transportu, przechowywania, oraz przygotowywania materiałów do produkcji, jeśli przygotowanie odbywa się poza fazą produkcji.

6. Zmniejszenie strat i odpadów prowadzi do poprawy i udoskonalenia norm zużycia. Zmniejszenie strat i odpadów materiałowych osiąga się przez idące daleko ich różnicowanie, dokładną analizę przyczyn ich powstawania oraz przez usunięcie tych przyczyn.

7. Straty i odpady produkcyjne oblicza się najczęściej w odniesieniu (procentowym) do założenia materiału wyjściowego.

8. Do zużycia produkcyjnego nie należy wliczać tych odpadów, które wracają do danego procesu produkcyjnego.

9. Jeżeli odpady produkcyjne są wykorzystywane w danym zakładzie produkcyjnym lecz w innych procesach technologicznych i na wykonanie innych wyrobów (produktów) nie objętych obliczoną normą zużycia, to odpady takie powinny być w obliczeniach zużycia produkcyjnego uwzględnione w normie podobnie jak i inne odpady, nie wracające do procesu produkcyjnego.

10. W zużyciu produkcyjnym nie uwzględnia się strat i odpadów, powodowanych wadliwościami wykonania dostarczonego materiału.

11. O ile właściwości danego materiału powodują powstawanie uzasadnionych technicznie strat lecz nie wynikających z warunków procesu technologicznego, to straty takie należy uwzględnić przy obliczaniu zużycia produkcyjnego (np. wadliwości tkaniny dopuszczone normą przedmiotową, ujemne dla produkcji wadliwości drewna, dopuszczone normą przedmiotową itp.). Nie należy tych strat utożsamiać ze stratami, powstającymi w fazie zaopatrzenia np. przy transporcie i przechowywaniu materiału.

§ 4

Cele zużycia

1. Cel zużycia materiału określony w normie zużycia nazywa się odniesieniem lub jednostką odniesienia.

2. Jednostką odniesienia może być:

a) Wyrób jednoczęściowy (detal, część) lub wieloczęściowy (złożony).

Pod pojęciem wyrobu należy rozumieć przedmiot, występujący indywidualnie o określonym kształcie i stałych niezmiennych wymiarach.

b) Produkt.

Pod pojęciem produktu należy rozumieć ciała fizyczne, o nieokreślonym kształcie i wymiarach jak: ciała stałe w stanie sypkim, ciecze, gazy (w ciałach stałych w stanie sypkim powinny być określone w miarę potrzeby kształt i wymiary poszczególnych cząstek).

c) Jednostka energii (mechanicznej, elektrycznej, ciepłej).

d) Jednostka pracy (maszyny, agregaty, urządzenia produkcyjne w jednostce czasu, urządzenia transportowe w jednostkach ciężaru na jednostkę drogi).

3. Jednostka odniesienia w normie zużycia może być określona, zależnie od potrzeb i celu jakim norma ma służyć, w jeden z niżej podanych sposobów:

a) wyrób jednoczęściowy (detal, część), indywidualnie i szczegółowo (np. śruba łączna M20 z główką sześciokątną, o długości 80 mm wg rysunku Nr...) lub w pewnym określonym sortymencie (np. komplet wiertel spiralnych do stali).

b) wyrób złożony (wieloczęściowy): indywidualnie i szczegółowo (np. łożysko toczne określonego typu, parowóz określonego typu) lub w pewnym określonym sortymencie (np. silniki elektryczne jednego typu o różnej mocy).

§ 5

Warunki zużycia

1. Warunki zużycia materiałów określone są zabiegami technologicznymi jakim zostanie poddany materiał.

2. Procesem technologicznym nazywa się cykl zabiegów, po których materiał nabiera żądanych cech użytkowych.

3. Procesem produkcyjnym nazywa się proces technologiczny, przebiegający w określonych warunkach produkcyjnych zależnie od stanu maszyn i urządzeń, od sprawności organizacji produkcji, od poziomu kwalifikacji wykonawców itp.

4. Procesy technologiczne, względnie produkcyjne, warunkują w większym lub mniejszym stopniu wielkość zużycia materiałów.

5. W normie zużycia materiałów powinny być określone procesy względnie zabiegi technologiczne oraz ew. warunki produkcyjne jeśli wpływają one na wielkość zużycia materiałów.

§ 6

Metody opracowania norm zużycia

1. Rozróżnia się trzy zasadnicze metody obliczania norm zużycia materiałów:

- a) metoda techniczna,
- b) metoda statystyczna,
- c) metoda statystyczno-techniczna.

2. W metodzie technicznej rozróżnia się następujące sposoby obliczania:

- a) sposób analityczno-obliczeniowy,
- b) sposób doświadczalno-laboratoryjny,
- c) sposób doświadczalno-produkcyjny.

3. Sposób analityczno-obliczeniowy polega na teoretycznym obliczeniu potrzebnej ilości materiału wyjściowego na jednostkę odniesienia na podstawie rysunków, wzorów itp. w określonych warunkach zużycia (procesach technologicznych) i warunkach produkcyjnych. Normy obliczone sposobem analityczno-obliczeniowym sprawdzane są w rzeczywistych warunkach produkcyjnych. W wypadku stwierdzonych różnic należy wprowadzić uzasadnione poprawki.

4. Zaleca się stosowanie sposobu analityczno-obliczeniowego w tych wszystkich przypadkach w których okaże się to możliwe i wskazane z uwagi na wartość materiału (materiały kosztowne, trudno dostępne, importowane). Różnice między ilościami materiału, określonymi normą, obliczoną wg przesłanek teoretycznych a wynikami prób produkcyjnych należy przeanalizować celem usprawnienia procesów produkcyjnych, bądź skorygowania założeń teoretycznych.

5. Sposób doświadczalno-laboratoryjny polega na doświadczalnym określeniu potrzebnej ilości materiału wyjściowego na jednostkę odniesienia, względnie na doświadczalnym określeniu wielkości strat i odpadów przy danym materiale wyjściowym i jednostce odniesienia, przy czym doświadczenia są przeprowadzone w warunkach laboratoryjnych lub w warunkach półtechnicznych.

6. Warunki przeprowadzania doświadczeń powinny w jak największym stopniu odpowiadać istniejącym w danym okresie możliwościom technicznym zakładu produkcyjnego.

7. Doświadczenia należy przeprowadzać komisyjnie, wynik doświadczeń ujmować w formie protokołu. Normy, obliczone sposobem doświadczalno-laboratoryjnym, sprawdzane są w rzeczywistych warunkach produkcyjnych. W wypadku stwierdzonych różnic należy wprowadzać uzasadnione poprawki.

8. Sposób doświadczalno-produkcyjny polega na doświadczalnym określeniu potrzebnej ilości materiału (względnie określeniu wielkości strat i odpadów przy danym materiale wyjściowym) na jednostkę odniesienia w rzeczywistych warunkach produkcyjnych.

Przeprowadzenie doświadczeń przy tym sposobie obliczania normy zużycia materiałów powinno odbywać się w typowych dla danego zakładu produkcyjnego warunkach produkcyjnych, bez uwzględnienia chwilowych braków oraz usterek natury technicznej i organizacyjnej.

9. Doświadczenia należy przeprowadzać komisyjnie, a wyniki doświadczeń ujmować w formie protokołu. Zaleca się stosowanie sposobu doświadczalno-produkcyjnego przede wszystkim w celu sprawdzenia w rzeczywistych warunkach produkcyjnych norm zużycia, obliczonych wg sposobów analityczno-obliczeniowego i doświadczalno-laboratoryjnego.

10. Dopuszcza się stosowanie sposobu doświadczalno-produkcyjnego do obliczenia norm zużycia materiałów tylko w tym przypadku, jeśli na wynik doświadczeń, przeprowadzonych w rzeczywistych warunkach produkcyjnych może mieć wpływ szereg czynników o charakterze subiektywnym (np. stopień opanowania procesów technologicznych, stopień sprawności organizacji i produkcji itp.).

11. W warunkach masowej i wielkoseryjnej produkcji faktyczne zużycie niektórych materiałów (szczególnie materiałów pomocniczych) może okazać się, z uwagi na ciągłość procesów produkcyjnych, mniejsze niż w normie zużycia, obliczonej wg sposobu doświadczalno-laboratoryjnego. W tych przypadkach do normy zużycia należy wprowadzić odpowiednią poprawkę.

12. Metoda statystyczna polega na obliczaniu normy zużycia na podstawie rzeczywistego zużycia materiału na jednostkę odniesienia wg danych statystycznych sprawozdawczości materiałowej, określających rozchód materiału na jednostkę odniesienia przez dostatecznie długi okres czasu.

13. Metoda statystyczna może być stosowana przy produkcji pojedynczej oraz w tych przypadkach, kiedy do zastosowania metody technicznej brak jest odpowiednich dokładnych danych technicznych, jak np. w przypadkach normowania zużycia materiałów pomocniczych, zużywanych przy eksploatacji maszyn i urządzeń produkcyjnych. Metoda statystyczna pozwala w zasadzie tylko na ogólne

obliczenie ilości zużytego materiału lecz nie pozwala na określenie wielkości strat i odpadków materiałowych oraz przyczyn ich powstawania, z tego więc powodu stosowanie metody statystycznej jest nie wskazane.

Rodzaje norm

14. Rozróżnia się trzy zasadnicze rodzaje norm zużycia materiałów:

- a) techniczna tj. obliczona metodą techniczną,
- b) statystyczna tj. obliczona metodą statystyczną,
- c) techniczno-statystyczna (półtechniczna)

15. Rozróżnia się trzy zasadnicze odmiany norm zużycia materiałów:

- a) indywidualna norma zużycia (techniczna lub statystyczna),
- b) grupowa norma zużycia (techniczna lub statystyczna),
- c) wsadowa.

16. Indywidualna norma zużycia określa ilość materiału, potrzebnego do wykonania jednostki produkcji, wytworzenia jednostki energii lub wykonania jednostki pracy, przy czym zarówno materiał jak i jednostka odniesienia są oznaczone szczegółowo, dokładnie i jednoznacznie w określonych warunkach produkcyjnych.

17. Indywidualnie normy zużycia stanowią podstawowy element racjonalnej gospodarki materiałowej zakładu produkcyjnego.

18. Indywidualne normy zużycia są podstawą normowania zużycia materiałów na różnych szczeblach organizacyjnych gospodarki narodowej, ponieważ pozwalają na obliczenie zużycia materiału w takim zestawieniu i takim zgrupowaniu materiałów i jednostek odniesienia, jakie są wymagane przez plany gospodarcze i potrzeby poszczególnych szczebli organizacyjnych.

19. Indywidualne normy zużycia są obliczone na szczeblu zakładu produkcyjnego i niższych (dział, wydział, oddział, stanowisko pracy).

20. Indywidualne normy zużycia służą do opracowania planów zapotrzebowania materiałowego oraz do rozliczeń materiałowych między magazynem a komórkami produkcyjnymi.

21. Grupową normą zużycia nazywa się taką normę, w której odniesienie występuje w pewnym zgrupowaniu asortymentów lub wymiarów.

22. Materiał w grupowej normie zużycia może być określony indywidualnie, szczegółowo, dokładnie i jednoznacznie (wówczas odniesienia występują w pewnym zgrupowaniu) lub w zgrupowaniu sortymentowym takim w jakim ujmuję się materiały w planach zaopatrzenia materiałowego lub w procesach technologicznych (np. wsad, receptury).

23. Przy obliczaniu technicznych norm zużycia wskazane jest posługiwanie się danymi z literatury naukowej i technicznej, (podręczniki, wydawnictwa techniczne, poradniki techniczne itp.) omawiającymi wielkość zużycia określonych materiałów na określone jednostki odniesienia.

24. Przy posługiwaniu się danymi, wziętymi z literatury należy dane te sprawdzić w istniejących warunkach produkcyjnych i ewentualne różnice należy uwzględnić przy obliczaniu normy.

§ 7

Obliczanie technicznych indywidualnych norm zużycia

1. W obliczeniach technicznej normy zużycia należy rozróżnić i ustalić następujące wielkości:

- a) zużycie teoretyczne lub czyste (netto)
- b) zużycie produkcyjne
- c) zużycie pełne (całkowite) w wyjątkowo uzasadnionych przypadkach.

Przy stratach obliczonych w stosunku do normy zużycia (zużycia pełnego) ostateczne wyliczenie normy można przeprowadzić wg wzoru:

$$N_{\text{techn.}} = \frac{N_{\text{teor.}} \times 100}{100 - K_{\text{techn.}}}$$

gdzie $K_{\text{techn.}} = K_1 + K_2$ techn. : K_n techn. = suma poszczególnych strat K_1, K_2 itp. obliczonych w procentach w stosunku do normy zużycia (zużycia pełnego).

2. Zużycie teoretyczne lub czyste (nazwane normą teoretyczną) odpowiada ilości materiału, zawartego w wyrobie gotowym lub w jednostce produktu względnie potrzebnej na inne jednostki odniesienia, obliczonej na podstawie założeń teoretycznych. W odniesieniu do wyrobów gotowych zużycie teoretyczne odpowiada ciężarowi netto wyrobu.

3. Ciężar netto wyrobu ustala się przez dokładne jego ważenie przy czym w wyrobach o małym ciężarze ważenie należy przeprowadzić w większych partiach (po 10, 100 szt. itp.).

4. Zużycie produkcyjne obejmuje zużycie teoretyczne oraz te straty i odpady materiałowe, które powstają podczas określonych procesów technologicznych i w określonych warunkach produkcyjnych w jakich te procesy przebiegają.

Zużycie produkcyjne = zużycie teoretyczne + suma strat i odpadów produkcyjnych.

5. Zużycie pełne (całkowite) obejmuje zużycie produkcyjne oraz pewne straty i odpady, które powstają w danym zakładzie produkcyjnym poza właściwym procesem produkcyjnym, lecz są technicznie uzasadnione.

Do tych strat i odpadów zalicza się przede wszystkim straty i odpady, powstające podczas przygotowania materiałów do produkcji, do właściwych procesów technologicznych.

6. Nie należy obejmować zużyciem pełnym (normą) zużycia następujących strat lub odpadów:

- a) powstałych podczas transportu i przeładunku (rozkurz, stłuczka, uszkodzenia itp.),
- b) powstałych podczas przechowywania (ubytki naturalne, straty na skutek nieodpowiednich warunków składowania itp.),
- c) spowodowanych wadliwością dostarczonego materiału, jeżeli wadliwość ta nie jest przewidziana w normie przedmiotowej, warunkach technicznych lub w innych warunkach dostawy,
- d) spowodowanych wadliwością wykonania (braki produkcyjne, nieudana produkcja) nie uzasadnionych warunkami procesu technologicznego lub produkcyjnego.

7. Procentowe obliczenie strat i odpadów może być przeprowadzone w stosunku do:

- a) zużycia teoretycznego (normy teoretycznej),
- b) zużycia pełnego (normy zużycia).

8. Treść indywidualnej technicznej normy zużycia powinna zawierać dane w pełni obrazujące zużycie potrzebnej ilości materiału na określoną jednostkę odniesienia, a mianowicie:

- a) nazwę instytucji, opracowującej normę,
- b) numer normy wg numeracji przyjętej w instytucji (zakładzie),
- c) dokładne określenie materiału (przy materiałach znormalizowanych należy podać numer właściwy normy przedmiotowej), przy czym należy podać w jakim stopniu zastosowanie materiału zastępczego może wpłynąć na wysokość normy,
- d) uzasadnienie konieczności stosowania określonego w normie materiału (przy materiałach deficytowych),
- e) dane odnośnie możliwości zastosowania materiałów zastępczych (przy materiałach deficytowych),
- f) dokładne określenie jednostki odniesienia,
- g) krótki opis procesu produkcyjnego (przy procesach znormalizowanych należy powołać się na odpowiednią normę),
- h) obliczenie zużycia teoretycznego,
- i) obliczenie zużycia produkcyjnego,
- j) obliczenie zużycia pełnego (w uzasadnionych przypadkach),
- k) wielkość i uzasadnienie strat pozaprodukcyjnych (§ 8 pkt 6a do c),

l) zużycie rzeczywiste (brutto), które powinno wynosić: zużycie pełne + straty i odpady jak w § 8 pkt 6a—c,

m) wykaz odpadów, nadających się do wykorzystania oraz dane o ich ewentualnym wykorzystaniu w zakładzie,

n) wielkość dotychczasowej normy zużycia i zużycia rzeczywistego,

o) ewentualne wskazanie środków i sposobów, pozwalających na dalszą poprawę normy zużycia,

p) wykaz załączników do normy,

r) data i podpis(y) obliczającego(ych) normę,

s) miejsce i czas obowiązującej normy,

t) data i podpis ustalających normę.

§ 9

Obliczenie technicznych grupowych norm zużycia

1. Podstawą obliczania technicznych grupowych norm zużycia są techniczne indywidualne normy zużycia. Norma grupowa jest zestawieniem norm indywidualnych, odnoszących się do danego materiału(ów) wyjściowego i odniesienia, występującego w pewnym zgrupowaniu asortymentów lub wymiarów.

2. Przed obliczeniem grupowej normy zużycia należy obliczyć najpierw indywidualne normy zużycia. Obliczenie indywidualnych norm zużycia do normy grupowej może być przeprowadzone w dwojaki sposób:

- a) osobno, jako odrębne, indywidualne normy zużycia,
- b) łącznie z grupową normą zużycia, jako jej część składowa przy wsadzie recepturowym.

Przy obliczeniu receptur indywidualnych norm zużycia łącznie z normą grupową, normy te oblicza się na osobnych kartach obliczeniowych, należących do normy grupowej, a liczbowe ich wyniki należy podać w normie grupowej.

3. Obliczenie recepturowych indywidualnych norm zużycia wg jednego z podanych wyżej sposobów tj. osobno lub łącznie z normą grupową, uwarunkowane jest potrzebą istnienia odrębnych, indywidualnych norm zużycia na dany materiał i dane odniesienie, np. przy obliczaniu grupowej normy zużycia, obejmującej zestawienie potrzebnych materiałów na wykonanie jednostki produktu (tzw. wsady lub receptura w przemysłach metalurgicznym, chemicznym, papierniczym itp.), kiedy objęte normą materiały są potrzebne dla przeprowadzenia określonego procesu technologicznego i zachowania jego koniecznej ciągłości jest wskazane przeprowadzenie obliczania składowych indywidualnych norm zużycia łącznie z normą grupową.

4. Układ treści przy obliczaniu grupowej normy zużycia stosuje się taki sam, jaki przy obliczaniu indywidualnej normy zużycia (patrz § 8 pkt 8).

5. Dokumentację grupowej normy zużycia stanowią indywidualne normy zużycia, służące za podstawę obliczania normy grupowej oraz ewentualny protokół badań i doświadczeń.

§ 10

Obliczanie statystycznych norm zużycia materiałów

1. Obliczanie statystycznych norm zużycia opiera się na danych statystycznych sprawozdawczości materiałowej, obejmujących rozchód materiałów na określone odniesienie przez dostatecznie długi okres czasu oraz na danych statystycznych sprawozdawczości produkcyjnej, odnoszących się do tego samego odniesienia w tym samym okresie czasu.

Przez podzielenie wielkości rozchodu (zużycia) materiału otrzymanego z danych statystycznych sprawozdawczości materiałowej przez liczbę jednostek wyprodukowanych z tegoż materiału otrzymuje się zużycie materiału na jednostkę odniesienia w danym okresie czasu.

2. Okres czasu, za który oblicza się potrzebne dane statystyczne ze sprawozdawczości powinien być tym dłuższy im dłużej trwa cykl produkcyjny (w przypadkach, kiedy jednostka-odniesienia jest jednostką produkcji lub jednostką energii) okres ten nie powinien być krótszy niż jeden rok.

3. Jeśli obliczenie wielkości zużycia przeprowadza się w ten sposób, iż śledzi się przebieg zużycia materiału pobranego z magazynu na określoną jednostkę odniesienia i ustala się końcowy wynik w postaci ilości zużytego materiału na daną jednostkę — to metody tej nie uważa się za statystyczną metodę obliczenia normy zużycia. Takie postępowanie przy obliczaniu zużycia materiałów uważa

się za sposób doświadczalno-produkcyjny technicznej metody obliczania. Należy przy tym zróżnicować straty i odpady oraz ustalić przyczyny ich powstawania.

4. W celu obliczenia progresywnej statystycznej normy zużycia materiału na okres planowany należy od statystycznej normy zużycia, obliczonej na bezpośredni, poprzedzający okres, odjąć przewidywaną w okresie planowym ilość oszczędności materiałowych, które są spodziewane w wyniku zamierzonego wprowadzenia udoskonaleń natury techniczno-organizacyjnej.

Statystyczna norma zużycia planowana — równa się statystycznej normie zużycia, obliczonej za okres ubiegły minus planowane oszczędności materiałowe.

5. Statystyczna norma zużycia, podobnie jak techniczna, obejmuje pełne zużycie materiału. Straty i odpady materiałowe, powstające w poszczególnych fazach procesu produkcyjnego nie są jednak zróżnicowane i obliczane, jak również nie są określane przyczyny ich powstawania i nie jest przeprowadzana ich analiza.

6. W przypadku, gdy statystyczna norma zużycia dotyczy jednostki wyrobu lub produktu jako jednostki odniesienia, należy obliczyć zużycie czyste (netto) przez zważenie jednostki wyrobu.

7. Statystyczna norma zużycia nie obejmuje strat i odpadów pozaprodukcyjnych, powodowanych przez:

a) ubytki materiałów, powstałe podczas transportu i przeładunku,

b) ubytki materiałów, powstałe w wyniku niewłaściwego przechowywania materiałów.

Powyższe straty i odpady należy wymienić osobno w normie.

8. Statystyczne normy zużycia stosować można zasadniczo w stosunku do materiałów pomocniczych i tylko w tych przypadkach, których obliczenie technicznych norm zużycia jest utrudnione lub niecelowe,

9. Treść statystycznej normy zużycia materiałów:

a) nazwa instytucji opracowującej normę,

b) nr normy wg numeracji przyjętej w instytucji (zakładzie),

c) dokładne określenie materiału (przy materiałach znormalizowanych należy podać numer właściwej normy przedmiotowej),

d) uzasadnienie konieczności stosowania określonego w normie materiału (przy materiałach deficytowych),

e) dane odnośnie możliwości zastosowania materiałów zastępczych (przy materiałach deficytowych),

f) dokładne określenie jednostki odniesienia,

g) krótki opis procesu produkcyjnego (przy procesach znormalizowanych należy powołać się na odpowiednią normę),

h) dane statystyczne rozchodu materiału wg sprawozdawczości materiałowej przynajmniej za dwa okresy ubiegłe,

i) dane statystyczne, obejmujące jednostkę odniesienia ze sprawozdawczości produkcyjnej za okresy ubiegłe,

j) normy zużycia planowane na okres ubiegły,

k) normy zużycia obliczone za okres ubiegły,

l) przewidywane oszczędności materiałów w okresie planowym,

l) uzasadnienie lub źródła przewidywanych oszczędności materiałowych w okresie planowym,

m) statystyczna norma zużycia planowana,

n) wielkość i uzasadnienie ewentualnych strat i odpadów pozaprodukcyjnych za okresy ubiegłe i planowanych, obejmujących ubytki podczas transportu i przeładunku, ubytki powstałe podczas przechowywania na skutek nieodpowiednich warunków składowania,

o) wykaz załączników do normy,

t) data i podpis(y) obliczającego(ych) normę,

r) miejsce i czas obowiązywania normy,

s) data i podpis ustalający normę.

§ 11

Srednie normy zużycia materiałów

1. Srednie normy zużycia materiałów są to normy, określające średnie ilości materiału, potrzebnego na określoną jednostkę odniesienia zużywanego w różnych warunkach zużycia lub w różnych okresach czasu.

2. Srednie normy zużycia oblicza się na podstawie poszczególnych norm zużycia materiału jako normy średnio-ważone.

3. W przypadku obliczenia średnio-ważonej normy zużycia dla różnych warunków zużycia określonego materiału na określoną jednostkę odniesienia, obliczenie należy przeprowadzić w sposób podany w niżej przytoczonym przykładzie:

Przykład obliczania normy średnio-ważonej,

Zakłady A, B, C, produkują jednakowe wyroby, zużywając jednakowe materiały, lecz posiadają różne warunki techniczno-organizacyjne, które sprawiają, iż normy zużycia tych materiałów różnią się i wynoszą odpowiednio N_a , N_b , N_c .

Dla obliczenia średnio-ważonej normy zużycia dla trzech zakładów potrzebny jest udział procentowy produkcji każdego z tych zakładów w łącznej produkcji ilościowej wykonywanych wyrobów. Udział ten wynosi odpowiednio: $x\%$, $y\%$, i $z\%$, ($x\% + y\% + z\% = 100\%$) Normę średnio-ważoną ($N. \text{śr. w.}$) oblicza się wg wzoru:

$$N. \text{śr. w.} = \frac{N_a \cdot x + N_b \cdot y + N_c \cdot z}{100}$$

4. Średnioważone normy oblicza się jako normy techniczne lub statystyczne w zależności od rodzaju norm wziętych za podstawę do obliczania.

5. Średnioważone normy zużycia oblicza się dla potrzeb wyższych szczebli organizacyjnych gospodarki narodowej.

6. Średnioważone normy zużycia służą do sporządzania ogólnych bilansów i planów zaopatrzenia materiałowego, do oceny racjonalności zużycia materiałów, do wyznaczenia zadań oszczędnościowych itp.

PAMIĘTAJCIE

O PRENUMERACIE

NA IV KWARTAŁ BR.

Ministerstwo				Projekt planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego na r. 1955										Nazwa materiału Jednostka miary Pozycja wykazu Nr 30 Symbol branży Nazwa jednostki zbytu Średnia cena				Załącznik 1							
				Zestawienie potrzeb materiałowych														Wzór RPZ—1							
Centralny Zarząd	Z U Ż Y C I E																			Z A P A S Y				ZAPOTRZEBOWANIE	
	Rzeczywiste w okresach ubiegłych na wszystkie cele			P l a n n a 1 9 5 5 r o k																Z A P A S Y				ZAPOTRZEBOWANIE	
				Działalność produkc.						Działalność pozaprodukc.			w tym:		Z u ż y c i e o g ó ł e m										
	1954		Przemysł	O g ó ł e m	Budownictwo		Inna działalność prod. eksp.	Syst. gosp.		O g ó ł e m 5+6+9+10+11+12	z własnej produkcji		z dostaw z zewnątrz	Z u ż y c i e o g ó ł e m				Rzeczywisty na 1.I.1954 r.	Rzeczywisty na 30.VI.1954 r.	Przewidywany na 31.XII.1954 r.	Planowany zapas na 31.XII.1955 r.		Ogółem (13 + 23 — 22)		
	1953	I—VI			Przew. roczne	Kap. rem. syst. zlec.		Invest. syst. zlec.	kap. remont		Inwestyc.	Inne cele		I	II	III	IV				zatr.	plan		Ilość	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
C. Z. P. C. Z. P. itd.																									
Inne jednostki																									
R a z e m	ilość																								
	wartość																								
W tym	ilość																								
jednostki																									
budżetowe	wartość																								

Ministerstwo		Projekt planu zaopatrzenia materiałowo-techniczn. na 1955 r.						Symbol branży Nazwa materiału Poz. wykazu Nr 30 Jednostka miary Nazwa jedn. zbytu			Załącznik 3		
		Uzasadnienie zużycia materiałów									Wzór RPZ-Z 3		
Wyszczególnienie celów zużycia		1953 rzeczywiste wykonanie		I — VI 1954 rzeczywiste wykonanie		1954 przewidywane wykonanie		1955 p l a n					
L.p.	Rodzaj działalności produkcyjnej	zużycie na jed- nostkę	pro- dukcja	zużycie mate- mate- rialów	zużycie na jed- nostkę	pro- dukcja	zużycie mate- mate- rialów	zużycie na jed- nostkę	pro- dukcja	zużycie mate- mate- rialów	zużycie na jed- nostkę	pro- dukcja	zużycie mate- mate- rialów
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	Razem zużycie na produkcję lub inną działalność produkcyjną												
2	Na utrzymanie ruchu (remonty bieżące)												
3	Razem zużycie na działalność produkcyjną (1 + 2)												
4	Inwestycje syst. gospodarczym												
5	Kapitałne remonty syst. gospodarczym												
6	Inne cele działalności pozaprodukcyjnej												
7	Razem działalność pozaprodukcyjna (4 + 5 + 6)												
8	Ogółem zużycie (3 + 7)												

Ministerstwo	Projekt planu zaopatrzenia materiałowo-techn. na 1955 r.		Symbol branży. Pozycja wykazu Nr 30 Jednostka miary Nazwa jednostki zbytu	Załącznik 4
	Uzasadnienie zużycia łożysk tocznych			Wzór RPZ-4
Numer łożyska	P l a n 1 9 5 5			
	Zużycie na jednostkę	Produkcja	Zużycie	
1	2	3	4	
Razem				

[illegible]

Ministerstwo	Projekt planu zaopatrzenia na rok 1955									Symbol branży		Załącznik 7						
	Uzasadnienie zapotrzebowania odzieży służbowej (tkanin na odzież służbową)									Nazwa jednostki zbytu		Wzór RPZ-7						
Nazwa artykułu	Pozycja wykazu Nr 30	Średnia cena	Jednostka miary	Przewidywany zapas na 1.I. 1955 r.		Średni czasokres zużycia	ilość pracowników uprawnionych do otrzymywania odzieży		Zużycie odzieży w 1955 r.	Norma zapasu na koniec 1955	Zapotrzebowanie na rok 1955		Odzieży wydawanej na zasadach pełnej odpłatności	Razem zapotrzebowanie odzieży na rok 1955 (12 + 14)	w tym:			
				na magazynie	w użytkowaniu				$\left(\frac{\text{rubr. } 9 \times 12 \text{ m-cy}}{\text{rubr. } 7} \right)$			Odzieży wydawanej bezpłatnie lub na zasadach częściowej odpłatności						
				ilość	ilość		Średni rok	1955 rok	ilość		ilość	12 = 10 + 11 - 5 lub 12 = 9 + 11 - (5 + 6) 13 = 12 × 3						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19

Uwagi: 1 — rubryki 5 i 6 wypełniać w odniesieniu do odzieży, której czasokres zużycia jest dłuższy niż 12 miesięcy i nie kończy się w 1955 r. Przy czasokresie zużycia poniżej 12 miesięcy wypełniać należy jedynie rubrykę 5
2 — rubrykę 10 wypełniać jedynie w odniesieniu do odzieży, której czasokres zużycia nie przekracza 12 miesięcy

Ministerstwo	Projekt planu zaopatrzenia na rok 1955										Symbol branży		Załącznik 8					
	Uzasadnienie zapotrzebowania odzieży specjalnej (tkanin na odzież specjalną)										Nazwa jednostki zbytu		Wzór RPZ-8					
Nazwa artykułu	Pozycja wykazu Nr 30	Średnia cena	Jednostka miary	Przewidywany zapas na 1.I. 1955 r.		Średni czasokres zużycia	ilość pracowników uprawnionych do otrzymywania odzieży		Zużycie odzieży w 1955 r. $\left(\frac{\text{rubr. } 9 \times 12 \text{ m-cy}}{\text{rubr. } 7} \right)$	Norma zapasu na koniec 1955	Zapotrzebowanie na rok 1955		Odzieży wydawanej na zasadach pełnej odpłatności	Razem zapotrzebowanie odzieży na rok 1955 (12 + 14)	w tym:			
				na magazynie	w użytkowaniu		1954 rok	1955 rok			ilość	wartość			I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.
				ilość	ilość				ilość	ilość								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19

Uwagi: 1 — rubryki 5 i 6 wypełniać w odniesieniu do odzieży, której czasokres zużycia jest dłuższy niż 12 miesięcy i nie kończy się w 1955 r. Przy czasokresie zużycia poniżej 12 miesięcy wypełniać należy jedynie rubrykę 5
2 — rubrykę 10 wypełniać jedynie w odniesieniu do odzieży, której czasokres zużycia nie przekracza 12 miesięcy

Ministerstwo		Projekt planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego na 1955 rok																		Załącznik 9 str. 1	
		Uzasadnienie zużycia barwników																			
L. p.	Grupa i marka barwnika	III kwartał 1953 rok						IV kwartał 1953 rok						I kwartał 1954 rok						II kwartał	
		Z u ż y c i e na:						Z u ż y c i e na:						Z u ż y c i e na:						Zużycie	
		Farb. sztuk	Farb. przędzy	Farb. włók. luźn.	Druk	Razem		Farb. sztuk	Farb. przędzy	Farb. włók. luźn.	Druk	Razem		Farb. sztuk	Farb. przędzy	Farb. włók. luźn.	Druk	Razem		Farb. sztuk	Farb. przędzy
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
A	R a z e m						100														
B	Masa barwiona						×														
C	Wskaźnik zużycia						×														

U w a g a : zużycie należy podać w odniesieniu do występującego rodzaju produkcji

				Symbol branży Pozycja wykazu Nr 30 Jednostka miary Nazwa jednostki zbytu																		Załącznik 9 str. 2						
																						Wzór RPZ — 9						
1954 rok				O g ó ł e m z a r o k 1954												P l a n z u ż y c i a n a 1955 r o k												U w a g i
na:				z u ż y c i e na:												Farb. sztuk		Farb. przędzy		Farb. włókn. luźnych		Druk		Razem				
Farb. włók. luźn.	Druk	Razem		Farb. sztuk		Farb. przędzy		Farb. włókn. luźnych		Druk		Razem		skor. %	kg	skor. %	kg	skor. %	kg	skor. %	kg	skor. %	kg					
		kg	%																									
		23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34											35	36	37	38	
																								47				
					100		100		100		100		100	100		100		100		100		100		Planow. zuż. ogółem				
					×		×		×		×		×	×		×		×		×		×		Plan. produkcja masy barw.				
					×		×		×		×		×	×		×		×		×		×		Progres. wskaźnika zużycia				

Ministerstwo		Szczegółowy plan zaopatrzenia materiałowo-technicznego							Załącznik 19			
		Plan obrotów materiałowych na 195.... rok							Wzór RPZ-OM			
Lp.	Wyszczególnienie	U k ł a d r o d z a j o w y										
		Nakłady za- opatrzenia mater.	Materiały podstawowe	Konstruk. i elementy	Materiały pomocnicze	Paliwo	Części zapa- sowe maszyn i urządz.	Przedmioty nie trwałe	Opakowania	Odpady	Inne	Razem
	Konto R.P.K.		123	124	125	126	127	128-129	132	133		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	Wskaźnik normy zapasu w dniach w r. 1954 Normatyw na 31.XII.1954 r. Zapas rzeczywisty na 1.I.1955 w tym: zapas ponadnormat. gosp. uzasadniony zapas ponadnormat. gosp. nieuzasadniony Przychód ogółem w tym: z własnej produkcji Z przychodu ogółem przypada na: I kwartał II kwartał III kwartał IV kwartał Rozchód ogółem w tym na działalność produkcyjną: 1. Przemysłową w tym: na mat. bezpośr. 2. budowlano-montaż. w tym: na mat. bezpośr. 3. inną działalność Na działalność pozaprodukcyjną w tym: kapit. remonty syst. gospo- darczym inwestycje syst. gospodarczym Sprzedaż w tym: nadwyżek materiałowych Z rozchodu ogółem przypada na: I kwartał II kwartał III kwartał IV kwartał Normatyw na 31.XII.1955 r. Zapas planowany na 31.XII.1955 r. w tym: zapas ponadnormatywny gosp. uzasadn. zapas ponadnormatywny gosp. nieuzasadn.											

Ministerstwo		Zestawienie planowanych zadań produkcyjnych wg rodzajów budownictwa i inwestorów centralnych								Załącznik 11 Wzór ZCM-4	
L.p.	Nazwa rodzaju bu- downictwa wzgl. rodzaju robót	Inwestorzy centralni — wartość zleceń w tys. zł								Ogółem wartość produkcji budo- wlano-montażowej	
		Ministerstwo		Ministerstwo		Ministerstwo		Ministerstwo		1954	1955
											
		1954	1955	1954	1955	1954	1955	1954	1955		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Ministerstwo		Projekt planu zaopatrzenia mat.-techn. na 1955 rok					Załącznik Nr 12			
		Uzasadnienie zużycia materiału					Wzór ZCM-5			
L.p.	Inwestor centralny wzgl. rodzaj budownictwa	Z u ż y c i e				Wskaźnik zużycia na 1 milj. zł				Uwagi
		Faktyczne wykonanie 1953 r.	Faktyczne wykonanie I półrocze 1954 r.	Przewidy- wane wykonanie 1954 r.	Projekt planu 1955 r.	Faktyczne wykonanie 1953 r.	Faktyczne wykonanie I półrocze 1954 r.	Przewidy- wane wykonanie 1954 r.	Projekt planu 1955 r.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	Razem produkcja bud.-montażowa									

Uwagi do załącznika Nr 12

Rubr. 2 — dla materiałów na które inwestorzy przedłożyli uzasadnienia zapotrzebowania podaje się planowe zużycie ogółem w tym dla inwestorów centralnych, obowiązanych do opracowania zapotrzebowań.

dla pozostałych materiałów wymagających uzasadnienia w projekcie planu zaopatrzenia (z wyjątkiem materiałów uzasadnionych indywidualnie) podaje się:

A) w Ministerstwie Budownictwa Przemysłowego — na inwestorów centralnych, a mianowicie:

- 1) Ministerstwo Hutnictwa
- 2) „ Przemysłu Chemicznego
- 3) „ „ Maszynowego
- 4) „ „ Górnicztwa
- 5) „ „ Energetyki
- 6) „ „ Gospodarki Komunalnej
- 7) „ „ Przemysłu Materiałów Budowlanych
- 8) „ „ Lekkiego
- 9) „ „ Żegluga
- 10) pozostałe razem.

B) w Ministerstwie Budownictwa Miast i Osiedli — na rodzaje budownictwa, a mianowicie:

- 1) budownictwo kubaturowe
- w tym:
- a) budownictwo mieszkaniowe
- b) „ administracyjne

- c) budownictwo socjalne
- d) „ przemysłowe
- e) „ wielkie
- 2) budownictwo niekubaturowe
- 3) remonty ogólnobudowlane.

C) w Ministerstwie Transportu Drogowego i Lotniczego — rodzaje robót, a mianowicie:

- 1) nawierzchnia kostkowa na podsypce cementowej
- 2) nawierzchnia betonowa
- 3) nawierzchnia bitumiczna

D) w Ministerstwie Kolei (CZPRK), Ministerstwie Górnictwa (CZBW), Ministerstwie Gospodarki Komunalnej (CZMPRB) — asortymenty robót wg nomenklatury uzgodnionej z Departamentem Bil. Mat.do opracowania wzoru ZCM-4.

E) Pozostałe resorty podają odniesienie dostosowane do opracowania wzoru ZCM-4.

W rubr. 3—6 — podaje się ilości materiałów dotyczące zużycia w wykonawstwie siłami własnymi:

W rubr. 7—10 — podaje się wskaźniki obliczone: ilość materiałów podzielona przez wartość produkcji budowlano-montażowej podstawowej dla poszczególnych inwestorów centralnych wzgl. rodzajów budownictwa itd. zależnie od odniesień rubryki 2-ej. Np. rubryka 7 = rubryka 3 podzielona przez wartość produkcji budowlano-montażowej faktycznie wykonanej w roku 1953.

Dla materiałów zgłoszonych przez inwestorów — rubryki 7 do 10 nie wypełnia się.

Generalny wykonawca		Projekt planu zaopatrzenia mater.-techniczn. na 1955 rok										Załącznik Nr 13					
Inwestor		Zestawienie planowanego zużycia materiału na rok 1955 na budowę										Wzór ZWB-1					
L.p.	Nazwa materiału	Branża i poz. wyk. Nr 30	Jedn. miary	Planowane zużycie na rok 1955													
				Gen. wykonawca (siły własne)	Podwykonawcy z resortu			Razem	Podwykonawcy z innych resort.			Razem	w tym kwartał				
					Podwyk.	Podwyk.	Podwyk.		Podwyk.	Podwyk.	Podwyk.		I	II	III	IV	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	

Podpis inwestora

Podpis generalnego wykonawcy

Generalny wykonawca wzgl. pod- wykonawca	Symbol branży Pozycja wykazu Nr 30 Nazwa materiału	jedd. miary	Projekt planu zaopatrzenia materiałowo-technicznego na 1955 rok							Załącznik Nr 14	
			Uzasadnienie planowego zużycia na rok 1955 na budowę							Wzór ZWB-2	
L.p.	Uzasadnienie wg obiektów	Kwota przerobu	Obliczenie zużycia		Planowe zużycie na 1955 r.	w tym kwartały				Uwagi	
			Rodzaj robót lub budownictwa w jedn. techn.	Norma lub wskaźnik zużycia		I	II	III	IV		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Podpis generalnego wykonawcy

Podpis podwykonawcy

Załącznik nr 15

Wykaz inwestorów centralnych nadzorujących inwestorów bezpośrednich obowiązanych do opracowania, uzasadnienia zapotrzebowania materiałów określonych w § 3 ust. 1.

I. Zapotrzebowania na materiały określone w § 3 ust. 1 pkt. 1—4 wg wzoru RZ-1, stanowiącego załącznik nr 16 do instrukcji oraz w § 3 ust. 1 pkt 5 wg wzoru RZ-2, stanowiącego załącznik nr 17 — opracowują inwestorzy bezpośredni nadzorowani przez:

1. Ministerstwo Górnictwa
2. " Energetyki
3. " Hutnictwa
4. " Przemysłu Maszynowego
5. " " Chemicznego
6. " " Lekkiego
7. " " Materiałów Budowlanych
8. " " Drzewnego i Papierniczego
9. " " Mięsnego i Mleczarskiego
10. " " Rolnego i Spożywczego
11. " Kolei
12. " Transportu Drogowego i Lotniczego
13. " Skupu
14. C. Z. Bud. Osiedli „ZOR“
15. Ministerstwo Gospodarki Komunalnej.

II. Zapotrzebowania na pale wodoszczelne, o których mowa w § 3 ust. 1 pkt 6 wg wzoru RZ-3, stanowiącego załącznik nr 18 do niniejszej instrukcji, opracowują inwestorzy bezpośredni nadzorowani przez:

1. Ministerstwo Żeglugi
2. " Transportu Drogowego i Lotniczego
3. " Kolei.

III. Zapotrzebowania na materiały określone w § 3 ust. 1 pkt. 7—10 wg wzoru RZ-4 stanowiącego załącznik nr 19 do instrukcji oraz w § 3 ust. 1 pkt. 11—12 wg wzoru RZ—5, stanowiącego załącznik nr 20 do instrukcji, opracowują inwestorzy bezpośredni nadzorowani przez:

1. Ministerstwo Hutnictwa
2. " Przemysłu Maszynowego
3. " Przemysłu Chemicznego.

IV. Zapotrzebowania na materiały ogniotrwałe, o których mowa w § 3 ust. 1 pkt. 13—15 wg wzoru RZ—6, stanowiącego załącznik nr 21 do instrukcji, opracowują inwestorzy bezpośredni nadzorowani przez:

1. Ministerstwo Hutnictwa
2. " Górnictwa
3. " Przemysłu Maszynowego
4. " " Materiałów Budowlanych
5. " " Chemicznego.

V. Zapotrzebowania na kable i przewody określone w § 3 ust. 1, pkt. 16 wg wzoru RZ-7, stanowiącego załącznik nr 22 do instrukcji opracowują inwestorzy bezpośredni nadzorowani przez:

1. Ministerstwo Górnictwa
2. " Energetyki
3. " Hutnictwa
4. " Przemysłu Maszynowego
5. " " Chemicznego
6. " " Lekkiego
7. " " Materiałów Budowlanych
8. " " Drzewnego i Papierniczego
9. " " Rolnego i Spożywczego
10. " " Drobnego i Rzemiosła
11. " Rolnictwa
12. " Państwowych Gospodarstw Rolnych
13. " Kolei
14. " Transportu Drogowego i Lotniczego
15. " Żeglugi
16. " Poczty i Telegrafów
17. " Skupu
18. " Gospodarki Komunalnej.

VI. Zapotrzebowanie na płyty korkowe (§ 3 ust. 1, pkt 17) opracowują inwestorzy bezpośredni nadzorowani przez Ministerstwo Przemysłu Mięsnego i Mleczarskiego.

Inwestor bezpośredni

Inwestor naczelny

Inwestor centralny

Załącznik Nr 16
Wzór RZ-1

Uzasadnienie zapotrzebowania rur na roboty budowlano-montażowe planowanych przez inwestora na rok 1955

Lp.	Brzmienie składowa inwestycyjnego oraz charakterystyka robót wymagających zabudowy rur	Długość rurociągu w mb.			Zapotrzebowanie na 1955 r.							
		Całkowita długość wg projektu	Przew. wykonanie do 31.XII. 1954 r.	Planowane wykonanie na 1955 r.	gr. kont. 36		gr. kont. 41		żeliwne ponad 300 mm		wiro-betonowe	
					mb	ton	mb	ton	mb	ton	mb	ton
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Podpis i pieczęć inwestora bezpośredniego (głównego)

Wstępne potwierdzenie przyjęcia zapotrzebowania przez gen. (bezp.) wykonawcę	Proponowane na podwykonawcę przedsiębiorstwo specjalizowane	Potwierdzenie inwestora naczelnego zgodności z planem inwestyc. i zlecenia robót	Potwierdzenie inwestora centralnego uzgodnienia wykonawstwa

Inwestor bezpośredni

Załącznik 17
Wzór RZ-2

Inwestor naczelny

Inwestor centralny

Uzasadnienie zapotrzebowania rur wiertniczych do wierceń studziennych na roboty budowlano-montażowe planowanych przez inwestorów na rok 1955

Lp.	Brzmienie składnika inwestycyjnego oraz charakterystyka robót	Ilość otworów wiertniczych	Głębokość wierceń	Zapotrzebowanie na 1955 r. ton	Uwagi
1	2	3	4	5	6

.....
podpis i pieczęć inwestora bezpośredniego

Wstępne potwierdzenie przyjęcia zapotrzebowania przez gen. (bezpośredniego) wykonawcę	Proponowane na podwykonawcę przedsiębiorstwo specjalizowane	Potwierdzenie inwestora naczelnego zgodności z planem inwestycyjnym i zlecenia robót	Potwierdzenie inwestora centralnego uzgodnienia wykonawstwa

Załącznik 18
wzór RZ—3

Inwestor bezpośredni

Inwestor naczelny

Inwestor centralny

Uzasadnienie zapotrzebowania pali wodoszczelnych (larsenów) na roboty budowlano-montażowe, planowanych przez inwestora na rok 1955.

L. p.	Brzmienie składowa inwestycyjnego oraz charakterystyka robót	Długość	Wyso-kość	Zapotrzebowanie na 1955 r.	Uwagi
		Ścianki Larsena			
1	2	3	4	5	6

.....
podpis i pieczęć inwestora bezpośredniego

Wstępne potwierdzenie przyjęcia zapotrzebowania przez gen. (bezpośr.) wykonawcę	Proponowane na podwykonawcę przedsiębiorstwo specjalizowane	Potwierdzenie inwestora naczelnego zgodności z planem inwestycyjnym i zlecenia robót	Potwierdzenie inwestora centralnego uzgodnienia wykonawstwa

Załącznik 19
Wzór RZ—4

Inwestor bezpośredni

Inwestor naczelny

Inwestor centralny

Uzasadnienie zapotrzebowania metali nieżelaznych planowanych przez inwestorów na roboty budowlano-montażowe 1955 r.

L. p.	Brzmienie składnika inwestycyjnego oraz charakterystyka robót	Zapotrzebowanie				Uwagi
1	2	Szyny miedziane	Szyny aluminiowe	Szyny ołowiane	Blachy ołowiane	7

.....
podpis i pieczęć inwestora bezpośr.

Wstępne potwierdzenie przyjęcia zapotrzebowania przez generalnego (bezpośredniego) wykonawcę	Proponowane na podwykonawcę przedsiębiorstwa specjalizowane	Potwierdzenie inwestora naczelnego zgodności z planem inwestycyjnym oraz zlecenia robót	Potwierdzenie inwestora centralnego uzgodnienia wykonawstwa

Załącznik 20
Wzór KZ—5

Inwestor bezpośredni

Inwestor naczelny

Inwestor centralny

Uzasadnienie zapotrzebowania materiałów kwasoodpornych planowanych przez inwestorów na roboty budowlano-montażowe 1955 r.

L. p.	Brzmienie składnika inwestycyjnego oraz charakterystyka robót	Blachy kwasoodporne			Rury kwasoodporne			Uwagi
1	2	gr. kont 23 a i 271	gr. kont 34 b	gr. kont 60 b	gr. kont 62 b	gr. kont 63 b	gr. kont 64 b	9

.....
Podpis i pieczęć inwestora bezpośr.

Wstępne potwierdzenie przyjęcia zapotrzebowania przez generalnego (bezpośredniego) wykonawcę	Proponowane na podwykonawcę przedsiębiorstwa specjalizowane	Potwierdzenie inwestora naczelnego zgodności z planem inwestycyjnym oraz zlecenie robót	Potwierdzenie inwestora centralnego uzgodnienia wykonawstwa

Inwestor bezpośredni
Inwestor naczelny
Inwestor centralny

**Uzasadnienie zapotrzebowania materiałów ogniotrwałych
na roboty budowlano - montażowe, planowanych przez
inwestora na rok 1955**

Załącznik 21
Wzór RZ — 6

Wypełnić z dokładnością do 1 tony

L. p.	Brzmienie składnika inwestycyjnego oraz charakterystyka robót dla których planuje się zużycie materiałów ogniotrwałych	Wyroby szamotowe			Wyroby krzemionkowe			Wyroby zasadowe		
		Ilość potrzebna wg projektu	Przewidywane wykonanie do 31.XII 1954 r.	Zapotrzebowanie na 1955 r.	Ilość potrzebna wg projektu	Przewidywane wykonanie do 31.XII 1954 r.	Zapotrzebowanie na 1955 r.	Ilość potrzebna wg projektu	Przewidywane wykonanie do 31.XII 1954 r.	Zapotrzebowanie na 1955 r.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
O G Ó Ł E M										

Podpis inwestora bezpośredniego (głównego)
pieczęć:

Wstępne potwierdzenie przyjęcia zapotrzebowania przez generalnego (bezpośredniego) wykonawcę	Proponowane na podwykonawcę przedsiębiorstwo	Potwierdzenie inwestora naczelnego zgodności z planem inwestycyjnym oraz zlecenia robót	Potwierdzenie inwestora centralnego uzgodnienia wykonawstwa
_____ podpis pieczęć	_____ podpis pieczęć	_____ podpis pieczęć	_____ podpis pieczęć

Inwestor bezpośredni
Inwestor naczelny
Inwestor centralny

**Uzasadnienie zapotrzebowania na roboty budowlano-montażowe kabli i przewodów planowanych przez inwestorów
na rok 1955**

Załącznik 22
Wzór RZ — 7

Lp.	Brzmienie składnika inwestycyjnego	Limit składnika inwestycyjnego w tys. zł.	Termin zakończenia inwestycji	Rodzaj zatwierdzonej dokumentacji na podstawie której zaplanowano kable i przewody	Z a p o t r z e b o w a n i e					Uwagi
					Pozycja wykazu 30	Jednostka miary	Ilość potrzebna ogółem wg projektu	Przewidywane zainstalowanie do 31.12.54 r.	Zapotrzebowanie na rok 1955	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	Składnik A Składnik B Składnik C itd.									

Zbiórce zestawienie zapotrzebowania

Przewody ton.			Kable elektroenergetyczne km					Kable nastawnicze i sygnalizacyjne blokowe (km/km żył.)	Kable telefoniczne km/km żył.		
Przewody jezdne gr. bil. 4	Linki napowietrzne miedziane gr. bil. 8	Linki napowietrzne stalowo-alum. gr. bil. 10	Linki napowietrzne alum. gr. bil. 9	1-6 kV do 10 mm ² gr. bil. 34	1-6 kV 16-35 mm ² gr. bil. 33	1-6 kV 50-120 mm ² gr. bil. 36	1-6 kV powyż. 120 mm ² gr. bil. 37		miejskie TK, TKM, RKJ gr. bil. 46	stacyjne TKS, TKV, TKV gr. bil. 47	daleko-siężne TKD, RKM gr. bil. 48

1. Wstępne przyjęcie zapotrzebowania przez generalnego (bezpośredniego) wykonawcę (pieczęć i podpis)
2. Proponowane na podwykonawcę przedsiębiorstwo specjalistyczne (Nazwa i adres)
3. Potwierdzenie przez inwestora naczelnego zgodności z planem inwestycyjnym oraz zlecenia robót (pieczęć i podpis)
4. Potwierdzenie inwestora centralnego uzgodnienia wykonawstwa (pieczęć i podpis)

Inwestor naczelny _____

Załącznik 23
Wzór ZZ-1

Inwestor centralny _____

**Zestawienie potrzeb na roboty budowlano-montażowe na 1955 r.
system zleceńowy-gospodarczy**

Lp.	Inwestor bezpośredni	CZ Budownictwa nadzorujący generalnego (bezpośredniego) wykonawcę	Materiał Zapotrzebowanie ogółem	Materiał Zapotrzebowanie ogółem	Materiał Zapotrzebowanie ogółem	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7
	O g ó ł e m					

.....
(podpis inwestora naczelnego i pieczęć)

Lp.	CZ Budownictwa nadzorującego generalnego (bezpośredniego) wykonawcę	Nazwa materiału	Z A P O T R Z E B O W A N I E			
			Ogółem	w tym roboty wykonywane		
				siłami własnymi	dla subwykonawcy (nazwa)	dla subwykonawcy (nazwa)
1	2	3	4	5	6	7

.....
podpis centralnego zarządu nadzorującego
generalnego (bezpośredniego) wykonawcę

Inwestor centralny _____

Załącznik 24
Wzór ZZ-2

Zbiórcze zestawienie potrzeb _____ na roboty budowlano-montażowe

Lp.	Inwestor naczelny	Resort nadzorujący generalnego (bezpośredniego) wykonawcę	Materiał Zapotrzebowanie ogółem	Materiał Zapotrzebowanie ogółem	Materiał Zapotrzebowanie ogółem
1	2	3	4	5	6
	O g ó ł e m				

.....
(podpis inwestora centralnego i pieczęć)

Lp.	Resort nadzorujący generalnego (bezpośredniego) wykonawcę	Nazwa materiału	Z A P O T R Z E B O W A N I E				
			Ogółem	w tym roboty wykonywane			
				siłami własnym	dla subwykonawców własnego resortu	dla subwykonawców resortu	dla subwykonawców resortu
1	2	3	4	5	6	7	8

Inwestor bezpośredni
 Inwestor naczelny
 Inwestor centralny

Uzasadnienia zapotrzebowania materiałów żelaznej nawierzchni kolejowej na rok 1955 dla budowy bocznic.
Inwestycje — kapitałne remonty*)
system zleceńiowy — gospodarczy*)

Załącznik 25
Wzór ZK — 1

Lp.	Nazwa obiektu (zakładu) dla obsługi którego przewidziano budowę bocznic	Limit przewidywany na roboty nawierzchni kolejowej	km. toru		Termin dla		wagonów na dobę		Przewidz. szybkość maks-taboru na torze zasadn. km/godz.	Przewidz. punkt odgałęzienia bocznic (stacje wstecz i wprzód oraz na którym km)	Uzasadnienie konieczności wykonania robót w wysokości podanej w rubryce 4, 5
			tor zasadniczy	tory odgałęźne	rozpoczęcia robót	ukończenia robót	przewidywany dowóz towarów dla produkcji	przewidywany dowóz własnej produkcji			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	O g ó ł e m	X									

*) niepotrzebne skreślić

Zestawienie potrzeb materiałów nawierzchni kolejowej żelaznej

Lp.	Nazwa materiału	Rodzaj typ	Toru ha	Ogółem ton	Wypełnia DOKP		
					Opinia DOKP odnośnie istotnej potrzeby		
					O m ó w i e n i e	Toru km	ton
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Szyny nowe	S.49					
2.	" "	S.42					
3.	" "	11 mm					
4.	Szyny z wymiany PKP	ciężkie					
5.	" "	średnie					
6.	" "	lekke					
	R a z e m						
	Rozjazdy nowe		szt.	ton			
7.	zwyczajne	S.49					
8.	" "	S.49					
9.	angielskie podw.	S.49					
10.	" "	S.42					
11.	z wymiany PKP						
12.	zwyczajne	średnie					
13.	" "	lekke					
14.	angielskie						
	skrzyżowanie toru						
	R a z e m						

Podpis i pieczęć inwestora bezpośredniego (głównego)

Podpis i pieczęć DOKP

Wstępne potwierdzenie przyjęcia zapotrzebowania przez generalnego (bezpośredniego) wykonawcę	Proponowane na podwykonawcę przedsiębiorstwo specjalizowane Nazwa i adres:	Potwierdzenie inwestora naczelnego zgodności z planem inwestycyjnym oraz zlecenia robót	Potwierdzenie inwestora centralnego uzgodnienia wykonawstwa

Ministerstwo
 C. Z. P.
 Przedsiębiorstwo

Załącznik 27
Wzór PN

Projekt norm zapasów dla materiałów wytypowanych na 1955 rok

(zał. 26 na str. następnej)

L. p.	M a t e r i a ł			Jedn. miary	Przewid. zużycie roczne	Zapaz bieżący	Zapaz rezerwow-y	Norma zapasu	Norma zapasu obowiąz. w 1954	Faktyczny stan zapasu w dniu	
	poz. wykazu 30	grupa kontyngentowa	nazwa							1.I.54	31.II.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Kierownik Zaopatrzenia

Kier. Produkcji

Dyrektor

Inwestor bezpośredni	
Inwestor naczelny	
Inwestor centralny	

**Uzasadnienie zapotrzebowania materiałów żelaznej nawierzchni
kolejowej na rok 1955 na budowę torowisk tramwajowych
inwestycje — kapitałne remonty*)
system zleceńowy — gospodarczy*)**

Załącznik 26
Wzór ZK — 18

[illegible]

Pieczęć i podpis inwestora bezpośredniego
(głównego)

Wstępne potwierdzenie przyjęcia zapotrzebowania przez generalnego (bezpośredniego) wykonawcę	Proponowane na podwykonawcę przedsiębiorstwo specjalizowane	Potwierdzenie inwestora naczelnego zgodnie z planem inwestycyjnym oraz zlecenie robót	Potwierdzenie inwestora centralnego uzgodnienia wykonawstwa

Projekt
resortowych norm zapasów dla materiałów wytypowanych
na rok 1955

L. P.	M a t e r i a ł			Jedn. miary	Plano- wane zużycie w 1955 r.	Proponowana nor- ma zapasu na r. 1955		Obowiązująca nor- ma zapasu w r. 1954		Propoz. Podkom. Norm Zapasów	Decyzja PKPG
	poz. wyk. 30	grup. kont.	nazwa			wskaż. czasow.	Ilość	wskaż. czasow.	Ilość		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Dyrektor
Centralnego Zarządu Zaopatrzenia

Ministerstwo
C. Z. P.
Przedsiębiorstwo

Załącznik 29
Wzór PU

Projekt
normy wartościowej zapasu
przedmiotów nietrwałych w użytkowaniu
dla opakowań wypożyczalnych w użytkowaniu

I. Tabela statystyczno-porównawcza w tysiącach złotych

Lp.	T r e ś ć	1952		1953		1954
		plan	wykon.	plan	wykon.	plan
1	Stan na 1.I.					
2	Przychód z magazynu do użytkowania					
3	Zużycie (amortyzacja)					
4	Stan na 31.XII.					
5	Wskaźnik czasowy w dn.					

II. Ważniejsze przedmioty (opakowania) i przejd. okres ich użytkowania

Lp.	Określenie grupy przedmiotów	Przeciętny okres użytkowania	% wartości ogólnego stanu	Liczby wyliczeniowe kol. 3 x kol. 4	U w a g i
1	2	3	4	5	6
	Inne przeciętnie				
	Średnioważony wskaźnik czas				

III. Planowanie normy zapasu na 1955 rok

1	Stan na 1.I.1955 r.	
2	Przychód z magazynu do użytkowania	
3	Zużycie roczne (amortyzacja)	
4	Stan na 31.XII.55 r. (norma zapasu przy wskaźn. czas dni)	

Kier. st. zaopatrzenia

Kier. st. finans.

Projekt normatywu materiałowego
Centralnego Zarządu
(Ministerstwa)

w tys. zł

L.p.	Branża materiałowa	Nazwa grupy materiałowej w branży	Plan 1955 r.			S t a n		Uwagi
			zużycie w IV kw.	normatyw	wskaźnik czasowy	1.I.1954 r.	30.VI.1954	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	I	planow. rzecz. planow. wartość Razem branża I			×	×	×	
2	II	planow. rzecz. plan. wartość Razem branża II			×	×	×	
3	VIII	planow. rzecz. planow. wart. . Razem branża VIII			×	×	×	
4	XIX	planow. rzecz. plan. wartość Razem branża XIX			×	×	×	
5	Ogółem branże	planow. rzecz. plan. wartość Razem			×	×	×	
6	×	Koszty zakupu						
7	×	przedm. nietr. w użytkow.						
8	×	Opakow. wypoż. w użytkow.						
9	Razem							

OKAZUJE SIĘ, ŻE...**Cóż na to Bielsko?**

Wiemy, że niektóre jednostki zbytu mają szczególnie trudne zadania do wykonania. Do takich jednostek na przykład należą składy podległe Centralnemu Zarządowi Zbytu Metali Nieżelaznych. Ogólnowiatowa sytuacja w zakresie metali nieżelaznych nakazuje tu szczególną czujność, szczególną troskę o prawidłowe gospodarowanie, o właściwy rozdział, o optymalne zabezpieczenie potrzeb kraju. Praca jest więc znacznie trudniejsza i znacznie odpowiedzialniejsza niż w tych jednostkach zbytu, które zajmują się rozdzielnictwem materiałów i wyrobów niedeficytowych.

Tym bardziej przykre i krzywdzące są nie dość uzasadnione zarzuty kierowane pod adresem takich właśnie jednostek zbytu.

Bielskie Zakłady Przemysłu Lniarskiego zwróciły się do nas ze skargą na Magazyn Nr 2 Centralnego Zarządu Zbytu Metali Nieżelaznych w Strzybnicy k/Tarnowskich Gór. Skarżyły się, że otrzymały zawiadomienie o konieczności realizacji przydziału 6 kg taśmy miedzianej, w drodze odbioru własnego i to w kilka dni po upływie ustalonego przez Skład terminu.

Ponieważ wiadome nam jest — i o tym zresztą już pisaliśmy — że niektóre jednostki zbytu tak „beztrosko” traktują sprawę wyznaczenia terminu odbioru przydzielonych materiałów, że w konsekwencji w wielu przypad-

kach terminowy ich odbiór jest w ogóle niemożliwy, posądziliśmy o takie działanie również Magazyn Nr 2 w Strzybnicy. Okazuje się jednak, że niesłusznie. Oto bowiem, jaki był przebieg sprawy:

Bielskie Zakłady Przemysłu Lniarskiego zamówiły dnia 25.VI do dostawy w IV kwartale 1953 r. 6 kg blachy miedzianej twardej o grubości 0,6 mm. Zamówienie wpłynęło do CHMN 14 lipca 1953 r. i 11 września zostało potwierdzone do realizacji przez Skład CHMN Nr 2 w Strzybnicy z tym, iż ze względu na brak materiału jaki był zamówiony, potwierdzono do dostawy materiał o cechach odpowiadających zamówieniu, jednak nie identyczny.

W miejsce blachy twardej — potwierdzono do dostawy taśmę o szerokości 150 mm półtwardą, o grubości 0,6 mm. Kopia potwierdzenia zamówienia jest równocześnie zleceniem wysyłkowym dla Składu, który ma dokonać dostawy.

Wobec rozbieżności pomiędzy treścią zamówienia a możliwościami realizacji i w związku z tym treścią potwierdzenia zamówienia w przedmiocie dostawy, zarówno dla zamawiającego jak i dla Składu zamieszczono odpowiednie uwagi na potwierdzeniu zamówienia. Odbiorca, a więc Bielskie Zakłady Przemysłu Lniarskiego, miały zgodnie z uwagą bądź wyrazić zgodę na dostawę zleco-

nego materiału o wymiarach zbliżonych, bądź też żądać anulacji zlecenia w wypadku, gdyby materiał zastępczy im nie odpowiadał.

Skład wykonujący dostawę zgodnie z uwagą zawartą w zleceniu miał wykonać dostawę dopiero po wyrażeniu zgody przez odbiorcę. Ponieważ do końca roku 1953 odbiorca nie wyraził zgody na dostawę materiału, który mu w zastępstwie zaproponowano, Skład dostawy nie wykonał. Chcąc zaś z końcem roku mieć wszystkie zlecenia wyjaśnione, wezwał Bielskie Zakłady Przemysłu Lniarskiego do ewentualnego odebrania materiału, do czego w zasadzie nie był zobowiązany wobec braku zainteresowania ze strony odbiorcy, który nie wypowiedział się co do ewentualnej dostawy zastępczego materiału. Według oświadczenia kierownika Składu, zawiadomienie, które zostało przez Bielskie Zakłady otrzymane z opóźnieniem, zostało przez Skład wypisane z końcem grudnia i przekazane Urzędowi Pocztowemu w Strzybnicy, który wysłał je z opóźnieniem.

Ponadto — według uzyskanych przez nas informacji — Bielskie Zakłady Przemysłu Lniarskiego, gdyby zwróciły się jeszcze w pierwszych dniach stycznia br. do CHMN — a więc już po spóźnionym otrzymaniu zawi-

domienia — otrzymałyby jeszcze żądany materiał, podobnie jak cały szereg innych odbiorców, dla których wykonano zaległe dostawy na ich interwencję.

Doprawdy, tego rodzaju „skargi“ nie powinny się zdarzać. Zarzuty innym można (i trzeba!) robić wówczas, gdy się samemu nie ponosi żadnej winy.

Inaczej sprawa nie wygląda poważnie.

Ponieważ zaś naszych wysiłków codziennych na pewno nie traktujemy niepoważnie, nie wolno nam lekceważyć wysiłków innych, nie wolno tych wysiłków umniejszać, nie wolno ich nie widzieć, a nade wszystko nie wolno szukać winnych własnych niedopatrzeń.

Naszymi notatkami krytycznymi — jak już wiele razy pisaliśmy — chcemy pomóc tak samo stronie krytykowanej jak i stronie poszkodowanej. Celu tego nie osiągniemy jednak, jeśli zarzuty nie będą obiektywne, a informacje — wyczerpujące i prawdziwe.

Ponieważ niewątpliwie wszystkim zależy na tym, by wysiłki pracy malały, a efekty rosły — pamiętajmy nieustannie o tym: bądźmy sami w porządku, krytykujmy innych śmiało, gdy na to zasługują, ale oceniamy ich pracę tak samo jak własną i nie czynimy zarzutów, gdy sami nie jesteśmy bez winy.

Resort Przemysłu Maszynowego ma poważne trudności w upłynnianiu remanentów

Na temat upłynniania nadmiernych remanentów, stałe walki o obniżenie stanów ponadnormatywnych pisaliśmy już bardzo wiele. Wydawać by się mogło, że w świetle naszych pouczeń akcja ta i jej znaczenie znalazły wreszcie właściwe zrozumienie tak w przedsiębiorstwach produkujących, jak i w centralach zbytu.

Tak jednak nie jest.

Liczne alarmy, napływające z terenu, dowodzą, że — o ile posiadacze remanentów mniej lub więcej dobrze podchodzą do sprawy zmniejszenia zapasów ponadnormatywnych, to z drugiej strony cała ich praca i trud nie odnosi właściwego skutku, gdyż centrale zbytu częściej paraliżują ich wysiłki.

Słaba operatywność poszczególnych central handlowych przejawia się zasadniczo w:

a) unikaniu akceptacji zgłoszonych kart ewidencyjnych (zgłoszone nimi materiały nie odpowiadają jakoby wymiarom handlowym, czy też są nietypowe...);

b) bezdusznym, biurokratycznym żądaniu analiz materiałów, których koszt niejednokrotnie przekracza wartość zgłoszonych materiałów;

c) zbyt małym zainteresowaniu sprawą przyspieszenia rozładowania zapasów ponadnormatywnych dawno już zafakturowanych.

W wyniku takiego stosunku central handlowych do akcji upłynniania zbędnych i nadmiernych remanentów notujemy „tylko“ w magazynach „Tasko“ — 5.000 t materiałów, które w lwiej części od 1950 r. nie mogą doczekać się upłynnienia.

Leży przed nami wykaz trudności, zgłoszonych przez zakłady i centralne zarządy Ministerstwa Przemysłu Maszynowego, w którym czytamy, że:

Centralny Zarząd Zbytu Stali — Skład Poznań — zwrócił Zakładowi Mechanicznemu w Elblągu karty ewidencyjne, motywując to tym, że wiertel kwarcowych — ca 150 szt. — nie rozprowadza; zawiadomił jednocześnie, że należy je zgłosić do Hurtowni Artykułów Metalowych w Gdańsku. Stosownie do powyższego karty powędrowały pod wskazany adres i wróciły z adnotacją, że materiały należy zgłosić do... „Centrostali“!

Skład Bytom — od 1950 r. do 1951 r. zalegają nie załatwione karty ewidencyjne na przeszło 700 kg gwoździ formierskich podkładowych i wkretów.

Skład Wrocław — nabył w 1951—52 r. duże ilości materiałów hutniczych; do chwili obecnej poważna ilość tych materiałów nie jest zadysponowana, ani fizycznie przyjęta z zakładów podległych „Tasko“, co powoduje ogromne trudności magazynowe tychże Zakładów.

Skład Stalinogród — wydaje dyspozycje zainteresowanym, żeby drobne partie remanentów wysyłali wyłącznie przy okazji wysyłek pełnowagonowych. Tego rodzaju założenie generalnie słuszne — wymaga jednak pewnych wyjątków. Zdarza się bowiem, że odbiorca nagłony pilną potrzebą wysyła samochód po odbiór towaru i... do odbioru w ogóle nie dochodzi. Samochód wraca, ponieważ zakład ma wyraźne polecenie wysyłki pełnowagonowej.

Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego Rzeszów nie otrzymała żadnej odpowiedzi od Składu w Stalinogrodzie co do zgłoszonych kart ewidencyjnych w dniu 28 stycznia 1953 r.

Skład Gdańsk-Wrzeszcz — nie pobiera zafakturowanych w 1951 r. przez Stocznnię Gdańską wszelkiego rodzaju śrub i nitów o łącznej wadze ca 500 ton.

Centralny Zarząd Zbytu Metali Nieżelaznych — Skład Sosnowiec nabył w 1951 — 1953 r. duże ilości aluminium, lecz ca 7000 kg zalega do tej pory magazyny zakładu, który je zgłosił. Brak także dyspozycji na ca 1500 kg kątowników duraluminiowych. Ten sam Centralny Zarząd od 1950 r. nie przejął ca 54.000 kg metali kolorowych, zawiadamiając „Zispo“ — Poznań pismem z dnia 29.9.53 r., że nie otrzymał jeszcze protokołu nr 41 z posiedzenia Komisji Kwalifikacyjnej Rem. Mat. Nieżelaznych.

Hurtownie Artykułów Metalowych. Skład Wrocław — wyraził zgodę na dostarczenie Hurtowni narzędzi z „Pafawagu“ w dniu 20.XI.52 r. Następnie jednak postawił pewną część tych zapasów do dyspozycji dostawcy, obciążając go rachunkiem Nr 04635 z dnia 8.8.53 r.

Skład Radom — nie przyjął kart ewidencyjnych na nie-

używane — nowe narzędzia, motywując to tym, że nie są one objęte cennikiem Nr 5-Z z 1953 r.

Dąbrowa Górnicza — przez długi okres czasu przetrzymuje rachunki za dostawy, a na monity w tej sprawie w ogóle nie odpowiada.

„Cebiloż” — nie udziela żadnej odpowiedzi na zgłoszone karty ewidencyjne na łożyska kulkowe — na sumę 126,2 tys. zł. Zgłoszone kartą ewidencyjną Nr 5029 łożyska iglicowe CSD 34 mm zostały protokołem z maja 1951 r. zakwalifikowane jako pełnowartościowe i na podstawie dyspozycji wysyłkowej z dnia 19.9.1952 r. zostały przez „Paławag” przesłane „Cebilożowi”, a następnie zgodnie z przepisami zafakturowano je na sumę 18.900 zł. Po odbiorze „Cebiloż” pismem z dnia 6.10.53 r. uznał łożyska te za niechodliwe i sklasyfikował je po cenie złomu, żądając jednocześnie „zwrotu” nadpłaconej sumy 18.883,62 zł.

Biuro Sprzedaży Artykułów Ściernych — Bielsko-Biała odmówiło akceptacji listy inkasowej na tarce ścierne, uzasadniając to tym, że nie wydało dyspozycji zakupu (wg pisma Pom. Zakładów Budowy Maszyn w Bydgoszczy). To samo Biuro potwierdza odbiór kart ewidencyjnych nr 96 i 266 z r. 52 na tarce ściernie i szlifierskie — jednakże powołując się na przepisy zarządzenia Przewodn. PKPG z 2.5.51 r. zabrania fakturowania zgłoszonych materiałów przez kilka lat.

Składnice Przemysłu Chemicznego:

Wrocław — nie przyjmuje kart ewidencyjnych na wyroby gumowe z tego powodu, że wartość zgłoszonych materiałów na poszczególnych kartach nie przekracza 100 zł.

Bydgoszcz — nie zabiera od dłuższego czasu 27.000 kg grafitu w proszku z Zakładu Budowy Maszyn w Bydgoszczy.

Centrala Handlowa Ceramiki w Warszawie — B.S.P.T. i E. od roku 1951 odmawia przyjęcia materiałów z Wrocławskich Zakładów Wytr. Ogn. i Baterii (nr karty ewid. 149), uzasadniając swoje stanowisko brakiem nabywcy. Taki stan rzeczy powoduje, że zgłoszone materiały nie mogą być upłynnione od kilku lat.

Centrala Handlowa Przemysłu Elektrotechnicznego Rejonowa Hurtownia Gdańsk — odmawia zajmowania się materiałami przeznaczonymi dla celów morskich (jak wyłączniki, przełączniki oraz amperometry i voltomierze prądu stałego w obudowie bakelitowej itp.).

Centrala Handlowa Przem. Elektrotechnicznego za szczotki do silników elektrycznych proponuje cenę zł 125, kiedy wartość ich w zakupie wynosiła 23.449 zł (Konstal-Chorzów).

Central. Składnica Artykułów Elektrotechnicznych w Warszawie odmawia zapłaty rachunków wyjaśniając, że faktury winny być kierowane bezpośrednio na adres branżowych biur zbytu — jednakże nie podaje adresu tych biur.

Przed wydaniem opinii na temat słuszności względnie niesłuszności postępowania poszczególnych central zbytu, przed udzieleniem właściwych wskazówek, mających na celu uzdrowienie panujących na tym odcinku niedociągnięć, godzących w interesy gospodarki narodowej, zwracamy się do central zbytu z apelem o szczegółowe wyjaśnienie poruszonych spraw.

W tak aktualnej i ważnej sprawie, jak nieprawidłowy przebieg upłynnienia nadmiernych zapasów, musimy zająć stanowisko pewne i bezwzględnie słuszne.

Czekamy zatem na wyjaśnienia.

PUBLIKACJE I WYDAWNICTWA

J. A. Donde, Z. M. Frejzman, H. J. Czirkow: Choziajstwiennyj dogovor i jego rol w snabżinii narodnago choziajstwa. Gosjurizdat, Moskwa 1953.

Umowy planowe będące pewną formą stosunków między socjalistycznymi przedsiębiorstwami i organizacjami, spełniają olbrzymią rolę w ekonomice państwa. Autorzy omawiają rolę umów planowych w systemie zaopatrzenia gospodarki narodowej, podkreślając ich rolę jako regulatora stosunków pomiędzy przedsiębiorstwami socjalistycznymi. Część wstępna poświęcona jest zagadnieniu oddziaływania umów na plany gospodarcze i rozrachunek gospodarczy. Podkreśla się tutaj także znaczenie efektywnych umów planowej dla odbiorcy (zabezpieczenia wyógów i dostawy materiałów w pożądanym asortymencie). W rozdziałach od 3 do 11 omówiono formy zawierania umów planowych i zagadnienie sporów przedumownych. Rozdziały od 12 do 17 poświęcone są omówieniu zagadnienia realizacji umów planowych oraz sporom wynikającym już z wykonania zawartych umów. Wreszcie rozdziały 18 i 19 poświęcone są omówieniu trybów rozpatrywania sporów przez arbitraż. Książka zawiera niejako uogólnienie doświadczeń arbitrażu, wynikających z roz-

patrywania skomplikowanych i różnorodnych sporów w zakresie umów planowych. Materiał zawarty w książce z pożytkiem może być wykorzystany w praktyce arbitrażu państw demokracji ludowej.

Smirow W. I.: Ustalanie zasobów mineralnych. Przekład z ros. E. Wutzena. Wydawnictwa Geologiczne. Warszawa 1954 r.

Jak wiadomo, do pierwszoplanowych zadań naszych placówek naukowych należą obecnie prace w zakresie badania złóż surowców mineralnych. Dlatego przekład książki radzieckiego autora jest szczególnie aktualną i cenną pozycją. Zagadnienia zasobów mineralnych nie powinny być obce również pracownikom zaopatrzenia, szczególnie branżystom, zajmującym się tego rodzaju materiałami. Autor wybitny specjalista radziecki w pracy swej oparł się na doświadczeniach własnych i na materiałach Wszechzwiązkowej Komisji Zasobów. W książce składającej się z pięciu części omawia autor zagadnienia: określania podstawowych wielkości niezbędnych do ustalenia zasobów, sposobu obliczania zasobów mineralnych, form i metod badania zasobów złóż mineralnych, klasyfikacji zasobów.

Wydawca: POLSKIE WYDAWNICTWA GOSPODARCZE, PRZEDSIĘBIORSTWO PAŃSTWOWE
Warszawa, ul. Poznańska 15, tel. 860-71 do 73 wewn. 38.

Redakcja: Warszawa, Żurawia 3, paw. IV, pokój 013. tel. 802-11 w. 789.

Zamówienia i wpłaty na prenumeratę przyjmują wszystkie urzędy pocztowe oraz listonosze.

Prenumerata: miesięczna zł 10— kwartalna zł 30,— półroczna zł 60.— roczna zł 120.— Cena numeru pojedynczego zł 5.—

Zamówienie PWG 314/Cz/54 z dn. 13.7.54 Podp. do druku 16.VIII.54, druk ukończ. 23.VIII.54. Pap. druk. sat. kl. VII 60 g 61×86, ark. wyd. 11,8. Zam. 4035/c. Nakład 9685 egz. Zakł. Graficzne Dom Słowa Polskiego, Warszawa 5-B-18283

Cena egz. podw. zł 10.—